

ACTS

NAA HEHEUNA NAA APOSOL TE HAKATAAKOTO TE LAUPEPA NEI

Naa Heheuna naa Aposol kotessoa telaupepa ni sissia mai i *Luke*. Te tahito taratara i te laupepa nei e taratara i te ara naa tama ni tautari ki Jesus imua, teelaa ni usuhia Te Aitu Tapu, ni hakaea te Lono Taukareka iaa Ia “*iloto Jerusalem, aa vaaroto naa matakaaina i Judea, Samaria, aa inaa kina hakkaatoa i te maarama nei*”. (1.8) Te laupepa nei e taratara i te kaamata iho te lotu raa i te kanohenua naa Jew, no hakataka no illoa naa tama hakkaatoa i te maarama nei. Tama ni sissii te laupepa nei e mee ma ki hakailoa ake ki naa tama teelaa ma ki ppau naa taratara nei, teenaa maa naa tama elotu i Te Atua raa sei maa nitama e mee ma ki hakahitia laatou naa hakamau i Rome, sei. Aia e taratara maa te lotu naa Jew raa, teenei e ttino inaa hakattina te henua i Christ.

Naa Heheuna naa Aposol elavaa te vaaea ki takkoto ki naa tahito taratara e toru, teelaa e taratara i te ara te Lono Taukareka i Jesus raa ni tarataraina aa i te hakamasike ana te lotu Te Atua: (1) Te kaamata iho te lotu raa iloto Jerusalem imuri te ahe ana Jesus ki telani; (2) Te lotu raa ettoha ki naa kina hakkaatoa iloto Palestine; (3) Te lotu raa kuttoha hoki ki naa matakaaina tammaki no tae ki Rome.

Te taratara elasi e tarataraina mai i *Naa Heheuna naa Aposol* raa, teenaa

ko naa heheuna naa mahi TeAitu Tapu raa i naa tama e lotu i TeAtua. Naa tama naa ni tauria naa mahi TeAitu Tapu raa i te aso te Pentekos, teena te kanohenua TeAtua ma naa tama hakamaatua laatou naa ni tauria naa mahi TeAitu Tapu raa i naa vana teelaa e tarataraina iloto te laupepa nei. Naa akonaki mua i Christ raa e tarataraina mai iloto naa akonaki iloto te laupepa nei, aa naa vana ni ssura teelaa e sissia iloto *Naa Heheuna naa Aposol* e huri ake i te haimahi naa taratara nei iloto naa ora naa tama e illoa i Christ aa i naa meeme e hakapaa naa tama te lotu.

Naa takkoto naa taratara iloto te laupepa nei

Naa aposol ku tanatana ki oo no hakaea te Lono
Taukareka 1.1–26

a. Te taratara hakamaatua hakaoti Jesus ni purepure ake ki ana aposol 1.1–14

b. Te tama e tukua ki suia Judas 1.15–26

Te Lono Taukareka e tarataraina iloto
Jerusalem 2.1–8.3

Te Lono Taukareka e tarataraina vaaroto Judea
ma Samaria 8.4–12.25

Naa heuna Paul 13.1–28.31

a. Te horau mua ana Paul no mee naa heuna
TeAtua 13.1–14.28

b. Naa aposol raa e kkuu no taratara
i Jerusalem 15.1–35

c. Tesso te horau Paul no mee naa heuna
TeAtua 15.36–18.22

d. Te ttoru naa horau Paul 18.23–21.16

e. Paul e karapusi i Jerusalem, Sisaria, aa
i Rome 21.17–28.31

Jesus ku ahe ki te lani.

1 Kiaa koe Tiofilus.✧

Itaku pepa mua ni sissii raa, nau nitaratara i naa akonaki aa ma naa vana hakkaatoa Jesus ni mee itana saaita nikaamata i ana heuna² no tae ki tana saaita ni toa ki te lani. I tana saaita seki toa are ki te lani raa, a Ia ni kauake hakaoti ana taratara iloto naa mahi TeAitu Tapu ki naa taanata teelaa nitukua a Ia ki heheuna ma ni aposolaana.

³ Ni aso iloo ematahaa, imuri tana mate ana, a Ia ni hakasurasura peenaa ki ana aposol, ka mee tekau vana no illoa naa tamanaa maa Ia eora maaoni. Naa tamanaa nikkite i aa Ia, teenaa a Ia ki taratara ake i naa tiputipu te Nohorana TeAtua.

⁴ I te saaita tokotasi laatou ni noho kakkai hakapaa raa, a Ia nitaratara hakamaatua ake kilaatou: “Kootou noho kattari i Jerusalem. Kootou ttari kikauatu naa mahi TeAtua ni purepure atu ki kootou imua, teenaa ko taku mee nitaratara atu ki kootou.✧ ⁵ John ni hakaukau tapu te kanohenua ki te vai, aa i naa aso koi imuri nei, kootou ma ki hakaukauria ki TeAitu Tapu.”✧

⁶ Te saaita Jesus ma ana aposol naa nikkutu hakapaa, naa tamanaa ki vasiri ake, “TeAriki. I te saaita nei raa koe ma ki hakanoho se tuku hoo ki roorosi i maatou te kanohenua Israel?”

⁷ Jesus ki mee ake, “Te Tamana soko Ia e tuku te ssao naa vana hakkaatoa kissura, aa teenaa sei ni mee kootou ki illoa maa naa vana naa ma ki ssura i te ssao hea. ⁸ Tevana iaa te saaita TeAitu Tapu raa ma ki hano iho no tau i kootou raa, kootou ma ki ttaka ma

✧ 1.1 Lk 1.1-4 ✧ 1.4 Lk 24.49 ✧ 1.5 Mt 3.11; Mk 1.8; Lk 3.16; Jn 1.33

naa mahi TeAtua. Teenaa kootou ma ki hakaea kite henua iaa nau iloto Jerusalem, vaaroto naa matakaaina i Judea ma Samaria, aa i naa kina hakkaatoa iloto te maarama nei.”✠

⁹ Kimuri koi ana taratara nei raa, naa tama ni ttuu i te kina naa ni ttoka i ana saaua ki te lani no uuhia iloo te uruaoa, teenaa see kkite iloo laatou iaa Ia.✠

¹⁰ Te saaita naa tama naa ni ttoka i naa hano Jesus ki te lani raa, tetakarua taanata euru ki naa kkahu e makkini ni hakateki lokoi no ttuu ake i te vasi laatou. ¹¹ Te takarua naa ki mee ake, “Naa tama i Galilee, kootou e ttuu ai ka ttoka ki te lani? Jesus, te tama ni toa TeAtua i kootou ki te lani raa ma ki ahemai hoki. I tana saaita ma ki ahemai raa, kootou hakkaatoa ma ki kkite iaa Ia, e mee pee ko naa kkite kootou i ana hano ki te lani.”

Matthias e tukua ki suia Judas

(Mt 27.3-10)

¹² Ki oti raa massike iloo naa aposol naa i te Mouna naa Oliv no ahe ki Jerusalem, see mmao i te kina naa. ¹³ Naa tama naa ni ttuae atu ki Jerusalem no oo iloo no kkake

ki te tamaa hare laatou e nnoho ai. Naa tama naa ko Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartolomiu, Matthew, James te tama Alpius, Simon te tama see hiihai maa te kaaman Rome ki roorosi i Israel, aa ko Judas te tama James.✠

¹⁴ Naa tama naa maraa e kkutu hakapaa i te kau saaita no mee naa takulaatou ki TeAtua, aa naa haahine raa ma Mary, te tinna Jesus, aa

---

✠ **1.8** Mt 28.19; Mk 16.15; Lk 24.47-48 ✠ **1.9** Mk 16.19; Lk 24.50-51 ✠ **1.13** Mt 10.2-4; Mk 3.16-19; Lk 6.14-16

ma naa taaina Jesus raa maraa e hakauru atu kilaatou.

¹⁵ Ni lllaka ana aso raa, naa tama e lotu i Te Atua raa nikkutu no lotu. Te kooina hakkaatoa nikkutu raa etae telau maa te tino rua naa tama. Teena Peter ni masike no tuu ka taratara.

¹⁶ “Aku taaina nei, naa taratara Te Aitu Tapu raa ni kaumai David imua, teena maa naa roorosi te Hare Tapu Te Atua raa ma ki taakina ake Judas no tauhia Jesus. Te nei te ssao naa taratara te Laupepa Tapu naa nittino maaoni. ¹⁷ Judas se tama ni hai i te kaavena taatou, i aa ia ni tukua ki heheuna hakapaa ma taatou.”

¹⁸ Judas ni too ana mane i tana vana hakallika ni mee naa, teena taavi iloo tana kerekere. Teena ko tana kina ni leiho no mate; tana manava ni mahaa no ppuu mai ana vaavaa ki taha. ¹⁹ Naa tama hakkaatoa i Jerusalem raa ni llono te vana ni mee naa, teena ki taapaa laatou te kerekere naa ki Akeldama, te taratara laatou e mee maa ‘te Kerekere te Ttoo.’

²⁰ “Naa taratara nei e takkoto iloto te laupepa naa Ahu David: ✧

‘Tana hare raa ki tuu hua,

see hai tama ki noho iloto te hare naa.’

Te laupepa naa e sissii hoki peelaa:

‘Tiiake telaa tama ki suia te ssao te tama naa.’

²¹⁻²² “Teena taatou ki tini se tama ki hakapaa mai ki taatou no hakaea i te masike Te Ariki Jesus i te mate. Te tama naa ki mee maa se tama ni taka ma taatou kaamata mai i te saaita

John ni hakaukau tapu Jesus raa no tae ki te saaita TeAtua ni toa a Ia Jesus i taatou.”✠

²³ Teenaa tini iloo naa tama naa te takarua taanata. Te tama tokotasi ko Joseph, ttama e taapaa hoki ma ko Barsabas. Telaa inoa aana hoki ko Justus, aa telaa tama iaa ko Matthias. ²⁴ Teenaa ki taku naa tama naa, “TeAriki, koe e iloa inaa mannatu naa tama hakkaatoa, teenaa hakaari mai too tama e hiihai i te takarua nei ²⁵ ki heheuna iaa koe ma se aposol kisuia Judas, tetama nihano kite kina etau ma ia.” ²⁶ Kiotiraa mee iloo naa tama raa laatou taffao kinaa tamaa hatu ki hiri setama i te takarua naa, teenaa te tama nitukua laatou ki heheuna ma laatou raa ko Matthias.

2

Te au ana TeAitu Tapu

¹ I te aso te Pentekos raa, naa tama hakkaatoa elotu i Jesus raa nikkutu hakapaa i te kina tokotasi.✠ ² Te saaita naa lokoi raa, te mee raa kummuu ake i te lani pee ko naa llau te matani elasi, no tae ake kiloto te hare naa tama naa ennoho. ³ Teenaa kkite iloo naa tama naa inaa mee emee ma niahi ettoha vaaroto te hare raa no paa inaa tama katoa laatou iloto te hare. ⁴ Naa tama hakkaatoa iloto te hare naa ni tauria naa mahi TeAitu Tapu no kaamata laatou te taratara kinaa taratara ekkee, inaa usuhia laatou TeAitu.

⁵ Teelaa ni Jew raa ennoho i Jerusalem, aa naa tama naa ni tama elotu e oo ake inaa henua

---

✠ **1.21-22** Mt 3.16; Mk 1.9; 16.19; Lk 3.21; 24.51 ✠ **2.1** Lev 23.15-21; Deut 16.9-11

hakkaatoa i te maarama nei. ⁶ Te saaita naa tama naa ni llono i te mmuu raa, laatou ni kkuutu atu no llee iloo naa mouri laatou i laatou e llono i naa taratara naa tama e lotu naa ki naa taratara naa henua laatou. ⁷ Naa tama naa ni oho iloo ka taratara peelaa, “Naa tama e taratara nei nitama hakkaatoa i Galilee! ⁸ Teenei se vana peehea maa taatou nei hakkaatoa e llono i naa taratara naa tama nei ki naa taratara naa tino henua taatou? ⁹ Taatou nitama i Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadosia, Pontus aa ko Asia, ¹⁰ aa taatou hoki nitama i Frigia, Pamfilia, Egypt, aa ma naa matakaaina i Libya e tauppiri ki Sairin. Aaraa tama taatou nei ni oomai i Rome, ¹¹ naa Jew hakapaa ma naa tama teelaa e lotu te lotu naa Jew. Aaraa tama hoki taatou nitama i Crete ma Arabia. Iaa taatou hakkaatoa e llono i naa taratara naa tama nei ki naa tino taratara naa henua taatou i naa vana hakamaatua TeAtua ni mee!” ¹² Naa tama naa hakkaatoa ni llee naa mouri laatou ka vasirisiri kilaatou, “Teenei ni vana peehea?”

¹³ Aaraa tama iaa nitaratara taussua peelaa, “Naa tama naa ni unu ka vvare!”

Peter e hakaeta te Lono Taukareka

¹⁴ Peter ni masike no tuu ma te taka sinahuru maa te tama tokotasi i naa aposol raa no kaamata te taratara ki te kutturana raa vaaruna iloo, “Kootou naa Jew ma naa tama hakkaatoa teenei ennoho i Jerusalem, kootou hakannoo mai kitaratara atu nau ki illoa kootou ite meenei. ¹⁵ Eaa? Kootou e mannatu maa naa tama nei e unu ka vvare? Seai, naa tama nei see unu; teenei ko te ssivo koi i te tapataiao. ¹⁶ Te mee

kootou e kkite nei raa, teenei ko naa mee ni tarataraina mai Joel, te pure TeAtua imua:

17 ‘TeAtua e taratara peelaa: Teenei taku vana ma ki mee i naa aso hakaoti:

Nau ma ki hookii taku Aitu Tapu raa ki takoto i naa tama hakkaatoa.

Naa tama taanata ma naa tama haahine kootou raa ma ki hakaea aku taratara;

naa tama taane kootou raa ma ki hakakiitea TeAtua i ana vana,

aa naa taanata mattua kootou raa ma ki mmiti i naa vana TeAtua.

18 I naa tama hoki e heheuna iaa nau, naa taanata hakapaa ma naa haahine raa,

nau ma ki hookii ake hoki taku Aitu Tapu raa i naa aso naa,

teenaa laatou ma ki hakaea aku taratara.

19 Nau ma ki hakassura aku mahi i te lani i aruna, aa naa vana e hakasoro mmata i te kerekere i laro nei.

Te ttoo, te ahi, aa te kohu e lasi ma ki ssura;

20 te laa raa ma ki pouuri,

aa te marama ma ki huri no mmea ma se ttoo.

Naa vana nei ma ki ssura imua te aso e lasi TeAriki ma ki au.

21 Teenaa, naa tama e ssee ki TeAriki ki tokonaki ake ki laatou raa ma ki hakassaoria.’☆

22 “Kootou naa tama i Israel, kootou hakannoo mai ki naa taratara nei! Jesus te tama i Nazareth raa setama nitaka ma naa mahi TeAtua. Kootou ni kkite i naa heheuna naa mahi TeAtua iaa Ia i ana mirakol ni hakassura. Kootou soko kootou e illoa, i naa vana naa ni ssura iloto kootou. 23 Iloto te hakataakoto TeAtua raa,

☆ 2.21 Joel 2.28-32 (LXX)

TeAtua kunaa iloa are maa Jesus ma ki oti ku hookina atu ki kootou, teena te tama naa ni kauake kootou ki naa tama e hakallika raa ki tuukia ki te kros. ☆ ²⁴ Araa nei TeAtua ni hakamasikeria a Ia Jesus i te mate, i te aa te mate see hai mahi ki tauhia te Tama naa. ☆ ²⁵ Teenei naa taratara David ni mee i te tama naa: 'Nau ni kite i TeAriki etuu mai imua aaku i naa saaita hakkaatoa; a nau ma ki see lavaa te mataku, i aa Ia enoho taupiri mai kiaa nau.

²⁶ Nau e taka ka hiahia, aa nau e taratara hakahiahia peena, Niaaina maa nau se tama ma ki oti ku mate raa, nau ma ki noho no taaohi manava i aa Ia, ²⁷ i te aa i aa nau ma ki see tiiake koe ka noho i te kina te mate; Koe see hiihai maa te tama e heheuna hakaraaoi iloo i aa koe nei ki moe no para tana haitino iloto te kava. ²⁸ Koe ku oti te hakaari mai kiaa nau i naa ara ki too te ora e ora hakaoti.

Aa nau ma ki hiahia i aa koe enoho ma nau.' ☆ ²⁹ Aku taaina nei, nau ki taratara atu hakaraaoi iloo ki kootou i te tipuna taatou imua, te Tuku David. Aia ni mate no tanumia iloo, aa no ta e mai kite aso nei raa tana taaruma naa koi takoto i te kina nei ma taatou. ³⁰ David se purepure TeAtua. Aia ni iloa i naa taratara hakamaatua TeAtua ni purepure ake kiaa ia: TeAtua ni purepure ake maa Ia ma ki hakanoho se tama i te manava David raa no tuku, ki mee pee koia. ☆ ³¹ David ni kite i naa vana

☆ **2.23** Mt 27.35; Mk 15.24; Lk 23.33; Jn 19.18 ☆ **2.24** Mt 28.5-6; Mk 16.6; Lk 24.5 ☆ **2.28** Ps 16.8-11 (LXX) ☆ **2.30** Ps 132.11; 2 Sam 7.12-13

TeAtua ma ki mee imuri, teenaa ki mee ai
a ia tana taratara i te saaita te Mesaea raa
ma ki hakamasikeria i te mate. Aia ni taratara
peelaa,

‘A Ia ni see tiiake ka moe i te kina te mate;
tana haitino ni see moe no purau iloto te kava.’

³² Teenei ko Jesus nei ni hakamasikeria TeAtua
i te mate, aa maatou nei hakkaatoa nikkite
iaa Ia. ³³ A Ia ni hakamasikeria no hakanohoria
i te vasi hakamaatau TeAtua, tana Tamana,
aa TeAitu Tapu raa ni kauake TeAtua kiaa Ia,
i teenaa ni purepure TeAtua kiaa Ia imua.
Te mee kootou ekkite aa ellono i te aso nei raa,
teenei ko naa mahi TeAtua e uii mai ki maatou.

³⁴ Iteelaa seai ko David raa ni hano ki telani;
teelaa ko ia are raa ni mee tana taratara peelaa,

‘TeAtua ni vanaake ki taku Ariki:

Noho mai i taku vasi hakamaatau

³⁵ ka ttari ki tuku atu nau oo tama
e tautau haaeo raa i laro oo tapu vae,

ki mee ma se aruna ki hakapiripiri oo vae.’[☆]

³⁶ “Te kanohenua katoa Israel raa ki illoa
hakaraaoi iloo maa Jesus, te tama ni tuukia
kootou ki te kros nei, ko te tama ni hakanohoria
TeAtua ma ko TeAriki aa ma ko te Mesaea!”

³⁷ Te saaita naa tama naa ni llono
i naa taratara nei raa, naa manava laatou
ni hakallika hakaoti. Teenaa ffuri iloo
naa tama naa no mee ake ki Peter ma
aaraa aposol, “Naa taaina maatou nei, maatou
ki mee peehea?”

³⁸ Teenaa ki mee ake Peter ki laatou, “Kootou
ffuri no tiiake naa haisara kootou naa aa kootou
ku too te hakaukau tapu iloto te inoa Jesus

[☆] 2.35 Ps 110.1

Christ, ki uiaa naa haisara kootou; teenaa TeAtua ma ki kauatu TeAitu Tapu raa ki kootou.
³⁹ I te purepure TeAtua raa ni tuku ki kootou maa naa tamalliki kootou, aa ki naa tama hakkaatoa e noho i naa kina e mmao, teenaa ko naa tama TeAtua e kannaa ki oo ake kiaa Ia.”

⁴⁰ Peter ni kauake naa taratara haka-maatua nei ki naa tama naa, aa aia ni kauake hoki aaraa taratara ka mee ake peela, “Kootou hakassao soko kootou i naa haeo ma ki pakkuu iho ki naa tama e hakallika i te ssao nei!”
⁴¹ E tammaki iloo naa tama ni hakannoo ki naa taratara Peter naa no too te hakaukau tapu. Te kooina kato o naa tama ni ffuri naa manava laatou no lotu i te aso naa e noto i naa simata e toru. Teenaa naa tama naa ni hakapaa atu ki naa tama te lotu raa no tammaki iloo laatou.
⁴² Naa tama naa ni ttaka peenaa ka hakannoo ki naa akonaki naa aposol ka lotu lotu laatou hakapaa, aa e kaikkai hakapaa laatou i naa kaikai te lotu ka mee naa taku laatou hakapaa.

Naa vana naa tama te lotu raa ni mee

⁴³ Telopo mahi TeAtua ma aaraa vana e hakasoro mmata ni hakassuratia naa aposol, teenaa te henua ni massaro iloo.
⁴⁴ Naa tama hakkaatoa elotu naa maraa e noho hakapaa, no vaevvae naa hekau laatou raa kilaatou.*
⁴⁵ Naa tama naa e kauake naa hekau ma naa kerekere laatou ki aaraa tama ki tauia, aa ku vaevvae atu naa mane naa ki naa tama kato e noho see hai mee.
⁴⁶ I te aso ma te aso, naa tama naa maraa ekkutu hakapaa no lotu i te Hare Tapu TeAtua, aa ekkai hakapaa ma

---

* 2.44 Acts 4.32-35

te hiahia aa ma te manava laaoi i naa hare laatou.
⁴⁷ naa tama naa e hakanau peenaa i TeAtua
 ka fiafia te henua kattoo i laatou. Teenaa i naa aso
 hakkaatoa raa, naa tama e hakassaoria raa
 e hakapaaria atu TeAriki ki te kaavena laatou
 e lotu naa.

3

*Te tama see lavaa te sasare e haia Peter
 no taukareka*

¹ Te aso tokotasi, i te ttoru te laasuru raa, Peter
 laaua ma John ni oo kite Hare Tapu, i teenaa
 kote ssao laatou maraa etaku. ² I te tootoka
 e ttpa ma kote Tootoka Taukareka raa, teelaa
 se tanata see lavaa te sasare e noho ake
 i te kina naa. Te tanata naa ni tipu ake iloo
 peenaa itana saaita ni haanau mai. I naa aso
 hakkaatoa raa te tama naa maraa e saaua ake
 aaraa tama no hakanohoria i te kina naa ki noho
 ttama naa no kainnoo mane ki naa tama e oo ake
 ki te Hare Tapu. ³ Te saaita te tanata naa ni kite
 i Peter ma John euru kiloto te hare raa, aia
 ni huri no kainnoo atu ki kauake se mee maana.
⁴ Te takarua naa ni ttoka tonu atu kiaa ia, teenaa
 ki mee ake Peter, "Ttoka mai ki maaua." ⁵ Teenaa
 ki ttoka atu iloo te tanata naa, ia ia e ttua
 maa ia kukauake tana mee te takarua naa.
⁶ Araa nei Peter ki mee ake kiaa ia, "Nau
 seailoo se mane etaka ma nau, tevana ia
 nau kukauatu taku mee etaka ma nau nei.
 Iloto te inoa Jesus Christ, te tama i Nazareth,
 nau e vanaatu ki masike koe no sasare!"
⁷ Teenaa suru atu iloo Peter no ppiki ki te rima
 hakamaatau te tanata naa no hakamasikeria
 ki aruna. Naa pukuvae ma naa tapuvae

te tanata naa ni taukalleka i te saaita naa lokoi.
⁸ Teenaa sopo iloo te tama naa no tuu ki aruna ka sasare vaakina naa. Araa uru atu iloo ia ki loto te Hare Tapu raa ma te takarua naa, teenaa a ia ni sopusopo ka sare hakanau i TeAtua. ⁹ Naa tamani nittuu i te kina naa nikkite i ana sare hakanau i TeAtua, ¹⁰ aa i te saaita laatou ni mmate maa teelaa ko te tanata maraa e noho ka kainnoo mee i te Tootoka Taukareka raa, laatou ni tteki no oho i aa ia ku taukareka.

Naa taratara Peter e hakaia iloto te Hare Tapu

¹¹ Te saaita te tama naa koi tuu ka taaohi ki Peter laaua ma John, naa tamani i te kina naa ni oho no ffuro atu ki laatou i te kina e ttapa ma ko te Hakaseke i-taha Solomon. ¹² I te saaita Peter nikkite i naa tamani raa, a ia ki mee ake, “Aku taiana nei, ai kootou eoho ai i te mee kootou ekkite nei, aa kootou e ttoka mai peenaa i te aa? Eaa? Kootou e mannatu maa te tamani ni lavaa te haia maaua no taukareka imaaua ehaimahi, aa maa imaaua nitama elotu maaoni? Seai! ¹³ Te Atua aa Abraham, te Atua aa Isaac, aa te Atua aa Jacob teenaa ko te Atua naa tippuna hakkaatoa taatou imua, teelaa ni kauake ana mahi ki Jesus, te tamani e heheuna i aa Ia. Teviana iaa te tamani naa ni kauake kootou ki naa tamani hakamaatua raa ki taia, teenaa te saaita Pilate ni mee ma ki hanaa ia te tamani naa raa, kootou ni see fiffai.✧
¹⁴ Te tamani naa setama e tapu aa e sosorina taukareka, tevana iaa kootou ni see fiffai kiaa Ia; kootou ni ffuri are no vanaake ki Pilate ki hanaa te tamani e taatama.✧ ¹⁵ Kootou ni taia kootou

✧ **3.13** Ex 3.15 ✧ **3.14** Mt 27.15-23; Mk 15.6-14; Lk 23.13-23; Jn 19.12-15

Jesus, te tama e kauatu te ora maaoni. Tevana iaa TeAtua ku oti te hakamasikeria a Ia te Tama naa i te mate, aa maaua nei e ffai i naa tama ni kkite naa mee naa. ¹⁶ Te tama ni see lavaa te sasare nei ni hakamasikeria i naa mahi te inoa Jesus. Te mee kootou e kkite no illoa nei raa, e sura i te tama nei e hakataakoto tonu i te inoa Jesus; te nei kootou kato kuu kite i teelaa ko te hakataakoto te tama nei i Jesus raa ku taukareka ai a ia.

¹⁷ “Aku taaina nei, nau e iloa maa kootou ma naa hakamau kootou naa ni mee kootou vana naa ki Jesus i kootou ni see illoa.

¹⁸ Naa taratara TeAtua raa ni tarataraina mai ana pure raa imua iloo, te naa maa te Mesaea raa ma ki hakallono isu; te nei naa taratara nei e haia a Ia ki ttino i te ara nei.

¹⁹ “Tiiake naa haisara kootou naa aa kootou ku tautari ki TeAtua ki uiaa naa haisara kootou. Ki mee maa kootou e mee peenaa, ²⁰ te naa kootou ma ki haia TeAtua ki hakamalolloo hakaraaoi kootou, aa Jesus ma ki heunatia mai a Ia. Jesus naa ko tana Mesaea ku oti te hakanoho imua ma kootou.

²¹ Tevana iaa Jesus ma ki noho ake i telani kattari ki hakatonusia naa mee kato ki hoou, e mee pee ko i ana taratara ake imua iloo ki ana pure tapu.

²² I te aa i Moses ni taratara mai pe nei,

‘Te Ariki TeAtua kootou raa ma ki heuna atu tana pure,

e mee pee ko nau ni heunatia mai a Ia.

Ttama naa se tama i te kanohenua kootou naa, aa kootou ki hakannoo ki ana vana hakkaatoa e mee atu ki kootou. ☆

☆ **3.22** Deut 18.15,18 (LXX)

23 Naa tama see hakannoo ki naa taratara te pure naa ma ki kerekereia ki see hakapaa ki te kanohenua TeAtua.’☆

24 “Samuel hoki ma naa pure hakkaatoa ni nnoho imuri ana raa ni tarataraina laatou naa vana teelaa essura inaa aso nei.

25 Naa purepure TeAtua ni kauiho ana pure raa, teenaa ni purepure TeAtua ni mee maa kootou. Aa te taratara hakamaatua TeAtua ni tuku maa naa tippuna kootou raa, e tuku hoki ki kootou. TeAtua ni taratara ake peelaa ki Abraham,

‘Nau ma ki tukua a nau se tama i too haanauna naa ki haia hakaraaoina naa kanohenua hakkaatoa i te kerekere nei.’☆

26 Teenaa tuku iloo TeAtua tana tama e heheuna iaa Ia raa no heuna atu ki kootou imua ki haia hakaraaoina kootou, ki hurisia naa manava kootou ki tiiake naa sosorina e hakallika kootou.”

4

Peter laaua ma John e hakatuuria imua te Kansol

¹ I te saaita Peter ma John koi ttuu ka taratara ki naa tama raa, e mee naa maatua te hare lotu ma te hakamau naa wasi te Hare Tapu aa ma naa tama i te kaavena naa Sadiusi raa kuttae ake. ² Naa tama naa ni lloto i te takarua aposol raa e akonaki te henua maa Jesus ku oti te hakamasikeria i te mate, teenaa e mee maa naa tama ku oti te mmate raa ma ki massike no ora.

³ Teenaa tauhia iloo laatou Peter laaua ma John. Iaa e mee te laa raa ku suru raa, ponotia iloo laatou te takarua naa ki loto

☆ 3.23 Deut 18.19 ☆ 3.25 Gen 22.18

te hare karapusi, ki moe ki telaa aso. ⁴ Tevana iaa e tammaki iloo naa tama ni hakannoo ki naa taratara te takarua naa ni ffuri no lotu i TeAtua; te kooina katoa naa taanata ni lotu raa ni hano no tae ki naa simata e rima.

⁵ I te ssoa te aso raa, naa hakamau naa Jew, naa tama hakamaatua, aa ma naa tisa naa Loo raa ni kuku i Jerusalem.

⁶ Naa tama naa ni oo ake nonnoho ma Annas, te Maatua Hakamau, aa ko Kaiapas, John, Alexander, aa ma naa tama i te haanauna te Maatua Hakamau.

⁷ Naa aposol raa ni too ake laatou no hakatuuria imua laatou no vasiria, “Te tanata naa ni haia koorua peehea no taukareka? Teenaa ni mahi e ai ettaka ma koorua, aa koorua ni mee naa vana koorua naa iloto te inoa e ai?”

⁸ Peter, e tauria naa mahi TeAitu Tapu, ni hakahe atu tana taratara peela,

“Naa hakamau ma naa tama hakamaatua: ⁹ Ki mee maa maaua e vasiria kootou i te aso nei i te vana taukareka ni mee kite tama se lavaa te sasare nei aa ma tetama nei ni taukareka peehearaa, ¹⁰ teenaa kootou hakkaatoa ma te kanohenua Israel ki illoa maa te tama te nei e tuu imua kootou nei e hakamasikeria naa mahi te inoa Jesus Christ, te tama i Nazareth. Teenaa ko te tama ni tuukia kootou ki te kros aa te laa ni hakamasikeria TeAtua i te mate. ¹¹ Jesus raa ko te tama e tarataraina te Laupepa Tapu maa,

“Te hatu kootou, naa tama e penapena hare, ni see fifai raa, teenaa ko te hatu hakamaatua raa iloo.”[☆]

[☆] 4.11 Ps 118.22

12 Jesus Christ soko ia e hakasao te tama no ora; i te maarama nei raa see hai inoa peelaa hoki teelaa e lavaa te hakasao taatou no ora.”

13 Naa tama i te Kansol raa ni oho iloo i naa see kkapo Peter ma John i te hakaea naa taratara TeAtua, aa i te takarua naa ni tamavare koi ni see ttae ki naa skul ellasi. Teenaa ki illoa naa tama naa maa te takarua naa nittaka ma Jesus. 14 Naa tama naa ni see hai

taratara kimee, ilaatou ekkite inaatuuake tetanata ni haia no taukareka raa laatou ma Peter aa ko John. 15 Teenaa ki mee ake

laatou ki te takarua naa ki uru ki haho, araa nnoho iloo laatou no taratara soko laatou, 16 “Te takarua nei ma ki haia taatou peehea?

Naa tama hakkaatoa i Jerusalem raa e illoa maa te mahi ellasi TeAtua raa ni hakasuratia te takarua nei, aa taatou see lavaa te huu maa te takarua naa ni see mee te mee naa. 17 Tevaneaiaa taatou kimmata ki see tere

te lono nei ki aaraa tama; taatou ki hakaapo ake ki te takarua nei ki see tarataraina hoki laaua iloto te inoa Jesus ki aaraa tama.”

18 Teenaa hakaaha ake iloo laatou te takarua raa no taratara ake ki kaaoti hakaoti laaua tetaratara kaakonaki te henua iloto te inoa Jesus. 19 Tevaneaiaa Peter laaua ma

John ki ffuriatu no mee atu peelaa, “Kootou hakatuu soko kootou maa te mee hea e tonu i naa karamata TeAtua. Eaa? Maaua

ki hakannoo ki kootou, seai, maaua ki hakannoo ki TeAtua? 20 Maaua see lavaa te nnoho seemuu ka see tarataraina maaua naa mee maaua ni kkite ka llono.”

21 Teenaa ki taratara hakaapo atu hoki naa tama te Kansol raa ki laaua, araa tiake iloo

laaua ka oo. Naa tama naa ni kkite maa te takarua naa see lavaa laatou te karapusina, i te henua e hakanau hakkaatoa i TeAtua i te vana ni sura naa. ²² Naa setau te tanata ni haia no taukareka nei e laka i te matahaa.

Naa tama e lotu e taku ki see kkapo laatou

²³ Te saaita Peter ma John ni tiiake ka oo raa, laaua ni ahe no taratara ake ki naa tama laatou raa inaa vana naa maatua hakamaatua ma naa tama hakamaatua raa ni taratara ake ki laaua. ²⁴ Te saaita naa tama naa ni llono inaa taratara naa, naa tama naa hakkaatoa ni taku hakapaa peelaa ki TeAtua, “Te Ariki nei, koe raa ko TeAtua ni penapena telani, te kerekere nei, te moana, aa ma naa mee hakkaatoa e ora teelaa e takkoto inaa kina naa! ²⁵ Koe ni taratara ake ki maatou tipuna David, te tama e heheuna iaa koe, iloto naa mahi TeAitu Tapu ki taratara mai ki maatou, teenaa ko tana taratara e mee maa:

‘Naa tama inaa henua sara raa e lloto iloo raa ko te aa?

Naa tama naa e mamannatu vware ki mee laatou naa vana e hakallika raa ko tea?

²⁶ Naa tuku te kerekere nei ni ttuu tanatana ki hetaa.

Naa hakamau raa ni kkutu hakapaa ki hetaa maa TeAtua laaua ma tana Mesaea.’²⁷

²⁷ E maaoni iloo maa Herod laaua ma Pontius Pilate ni kkutu hakapaa iloto Jerusalem ma te kanohenua Israel aa ma naa tama inaa henua sara raa ki hetaa laatou ma Jesus, too tama e tapu teelaa ni hakanoho ma

---

✧ 4.24 Ex 20.11; Neh 9.6; Ps 146.6 ✧ 4.26 Ps 2.1-2 (LXX)

se Mesaea. ☆ 28 Naa tama naa ni hakapaa ki haia laatou naa mee hakkaatoa, te laa iloto oo mahi aa maa too hiihai raa, koe kunaa iloa are ma ki oti ku ssura. 29 Te Ariki nei, hakannoo ki naa taratara hakaapo naa tama naa e hai, aa koe ku tiiake maatou, naa tama e heheuna iaa koe nei, ki hakahea see kkapo maatou i oo taratara. 30 Hakassaa oo mahi no hakamasike naa tama e mmaki, aa koe ku mee kikkite te henua i oo mahi e hakassura iloto te inoa Jesus, too Tama e tapu e heheuna iaa koe.”

31 Te saaita naa tama naa ni oti te taku raa, te kina laatou ekkutu naa ni ruetia. Naa tama i te kina naa ni tauria katoo naa mahi Te Aitu Tapu no kaamata laatou te hakahea see kkapo i naa taratara Te Atua.

Naa tama e lotu raa e vaevae naa hekau laatou

32 Te kaavena e lotu naa ni taaohi ki te hakataakoto ma te manava tokotasi. See hai tama ilaatou ni taratara maa ana hekau raa ni tino hekau aana, seai. Naa tama naa ni vaevae naa hekau katoo laatou naa ki aaraa tama laatou. ☆

33 Naa aposol raa ni taratara haimmahi iloo i te masike mai Te Ariki Jesus i te mate, teenaa Te Atua nimmata ake hakaraa oi iloo kilaatou hakkaatoa. 34 See hai tama ilaatou ni noho see hai mee. Naa tama ni mee naa kerekere laatou maa naa hare laatou raa ni kauake naa mee naa ki aaraa tama ki tauia, aa naa mane laatou naa 35 ni hookii ake ki naa aposol; teenaa te mane naa ni vaevae ki naa tama see hai mee.

☆ 4.27 Mt 27.1-2; Mk 15.1; Lk 23.1,7-11; Jn 18.28-29 ☆ 4.32 Acts 2.44-45

³⁶ Teenaa e mee pee ko Joseph, te tama haka Levi aa ni haanau i te tamaa henua ettapa ma ko Cyprus. Te tama naa ni taapaa naa aposol raa maa ko Barnabas, te taratara e mee maa 'Te tama e saapai ki telaa tama'.
³⁷ Te tama naa ni kauake tana kerekere raa ki tauia telaa tama, araa kauake iloo ana mane naa ki naa aposol.

5

Ananias laaua ma Safira

¹ Tevana iaa teelaa setanata, tana inoa ko Ananias. Laaua ma tana aavana, Safira, ni mee aaraa kerekere laaua ni tauia aaraa tama. ² Araa nei laaua hai aavana kutuku laaua taratara kitaaohi aia ni mane aa ku hookii aaraa mane raa ki naa aposol. ³ Teenaa kimee ake Peter kiaaia, "Ananias, ai koe kumee are maki hanatu Satan no usuusuhia koe ki hakarereesia Te Aitu Tapu kataaohi kiaaraa mane ioo mane ni too naa? ⁴ Te saaita te kerekere naa seki tauia raa, teenaa se kerekere aau; aa te saaita te kerekere naa ni tauia raa, oo mane ni too raa ni mane aau. Ai koe ni maanatu are ma kimee too vana naa? Koe ni see hakarereesia a koe setamavare; koe ni hakarereesia a koe Te Atua!"
⁵ Te saaita koi Ananias nilono i naa taratara nei raa, leiho lokoi aia kilaro no mate. Naa tama hakkaatoa nilono i te mee nei ni mattaku hakallika iloo. ⁶ Teenaa oo ake iloo naa tama taane raa no miinia tana haitino ka saaua no tanumia.
⁷ See rooroa koi raa, te aavana Ananias raa ku uru ake, aa aia naa ni see iloa i te vana

ni mee ake naa. ⁸ Teenaa vasiri ake iloo Peter, “Taratarā mai, teenei kote kooina katoō naa mane koorua nitoo ite kerekere koorua ni tauia?”

Safira ki mee ake, “Uee, teenaa te kooina katoō maaua ni too.”

⁹ Teenaa ki mee ake Peter, “Ai koorua ma too aavana naa ni mannatu are ma ki haaiteria koorua Te Aitu Tapu Te Ariki? Naa taanata ni tanumia laatou too aavana raa kutuu mai ite tootoka raa ki sauaa hoki koe ki haho!”

¹⁰ Te ffine naa ni leiho lokoi i te saaita naa no mate imua Peter. Naa tama taane raa ni uru ake no kkite maa te ffine raa ku mate, teenaa sauaa iloo laatou te ffine naa no tanumia i te vasi tana aavana. ¹¹ Naa tama hakkaatoa telotu raa aa ma aaraa tama teelaa nillono ite vana ni mee nei ni mattaku hakallika iloo

Naa aposol e hakassura naa mahi Te Atua

¹² Naa aposol raa ni hakassura telopo mahi Te Atua imua naa karamata te henua. Teenaa naa tama katoō eloturaa nikkutu iloto te Hakaseke i-taha Solomon. ¹³ Niaaina maa te henua ni taratarā hakanau ilaatou raa, ni see hai tama i naa tama see lotu raa ni mannatu ma ki hakauru atu nolotu laatou hakapaa.

¹⁴ Iaa turaa taanata ma naa haahine nilotu i Te Ariki ka oo ake no hakapaa ki te kaavena naa tama e lotu. ¹⁵ Naa tama i te kina naa ni kkite katoō inaa vana naa aposol naa e mee, teenaa ki sausau ake laatou naa tama e mmaki raa no hakamoe inaa moelana laatou ite ara, kitoo temaru Peter inaa tama naa iana laka ka hano. ¹⁶ Etammaki iloo naa tama ni oo ake inaa matakaaina e tauppiri ake ki Jerusalem, teenaa e oo ake ma naa tama e mmaki aa

ma naa tama e tauria naa tippua hakallika; naa tama naa ni haia kato no taukalleka.

Naa aposol raa ku mee pakavaina

¹⁷ Teenaa te Maatua Hakamau raa ma naa tama e heheuna maa ia, teenaa nitama ite kaavena naa Sadiusi, ni ffuri no manava haeo i naa aposol. ¹⁸ Naa tama naa ni tauhia laatou naa aposol naa no ponotia kiloto te hare karapusi. ¹⁹ Araa nei te ensol TeAtua raa ni tarakina a ia naa tootoka te hare karapusi raa i te poo naa no hakauruhia naa aposol raa ki haho. Teenaa te ensol raa ki mee ake peela kilaatou, ²⁰ “Kootou oo no ttuu iloto te Hare Tapu raa aa kootou ku hakaia ki te henua i naa tiputipu te ora hoou nei.” ²¹ Naa aposol raa ni hakannoo ki naa taratara te ensol naa. Teenaa naa tama naa ni oo atu kiloto te Hare Tapu raa i te tahaata naa no kaamata te akonaki te henua.

Te saaita te Maatua Hakamau raa nitae ake ma naa tama e heheuna ma ia raa, kkave iloo laatou kaunaki ki naa tama hakamaatua kato ite kanohenua Israel ki oo ake ki noho laatou no taratara. Ki oti raa kkave iloo laatou taratara ki naa tama e roorosi te hare karapusi raa ki too ake naa aposol.

²² Tevana iaa ite saaita naa tama ni heunatia laatou raa nitae atu ki te hare karapusi raa, naa tama naa ni see llave i naa aposol. Teenaa ahe iloo naa tama naa no taratara ake peela ki naa tama ite Kansol, ²³ “Ite saaita maatou nitae atu raa, te hare karapusi naa e ppui hakanniti iloo aa naa wasi raa hakkaatoa ettuu ka roorosi i naa tootoka; tevana iaa ite saaita maatou ni tarakina maatou te tootoka raa, maatou ni see haitama nikkite iloto te hare!”

24 Te saaita te hakamau naa wasi te Hare Tapu aa ma naa maatua hakamaatua raa ni llono ite mee nei raa, laatou ni hakatuu nataa iloo ite vana ku mee inaa aposol naa. 25 Teenaa uru ake iloo te tanata tokotasi no mee ake peelaa ki laatou, “Kootou hakannoo! Naa tama ni ponotia kootou ki loto te hare karapusi raa e ttuu ite saaita nei iloto te Hare Tapu ka akonaki te henua.” 26 Teenaa masike iloo te hakamau naa wasi raa no hano ma naa tama e heheuna ma ia raa no too ake naa aposol. Naa aposol raa ni too ake hakaraa oi iloo laatou, ite aa ilaatou ni mattaku maa laatou ma ki tauatia naa tama ite kina naa ki naa hatu.

27 Naa aposol raa ni too ake naa tama naa no hakatuuria iloo imua te Kansol, teenaa ki vasirisiri ake te Maatua Hakamau raa ki laatou, 28 “Kootou ni puuia maatou ki see hakahea kite henua iloto te inoa te tama nei, aa kootou mmata ite vana kootou ni mee naa! Naa taratara naa ku oti te hakatereina kootou ki naa kina hakkaatoa iloto Jerusalem, aa kootou e mee maa teenei ko maatou nei ni mee ma ki taia maatou ttama naa!”✧

29 Peter ma aaraa aposol ki hakahe ake, “Maatou seelavaa te hakannoo ki ni tama. Maatou e hakannoo koi ki Te Atua. 30 Kootou ni tuukia kootou Jesus no mate iaruna te kros, te vana iaa a Ia ni hakamasikeria hoki te Atua naa tippuna taatou raa ite mate. 31 Te Atua ni saaua a Ia te tama naa no hakanoho itana vasi hakamaatau ma se Tuku aa maa ko te Tama e hakasao taatou, te kanohenua Israel, teenaa ki lavaa taatou te ffuri naa manava taatou aa ki uia naa haisara taatou. 32 Maatou nei

---

✧ 5.28 Mt 27.25

ko naa tama e tarataraina maatou naa vana TeAtua ni mee nei, aa TeAitu Tapu hoki e taratara inaa vana nei. Teenaa TeAtua e hookii TeAitu Tapu raa ki naa tama e hakannoo ki ana taratara.”

³³ Te saaita te Kansol raa ni llono i naa taratara nei raa, naa tama naa ni lloto iloo. Laatou ni fiffai ma ki taaiia laatou naa aposol raa ki mmate. ³⁴ Araa nei te Faarisi tokotasi, tana inoa ko Gamaliel, a ia naa setisa naa Loo aa e haia te henua ma setama hakamaatua, ni masike no tuu imua te Kansol raa no vanaake ki naa tama laatou naa ki toa naa aposol raa no haia kittari mai ihaho. ³⁵ Teenaa ki mee ake ia peelaa ki naa tama laatou i te Kansol, “Kootou naa tama Israel nei. Poopootonu i te mee kootou e mee ki mee ki naa tama naa. ³⁶ Kootou e illoa maa naa setau koi peelaa raa e mee te tama, tana inoa ko Tiudas, ni sare ka meeme ki te henua maa ia se hakamau. Teelaa se haa naa rau naa taanata ni tautari atu ki te tama naa. Tevana iaa te tama naa ni taia no mate no masseu huri naa tama e tautari kiaa ia naa no sei hakaoti te kaavena naa. Teenaa mate iloo te vana te tama naa ni mee naa. ³⁷ Kimuri koi raa, i te ssao te henua ni hakatuutuu naa inoa laatou iloto telaupepa te kaaman raa, Judas, te tama haka Galilee raa ni hakasura iho no tautari atu hoki telopotama kiaa ia. Tevana iaa a ia hoki ni taia no mate, aa naa tama hakkaatoa ni tautari atu kiaa ia naa ni masseu huri hoki ki naa kina. ³⁸ Aa te nei e mee atu ai nau ki kootou. Kootou tiake naa tama naa ki oo! Ki mee maa naa vana naa tama naa e hai raa e tautari koi ki te hakataakoto te tamavare

te maarama nei raa, naa vana naa ma ki oo koi no seai. ³⁹ Tevana iaa kimee maa teenaa ni vana e oomai i TeAtua raa, naa tama naa ma ki see lavaa kootou te puuia. Kootou ma ki kkite maa teelaa ko TeAtua raa e hetaa kootou!”

Teenaa te Kansol raa ni tuku ki naa taratara Gamaliel. ⁴⁰ Naa aposol raa ni haka ahea ake hoki naa hakamau raa ki hare no sarua, araa puuia iloo laatou naa tama naa ki sei iloo ki taratara iloto te inoa Jesus, teenaa tiiake iloo laatou naa aposol naa ka oo.

⁴¹ Te saaita naa aposol naa ni uru ki haho, naa tama naa ni fiafia iloo. I te aa ilaatou e haia hakallikaina raa ilaatou e tautari i Jesus.

⁴² Aa inaa aso hakkaatoa raa, naa aposol raa ni akonaki ka haka e peenaa te Lono Taukareka i Jesus te Mesaea raa iloto te Hare Tapu aa iloto naa hare te henua.

6

Te takahitu ki tokonaki ki naa aposol

¹ Inaa aso naa raa, te kooina naa tama e tautari i Jesus raa ni hanake no tammaki iloo. Teenaa e mee te saaita naa Jew teelaa e taratara haka Greece raa e hakatauttou ma naa tino Jew te henua naa, i naa Jew e taratara haka Greece raa e mee maa naa puruna laatou raa maraa see hanaia i naa vaevae ake naa kaikai i naa aso.

² Teenaa aru iloo te taka sinahuru maa ttakarua aposol raa ki naa tama katoo elotu raa no taratara ake peelaa, “Te mee raa see tonu maa maatou ki tiiake lokoi te haka e te Lono Taukareka raa ma ki anaana maatou ki te vasi

naa kaikai e vaevvae naa. ³ Aku taaina ma aku kave nei. Kootou hakamaatino setakahitu taanata iloto kootou naa eatammai aa ettaka ma naa mahi TeAitu Tapu kitukua maatou ki mmata i te vasi naa kaikai naa. ⁴ Aa maatou iaa ku heheuna tonu tetaku ka hakaea te Lono Taukareka.”

⁵ Te kaavena elotu naa hakkaatoa ni fiffai kite maanatu naa aposol naa, teenaa tukua iloo laatou

Stephen, te tama e taka ma TeAitu Tapu aa elotu haimahi i TeAtua,

Philip,

Prokorus,

Nikanor,

Timon,

Parmenas,

aa ko Nikolaus (te tama sara haka Antiok teelaa ku lotu i te lotu naa Jew)

⁶ Te takahitu taanata naa ni too atu te kaavena elotu raa kimua naa aposol, teenaa naa aposol raa ki hakappiri naa rima laatou ki aruna naa tama naa no taku maa laatou.

⁷ Teenaa naa taratara TeAtua naa ni ttoha ki naa kina. Te kooina naa tama ni tautari ki Jesus iloto Jerusalem raa ni hanake koi no lasi, aa telopo maatua te Hare Tapu hoki ni ffuri no tautari ki Jesus.

Stephen ku tauhia

⁸ Stephen setama e haia hakaraaoina iloo TeAtua, aa naa mahi TeAtua etakkoto ia ia. Aia ni hakasura tekau mahi TeAtua kakkite te henua. ⁹ Tevana iaa emee aaraatama ni see fiffai ki Stephen. Teenaa ni tama e ffai i te kaavena te Hare lotu naa Jew ettapa ma

ko “Naa tama ni hakattanaria.” Teenaa ni Jew ni oomai i Sairin maa Alexandria. Naa tama naa ma aaraa Jew ni oomai inaa matakaaina Silisia ma Asia nikaamata te hakatauttau laatou ma Stephen. ¹⁰ Tevanaia Stephen ni haia hakaraaoina iloo TeAitu Tapu raa no atamai, teenaa itana saaita ni huri no taratara atu raa, ni see haitama inaatama naa nisahea laatou anataratara. ¹¹ Teenaa usuhia iloo laatou aaraa tama inaa tama naa ki oo no taratara peela, “Maatou ellono inaa taratara hakallika te tama nei i Moses aa i TeAtua!” ¹² Naa tama naa ni oo no usuusuhia iloo laatou kalloto naa tama i te kina naa ma naa tama hakamaatua naa Jew aa ma naa tisa naa Loo, teenaa ki oo atu naa tama naa no tauhia iloo laatou Stephen no taakina kimua te Kansol. ¹³ Araa too ake iloo laatou aaraa tama ki oo ake no mee ni taratara hakallesi maa laatou i Stephen, teenaa naa tama naa ni oo ake no taratara peela, “Tetama nei maraa etaratara hakallika lokoi i te Hare Tapu TeAtua aa inaa Loo Moses. ¹⁴ Maatou nillono tetama nei etaratara maa Jesus tetama i Nazareth raa ma kiseua aia te Hare Tapu, aa ma naa vana hakamaatua Moses ni tuku ma ki tautari taatou raa ma ki hurisia te tama naa.”

¹⁵ Naa tama hakkaatoa ni noho iloto te Kansol naa nittuu katoo naa karamata laatou i Stephen, teenaa laatou nikkite maa naa karamata te tama naa emee koi ma ko naa karamata te ensol.

7

Naa taratara Stephen

1 Te Maatua Hakamau raa ki vasiri ake ki Stephen, “Teenaa ni taratara maaoni naa tama naa e mee iaa koe?”

2 Stephen ki hakaaha ake, “Aku taaina ma aku tammana nei, hakannoo mai. Te saaita taatou tipuna, Abraham, seki hano are no noho i Haran raa, TeAtua Nnui ni hakasura ake kiaa ia i Mesopotamia 3 no taratara ake peela, ‘Tiiake too haanauna raa aa koe ku masike i too henua naa no hano ki taku henua ma ki hakaari atu kiaa koe.’☆

4 “Teenaa masike iloo Abraham itana henua naa no hano no noho i Haran. Ite saaita tana tamana ni mate raa, Abraham ni kaavea mai TeAtua ki au no noho i te kerekere ennoho kootou nei.☆ 5 TeAtua ni sei iloo se tamaa kina i te kerekere naa ni kauake ma se tino kerekere Abraham i te saaita naa. Tevana iaa TeAtua ni purepure ake maa te kerekere naa ma ki oti ku kauake. Ia ki Abraham, aa ma te kerekere naa ma ki noho ma ia ma ana tamalliki. Ite saaita TeAtua ni mee ana purepure nei raa, Abraham seki hai tamalliki are.☆ 6 TeAtua ni taratara ake peela ki Abraham, ‘Too haanauna raa ma ki oo no nnoho i te henua aaraa tama, teenaa laatou ma ki heheunatia ma ni poe naa tama i te kina naa aa laatou ma ki mee pakavaina iloto naa setau e haanaa rau.☆ 7 Tevana iaa nau ma ki hakatonutonu naa tama e heheuna ai laatou, aa kimuri too haanauna naa ma ki hakattaha i te henua naa no oomai no lotu iaa nau i te kina nei.’☆ 8 Ki oti raa

☆ 7.3 Gen 12.1 ☆ 7.4 Gen 11.31; 12.4 ☆ 7.5 Gen 12.7; 13.15; 15.18; 17.8 ☆ 7.6 Gen 15.13-14 ☆ 7.7 Ex 3.12

TeAtua ku vanaake ki Abraham ki ssere naa kina ana tamalliki taanata, kitakoto ma se hakamaatino i ana purepure ki Abraham. Teenaa ite varu naa aso Isaac itana saaita ni haanau raa, a ia ni serea ana kina Abraham; Isaac naa ni ssere naa kina tana tama Jacob, aa Jacob ni ssere naa kina tana taka sinahuru maa ttakarua tamalliki, teenaa ko naa tippuna taatou ite manava taatou nei.✠

9 “Naa tamalliki Jacob raa ni manava haaeo ilaatou taina, Joseph, teenaa too iloo laatou taina naa ki Egypt no kauake ki aaraa tama kitauia no heheunatia ma sepoe. Tevana iaa TeAtua nitaka ma Joseph,✠ 10 teenaa Joseph ni hakasaoria a Ia i naa haaeo ni pakkuu kiaa ia. Aa te saaita Joseph ni tuu imua te tuku Egypt raa, TeAtua ni haia a Ia Joseph ki atamai aa ki hiihai te tuku Egypt raa kiaa ia. Teenaa Joseph ni hakanohoria te tuku raa ki roorosi i tana hare aa ki noho ma ko te hakamau te kaaman Egypt.✠

11 “I te saaita naa raa, te one raa ku tae ake ki Egypt ma Canaan, ka mmate naa tama naa ite hiikkai. Naa tippuna taatou raa ni see hai kaikai ni llave,✠ 12 teenaa te saaita Jacob ni lono maa e mee ana kaikai i Egypt raa, heunatia iloo ia ana tama, teenaa ko naa tippuna taatou, ki oo nossee mai nikaikai maa laatou i Egypt. Teenaa ko te oo mua ana tama naa. 13 I te saaita naa taaina Joseph raa ni ttao no ahe ki Egypt raa, Joseph ni hakaari ake ki ana taaina naa maa teelaa ko ia. Teenaa ki iloa ai te tuku Egypt raa

---

✠ 7.8 Gen 17.10-14; 21.2-4; 25.26; 29.31—35.18 ✠ 7.9 Gen 37.11; 39.2,21 ✠ 7.10 Gen 41.39-41 ✠ 7.11 Gen 42.1-2

ite haanauna Joseph.✠ 14 Teenaa kkave iloo te kaunaki Joseph kitana tamana, Jacob, ki hanake ia ma tana haanauna raa hakkaatoa ki Egypt. Laatou naa setino hitu maa ttakarima hakkaatoa ite haanauna naa.✠ 15 Teenaa hano iloo Jacob ki Egypt, teenaa ko tana kina ni noho no mate ai ma ana tama, naa tippuna taatou.✠ 16 Naa haitino laatou naa iaa ni toa no tanumia i Shekem, i te kava Abraham ni taavi ki naa mane i naa tama i te manava Hamor.✠

17 “Te saaita TeAtua ni taupiri ki hakattino ana purepure ki Abraham raa, te kooina naa tama taatou ku nnoho i Egypt raa ni hanake no tammaki iloo. 18 Araa teenaa, teelaa setuku see iloa i Joseph raa ku noho no tuku i Egypt.✠ 19 Te tuku naa ni meeme tipuaina a ia naa tippuna taatou ka mee pakavaina a ia laatou. Naa tama naa ni hakamatakuria te tuku naa ki tiiake naa tamalliki punaammea laatou raa i haho ki mmate.✠

20 “Te nei ko te saaita Moses ni haanau mai. Itana saaita ni haanau mai raa, a ia ni tiputipu taukareka inaa karamata TeAtua. Te tamariki naa ni anaanaria iloto te hare laatou raa no lava iloo naa marama e toru.✠ 21 Aa i tana saaita ni hakataharia i te hare laatou raa, te taupu te tukuraa ni toa a ia te tamariki raa no anaanaria no matua ma setino tama aana.✠ 22 Moses ni akonakina ki atamai inaa vana hakkaatoa Egypt. Teenaa aia ni tipuake no haimahi i ana taratara aa i ana vana e mee.

✠ 7.13 Gen 45.1,16 ✠ 7.14 Gen 45.9-10,17-18; 46.27 ✠ 7.15 Gen 46.1-7; 49.33 ✠ 7.16 Gen 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Josh 24.32 ✠ 7.18 Ex 1.7-8 ✠ 7.19 Ex 1.10-11,22 ✠ 7.20 Ex 2.2 ✠ 7.21 Ex 2.3-10

23 “Te saaita Moses ni matua no tae kite matahaa ana setau raa, a ia ni maanatu ki hano ia no mmata inaa noho ana taaina, naa tama i Israel.✠ 24 A ia ni hano no kite iloo i naa mee pakavaina te tama haka Israel tokotasi ate tama haka Egypt, teenaa huri atu iloo ia no sui ki te tama naa no taia te tama haka Egypt naa no mate hakaoti. 25 (Moses ni maanatu ma ana taaina naa ma ki illoa maa ia ma ki heunatia TeAtua ki hakassaoria laatou, tevana iaa naa tama naa ni see illoa.) 26 Telaa aso raa, Moses ni kite i te takarua haka Israel e patu, teenaa hanatu iloo ia no vaaea te takarua raa ki see patu. A ia ki mee ake peela ki te takarua naa, ‘Hakannoo mai. Koorua naa se haitaina; koorua e patu i te aa?’ 27 Araa nei te tama te laa e taia a ia telaa tama raa ni huri ake no turekina a ia Moses kite vasi, ka mee ake peela, ‘Koe nitukua ai ma kiau koe no hakatonutonusia maaua? 28 E aa? Koe ku mee ma ki au koe no taia nau pee ko te te tama haka Egypt ni taia a koe no mate i te aso raa?’ 29 I te saaita Moses ni lono i naa taratara nei raa, a ia ni sopo no tere ki Midian no noho i te matakaaina naa. Teenaa a ia ni aavana i te kina naa no mee iloo ana tamalliki taanata e lua.✠ 30 “Moses ni noho i te kina naa no llaka iloo naa setau e matahaa, teenaa hakasura ake iloo te ensol raa kiaa ia iloto te puku vao e ura iloto mouku, e taupiri ki te Mouna Sinai.✠ 31 Naa mouri Moses ni noho iloo itana mee ni kite naa, teenaa hanatu iloo ia no taupiri atu ki te puku vao raa kittoka hakaraaoi a ia.

✠ 7.23 Ex 2.11-15 ✠ 7.29 Ex 18.3-4 ✠ 7.30 Ex 3.1-10

Araa nei a ia kulono inaa taratara ake te reo TeAriki: ³² ‘Nau nei ko te Atua oo tippuna, te Atua aa Abraham, te Atua aa Isaac, aa te Atua Jacob’. Moses ni porepore itana maku, aa ni see lavaa tttoka atu. ³³ TeAriki ki mee ake kiaa ia, ‘Uii ootaka e hakao naa, itookina etuu naa e tapu. ³⁴ Nau ku oti te kite i naa mee pakavaina aku tama raa i Egypt. Nau nilono inaa ttani laatou, teenei nau ku hano no hakassaoria laatou. Kau te saaita nei; koe kukaavea a nau ki Egypt.’

³⁵ “Teenei ko te Moses ni hakakkeina te kanohenua Israel inaa taratara laatou ni hai ake peela kiaa ia, ‘Koe nitukua e ai ki au koe no hakatonutonusia maatou?’ Aia naa ko te tama teelaa ni hakasura ake te ensol raa kiaa ia iloto te puku vao e ura raa no taratara ake i aa ia naa ko te tama e heunatia TeAtua ki hakassaoria ana tama aa ki noho hakamaatua i laatou. ✧ ³⁶ Aia naa ni taakina a ia te kanohenua Israel raa no hakattaha i Egypt, teenaa aia ni hakassura naa mahi TeAtua i Egypt aa ma i te Moana e Mmea iloto naa setau e matahaa laatou nittaka vaaroto mouku. ✧ ³⁷ Moses raa ko te tama ni vanaake ki te kanohenua Israel raa peela, ‘TeAtua ma ki heuna atu tana pure ki kootou, e mee pee ko nau nei e heunatia atu ia, aa te tama naa setama koi ikootou.’ ✧ ³⁸ Moses raa ko te tama ni hakkuturia a ia te kanohenua Israel raa hakapaa iloto mouku; a ia i te kina naa ma naa tippuna taatou aa ma te ensol teelaa ni taratara ake kiaa ia iaruna te Mouna Sinai. Teenaa naa taratara TeAtua

---

✧ 7.35 Ex 2.14 ✧ 7.36 Ex 7.5; 14.21; Num 14.33 ✧ 7.37 Deut 18.15,18

e takkoto te ora raa ni kauatu kiaa ia i te kina naa ki kaumai ki taatou. ☆

³⁹ “Tevana iaa naa tippuna taatou raa ni see fiffai maa laatou ki hakannoo ki Moses; ttama naa ni hakakkeeina laatou ka noho laatou no mannatu ki ahe laatou ki Egypt.

⁴⁰ Teenaa ki mee ake naa tama naa ki Aaron, ‘Penapenaa ni atua maa maatou ki tautari maatou. Maatou ku see illoa ma se aa ku mee i Moses, te tama ni taakina mai a ia maatou i Egypt.’ ☆ ⁴¹ Teenaa ki penapena ai laatou aitu e tiputipu ma se punua purumakau, no hakaara

naa mee laatou ki te mee naa. Naa tama naa ni mee laatou taffao kalotu ki te aitu laatou ni penapena soko laatou naa. ☆ ⁴² Teenaa

tiiake iloo naa tama naa TeAtua, kilotu laatou ki naa hetuu itelani, teenaa e hanotonu maa naa taratara e takkoto iloto te Laupepa naa pure TeAtua:

‘Kootou naa tama Israel nei.

Inaa setau e matahaa kootou nittaka vaaroto mouku raa,

naa manu kootou ni taa ma ni mee e hakaara raa ni see hakaara mai kiaa nau.

⁴³ Teelaa kote tamaa hare te atua Molokraa e sausaua kootou,

aa te hetuu te atua kootou, Refan;

Teenaa ko naa aitu kootou ni penappena ma ki lotu ai kootou.

Teenaa kootou ma ki kerekereia a nau ki oo kootou no noho soko kootou itelaa vasi Babilon.’ ☆

⁴⁴ “Naa tippuna taatou raa ni hakatuu laatou Tamaa Hare teelaa e noho ai TeAtua

---

☆ **7.38** Ex 19.1—20.17; Deut 5.1-33 ☆ **7.40** Ex 32.1 ☆ **7.41** Ex 32.2-6 ☆ **7.43** Amos 5.25-27 (LXX)

i mouku. Te hare naa ni penapenaa laatou tautari ki te tiputipu Moses ni hakakkiitea TeAtua. ✧ ⁴⁵ Kimuriraa naa tippuna taatou, teelaa ni too te tamaa hare naa inaa tammana laatou, nisaaua laatou te hare naa ka oo ma laatou i te saaita laatou ni oo ma Joshua no too naa kerekere inaa kanohenua ni kerekereia TeAtua. Te tamaa hare naa ni too i te kina naa no tae iloo ki te ssao David ni tuku. ✧ ⁴⁶ TeAtua ni hiihai ki David, te naa David ni vanaake ki TeAtua maa ia ma ki hakatuu se hare ki noho te Atua aa Jacob. ✧ ⁴⁷ Iaa teelaa ko Solomon are raa ni hakatuu te hare tapu TeAtua naa. ✧

⁴⁸ “Tevana iaa, TeAtua Haimahiraa see noho iloto naa hare naa tama e hakatuu; e mee pee ko naa taratara ake te pure TeAtua:

⁴⁹ ‘Te Ariki e mee maa, Te lani ko taku nohorana, aa te kerekere ko taku aruna e haka piri aku vae. Se hare peehea kootou ma ki hakatuu ma se hare aaku?

Teehea taku kina ma ki noho?

⁵⁰ A nau soko nau ni penapena naa mee nei hakkaatoa. ✧

⁵¹ “Kootou ku manava makattau peehea! Kootou ku mee iloo pee ko naa tama seki illoa i TeAtua: kootou kullono nataa peehea inaa taratara TeAtua! Kootou maraa e heatu ma Te Aitu Tapu, peelaa koi ma ko naa tippuna kootou naa. ✧ ⁵² Se pure peehea TeAtua ni see mee pakavaina naa tippuna kootou naa? Naa tama hoki e heheuna i TeAtua, teelaa

---

✧ **7.44** Ex 25.9,40 ✧ **7.45** Josh 3.14-17 ✧ **7.46** 2 Sam 7.1-16; 1 Chr 17.1-14 ✧ **7.47** 1 Kgs 6.1-38; 2 Chr 3.1-17 ✧ **7.50** Is 66.1-2 ✧ **7.51** Is 63.10

nitarataraina laatou imuailoo i te au te Tama e Tonu raa, nitaania hoki naatippuna kootou. Aa teenei kootou niffuri no hookina kootou te tama naa ki naa tama e hakallikaraa ki taia no mate. ⁵³ Naa Loo Te Atua raa ni kauatu naa ensol raa ki kootou naa Jew, tevana iaa kootou ni see tautari ki naa Loo naa!”

Stephen e tauatia naa Jew ki naa hatu

⁵⁴ Naa tama i te Kansol raa ni porepore iloo i naa lloto laatou i naa hakannoo laatou ki naa taratara Stephen e hai ake. ⁵⁵ Tevana iaa naa mahi kato Te Aitu Tapu raa ni takkoto i Stephen, teenaa aia nittoka no kite i naa maasina iho Te Atua itelani, aa i naa tuu ake Jesus i te vasi hakamaatau Te Atua. ⁵⁶ Stephen ki mee ake, “Kootou mmata! Nau e kite i naa taaraki mai telani ka tuu iho te Tama te Henua raa i te vasi hakamaatau Te Atua!”

⁵⁷ Naa tama i te Kansol naa ni ppui naa kautarina laatou ki see llono laatou i naa taratara Stephen, teenaa kappisi iloo naa varo laatou no osohia laatou Stephen no tauhia. ⁵⁸ Teenaa taakina iloo laatou te tama naa ki haho te henua naa no tauatia ki naa hatu. Naa tama naa ni uii naa kkahu laatou raa no tuku atu iloo ki mmata ake te tama taane tokotasi, tana inoa ko Saul.

⁵⁹ Te saaita naa tama naa nittuu ka tauatia laatou Stephen raa, Stephen ni tuu koi no taku, “Te Ariki Jesus, too atu taku manu!” ⁶⁰ Teenaa tuu iloo ia ki ana turi no taku ka tani vaaruna, “Te Ariki! Koe see maanaturia naa haisara naa tama nei e mee kiaa nau!” Aia ni oti koi ana taratara nei raa, mate iloo ia.

Teena Saul ni hiihai maa naa tama naa ki taia laaou Stephen ki mate.

8

Saul e taia a ia naa tama te lotu

¹ Ite saaita naa raa, naa tama telotu ennoho iloto Jerusalem raa nikaamata te haia hakallikaina. Naa tama hakkaatoa elotu raa ni masseu ki naa matakaaina iloto Judea maa Samaria. Teelaa ko naa aposol raa koi ni nnoho i Jerusalem. ² E mee naa tama te lotu ni toa laaou te haitino Stephen no tanumia, naa tama naa ni mmate hakaoti i naa ttani laaou.

³ Tevanaiaa Saul nikaamata no seua aia telotu. Aia nisareuru kato o inaa hare naa tama elotu raa no huutia ake naa taanata maa naa haahine hakkaatoa elotu no ppono ki loto te hare karapusi.✧

Te Lono Taukareka raa ku tarataraina i Samaria

⁴ Naa tama elotu teelaa ni masseu mai i Jerusalem raa ni oo no hakaeta te Lono Taukareka raa inaa kina kato o laaou eoo.

⁵ Philip ni hano kite matakaaina hakamau i Samaria raa no hakaeta inaa tiputipu Christ ki te kanohenua te matakaaina naa. ⁶ Te saaita te kanohenua naa ni llono inaa taratara Philip ka kkite laaou i ana hakassura naa mahi TeA-tua raa, naa tama naa ni hakannoo hakaraa oi iloo ki ana taratara e kauake.

⁷ E tammaki iloo naa tama ni tauria naa tippua hakallika raa ni haia no taukalleka, teena naa tippua naa ni kappisi naa varo laaou ite saaita laaou

---

✧ 8.3 Acts 22.4-5; 26.9-11

ni hakattaharia i naa tama naa, aa e tammaki
 naa tama see lavaa te sassare ma naa tama
 see ssare hakaraaoi ni haia no taukalleka.
 8 Teenaa naa tama i te matakaaina naa
 ni fiafia iloo.

Simon te tama pakava

9 Teelaa se tama pakava e noho
 i te matakaaina naa, tana inoa ko Simon.
 Te kanohenua Samaria naa ni massaro iloo
 i naa pakava te tama naa e hai, aa te tama naa
 e hikkahi kiaa ia maa ia se hakamau.
 10 Naa tama hakkaatoa i te matakaaina naa,
 teenaa e kaamata mai iloo i naa hakamau
 no tae ki naa tamavare, ni hakannoo atu
 hakaraaoi iloo ki naa vana te tama naa e hai,
 ka taratara hakanau peelaa, “Naa mahi TeAtua
 e ilotia ma ko ana ‘Mahi Hakamaatua’ raa,
 teenei e hakatii maarama mai i te tama nei.”
 11 Naa tama naa ni hakannoo atu iloo
 peenei ki te tama naa ilaatou ku rooroa iloo
 i naa nnoho laaou ka massaro peenaa
 i naa pakava te tama naa e hai. 12 Tevana iaa,
 i te saaita naa tama naa ni hakannoo
 ki naa hakaea ake Philip te Lono Taukareka
 i te Nohorana TeAtua aa maa Jesus Christ
 ko te Mesaea raa, naa tama naa, teenaa
 ko naa taanata ma naa haahine hakkaatoa,
 ni too te hakaukau tapu. 13 Simon tana tino
 hoki ni hakannoo ki naa taratara Philip; aa
 i tana saaita ni oti te too te hakaukau tapu raa,
 a ia nitaka atu vaamuri Philip, teenaa ki oho
 ana mouri i ana kite i Philip e hakassura naa mahi
 e llasi TeAtua.

14 Naa aposol e nnoho i Jerusalem raa nillono
 maa te kanohenua haka Samaria raa ku oti

te too naa taratara TeAtua, teenaa heunatia iloo laatou Peter laaua ma John ki oo ki Samaria. ¹⁵ Tetakarua naa nittae atu notaku iloo ma naa tama kulotu i te kina naa, teenaa ki toa laatou TeAitu Tapu. ¹⁶ Ite aa, inaa mahi TeAitu Tapu raa seki tau inaa tama naa; laatou ni hakaukatapuina koi iloto te inoa TeAriki Jesus. ¹⁷ Peter ma John ni oo atu no hakapiri iloo naa rima laaua i aruna naa tama naa no taku maa naa tama naa, teenaa tau iloo TeAitu Tapu raa i naa tama naa.

¹⁸ Simon ni kite maa TeAitu Tapu raa ni tau inaa tama raa i te saaita naa aposol raa ni hakapiri naa rima laaua i aruna laatou, teenaa hookii iloo naa mane ki Peter ma John, ¹⁹ ka mee ake peela, “Kaumai naa mahi naa kiaa nau hoki, teenaa ki taku saaita e hakapiri aku rima i aruna naa tama raa, TeAitu Tapu ki tau i naa tama naa hoki.”

²⁰ Araa nei Peter ku mee ake kiaa ia, “Tere hakaatea iloo ma oo mane naa ki te kina te ahi eura se mate! Eaa? Koe emaanatu maa koe elavaa koi tetauia a koe naa mahi TeAtua kite mane? ²¹ Koe see hai vana e mee iloto naa heuna maaua nei, i te aa itoo hatumanava se tonu inaa karamata TeAtua. ²² Tiiake oo mannatu hakallika naa, aa koe kutaku ki TeAriki ki aroha ia a koe, ia a koe ni mee oo mannatu e hakallika peena. ²³ Ite aa, nau ekite maa too manava kaimanako naa e hakallika iloo, aa koe hoki se tama ku hakavaarea naa mahi te haisara.”

²⁴ Teenaa ki mee ake Simon, “Koorua taku ki TeAtua ki see ssura naa vana koorua e taratara nei ia nau.”

²⁵ Tesaaita Peter ma John nioti te hakaēa ki naa tama raa ite illoa lauaa i Jesus Christ aa inaa taratara Te Arikiraa, lauaa niahe ki Jerusalem. Teenaa lauaa ni hakataka atu i naa tamaa henua vaaroto Samaria raa ka hakaēa te Lono Taukareka ki naa tama i naa kina naa.

Philip e akonakiria a ia te tama haka Ethiopia

²⁶ Teenaa te ensol tokotasi Te Atua ni vanaake peelaa ki Philip, “Masike no hano ki te kipu ki te ara e taa vaaroto mouku, teenaa kote ara e tere iho i Jerusalem ki Gaza.” (Te ara naa ku see saarea i naa aso nei.) ²⁷ Teenaa masike iloo Philip no hano ite ara naa. Ite ara raa a ia nittiri ite tama haka Ethiopia etaapaa ma se ‘eunuch’, e tere itana karis raa ki tana henua. Tetanata naa se hakamau eroorosi inaa mane tetuku ffine i Ethiopia, aa aia naa ni hano ki Jerusalem nolotu i Te Atua, aa te nei aia ku ahe ki tana henua. ²⁸ Tetanata naa enoho i aruna tana karis raa ka paupau telaupepa te pure Isaiah. ²⁹ Te Aitu Tapu raa ki mee ake ki Philip, “Sare atu ki taupiri koe ki te karis e tere raa.” ³⁰ Teenaa tere atu iloo Philip ki te karis naa nolono inaa paupau te tanata naa telaupepa Isaiah. Philip ki vasiri ake, “Koe e iloa ite hakataakoto naa taratara e paaua a koe naa?”

³¹ Te hakamau raa ki mee ake, “Nau ma ki iloa peehea ki mee maa see hai tama e iloa e hakaari mai te hakataakoto naa taratara nei?” Teenaa vanaake iloo te tama naa ki Philip ki kake ake ki aruna no noho itana vasi. ³² Naa taratara telaupepa Isaiah enoho te tanata naa no paupau raa e taratara peelaa:

“Ttama naa e mee pee ko te sipsip e taakina
ki taia,
a ia ni seai iloo se taratara ni pesi,
e mee pee ko naa moe seemuu te sukua sipsip
i ana tasia tana huru.

³³ Ttama naa ni kotia vare lokoi ka hakanaparia,
Aia seai tana haanauna e nnoho mai
ma ki taratara ai te henua ilaatou,
i te aa iaa ia kutaia no mate, teenaa tana ora
i te kerekere nei ku oti.”[✧]

³⁴ Te hakamau raa ki vasiri ake ki Philip,
“Hakaari mai, te pure e sissii naa taratara nei
e taratara i ai? A ia e taratara iaa ia soko ia, seai,
e taratara i telaa tama?” ³⁵ Teenaa kaamata iloo
Philip te hakahea ake te Lono Taukareka
i Jesus raa ki te tanata naa, e kaamata iloo
i te taratara te Laupepa Tapu e paaua laaua naa.

³⁶ Te takarua naa ni tere iho i te ara naa
no tae iloo ki te kina te vai. Teenaa ki mee ake
te hakamau raa Philip, “Ttoka mai, te nei
se vai. Nau e puuia te aa ma ki see too nau
te hakaukau tapu?” ³⁷ [Philip ki mee ake, “Koe
e lavaa te too te hakaukau tapu ki mee maa koe
e lotu ma too hatumanava hakkaatoa i TeAtua.”
Te hakamau raa ki hakaaha ake, “Nau e iloa maa
Jesus Christ ko te Tama maaoni TeAtua.”]

³⁸ Te hakamau naa ni huri no vanaake iloo
ki te tama e terekia a ia te karis raa ki ttuki, araa
ssepui iho iloo laaua ma Philip ki te vai, no hanatu
Philip no hakaukau tapu te hakamau naa.

³⁹ Te saaita te takarua naa ni massike ake
i te vai raa, Philip ni toa TeAitu Tapu raa
i te kina naa no see kite hakaoti te hakamau naa
iaa ia. Te hakamau raa iaa ni hano hiahia koi

[✧] **8.33** Is 53.7-8 (LXX)

ki tana henua. ⁴⁰ Philipiaa nikite maa ia ku noho i Asotus. Teena aia ni hakataka i te kina naa no hano ki Sisaria ka hakaea te Lono Taukareka raa i naa tamaa matakaaina katoo i te kina naa.

9

*Saul ku huri tana manava no lotu i TeAtua
(Acts 22.6-16; 26.12-18)*

¹ I te saaita naa raa, Saul koi lellere ki taia aia naa tama e tautari ki TeAriki. Teena aia ni masike no hano iloo no mmata i te Maatua Hakamau raa ² ki sissii ni pas no hakailoa ake ki naa hare lotu naa Jew i Damascus, ma ki mee a ia, Saul, e lave ni tama e tautari ki te Mateara TeAriki i te kina naa, teena ko naa taanata hakapaa katoo ma naa haahine, naa tama naa ma ki tauhia a ia no taakina ake ki Jerusalem.

³ Teena te saaita Saul ni hanatu no taupiri ki Damascus raa, a ia ni hakatekia i naa llama ake te maasina raa i te lani no too te maasina naa ia ia. ⁴ Saul ni leiho ki te kerekere no lono iloo ia i naa taratara ake te reo raa peelaa kiaa ia, “Saul, Saul! Nau e seeia a koe ki taia i te aa?”

⁵ Saul ki vasiri, “Koe ko ai, TeAriki?”

Te reo raa ki mee ake, “Nau ko Jesus, te tama e seeia a koe ki taia. ⁶ Masike ki aruna aa koe ku hanatu kiloto te matakaaina naa. E mee te tama e noho i te kina naa ma ki taratara atu i too vana ki mee.”

⁷ Naa tama ni oo laatou ma Saul raa ni tuu seemu koi, see hai taratara. Naa tama naa ni llono i naa taratara ake te reo naa, te vana ia laatou ni see hai tama ni kkite. ⁸ Saul ni masike ki aruna no mee iloo ma ki tallaki

ana karamata, araa nei ana karamata ku ppuni. Teenaa ppiki iloo naatama naa te rima Saul no hakattaki kiloto kite matakaaina Damascus. ⁹ Ni aso iloo e toru, Saul ni seelavaa te kite, aa i naa aso naa raa, a ia e noho see kai aa see unu.

¹⁰ E noho iloto Damascus raa, teelaa se tama e lotu, tana inoa ko Ananias. Te Ariki ni hakasura atu kiaa ia no vanaake peelaa, “Ananias!”

Ananias ki hakaake ake, “Te Ariki, teenei nau.”

¹¹ Te Ariki ki mee ake, “Masike no hano ki te ara e ttapa ma ko te Ara e Tonu, aa i te hare Judas raa koe ku vasiri ki mmata koe i te tanata haka Tarsus e ttapa ma ko Saul. Ttama naa e taku, ¹² ku oti te hakakiiitea Te Atua inaa hanake te tanata e ttapa ma ko Ananias no hakapiri ana rima kiaa ia ki kite ia hoki.”

¹³ Teenaa ki mee ake Ananias, “Te Ariki, turaa tama ku oti te taratara mai inaa sosorina te tama naa, aa i ana vana hakallika iloo ni mee ki oo tama i Jerusalem. ¹⁴ Aa teenei a ia ku heunatia mai naa maatua hakamaatua i Damascus ki au no karapusina naa tama katoo e lotu iaa koe.”

¹⁵ Te Ariki ki mee ake kiaa ia, “Tere. Teenaa ko taku tama ni ttapa ma kioti ku haia aku heuna. Taku inoa ma ki hakailotia te tama naa ki naa tama inaa henua sara, ki naa tuku aa kite kanohenua hoki Israel. ¹⁶ Aa te tama naa ma ki hakaarina ake nau ki iloa maa ia ma ki mee pakavaina, i te aa i aa ia e lotu iaa nau.”

¹⁷ Teenaa hanatu iloo Ananias no uru atu ki te hare e noho ai Saul no hakapiri atu ana rima kiaa ia ka mee ake peelaa, “Saul, taku taina. Nau e heunatia mai Te Ariki Jesus, te tama

ni hakasura atu kiaa koe i te ara itoo saaita niau peenei, kiau nau nommata iaa koe kilavaa koe tekite hoki, aa kitau naa mahi TeAitu Tapu iaa koe.”¹⁸ Saaita naa lokoi, te mee emee ma ni unahi naa ika raa ku maaoha mai i naa karamata Saul no kite hoki aia. Aia ni masike ki aruna no huri atu iloo Ananias no hakaukau tapuria.¹⁹ Teenaa i tana saaita ni oti te kai raa, a ia ni makkaa hoki.

Saul e hakaeta te Lono Taukareka i Damascus

Saul ni noho ake ana aso i Damascus ma naa tama telotu.²⁰ Aia ni hanotonu ki naa hare lotu naa Jew raa no kaamata te hakaeta maa Jesus ko te Tama TeAtua.

²¹ Naa tama hakkaatoa ni llono i ana hakaeta naa taratara naa ni oho ka vasirisiri peela, “Eaa? Teenei seai ko te tama koi ni sare taaia aia naa tama i Jerusalem teela e lotu i Jesus? Te tama nei seai niau no mee ki karapusina naa tama naa aa ku taakina ki naa maatua hakamaatua?”

²² Tevana iaa Saul ni usuhia TeAtua ka haimahi ana taratara; a ia ni mattoni iloo i ana hakaeta maa Jesus ko te Mesaea, teenaa naa Jew e nnoho i Damascus raa ni see hai taratara ni illoa ma ki hakaeta laa ana taratara.

²³ Etammaki naa aso ku oti tellaka raa, naa Jew raa ni kkutu hakapaa no taratara ki taia laa Saul.²⁴ Tevana ia Saul ni hakaarina ake i te vana naa tama naa ni taratara ki mee. I te poo ma te ao naa tama naa e roorosi peenaa i naa mata naa ara te matakaaina naa ki kite laa Saul aa ku taia laa Saul ki mate.

²⁵ Tevana iaa i te poo tokotasi raa, naa tama nittaka ma Saul raa nitoa laa Saul

no pponotia ki loto te kete no hakaterokia ki taha te hiri e aareha i te henua naa. ☆

Saul ku ahe ki Jerusalem

²⁶ Saul ni hano ki Jerusalem no mee ma ki heheuna ia hakapaa ma naa disaipol. Tevana iaa naa disaipol raa ni mattaku i aa ia, ilaatou ni mannatu maa Saul seai setama elotu maaoni. ²⁷ Teenaa hanake iloo Barnabas no toa Saul ka oo laaua no mmata i naa aposol. Barnabas ni taratara ake ki naa aposol raa i naa hakasura ake TeAriki no taratara laaua ma Saul i te ara. A ia e taratara ake hoki i naa hakaea see kkapo Saul te Lono Taukareka iloto te inoa TeAriki i Damascus. ²⁸ Teenaa noho iloo Saul ma naa tama naa i Jerusalem ka hakaea see kkapo te Lono Taukareka raa iloto te inoa TeAriki. ²⁹ A ia ni taratara ka hakatauttau hoki laatou ma naa Jew teelaa e illoa te taratara haka Greece. Teenaa mee iloo naa tama naa ma ki taia laatou Saul ki mate. ³⁰ Tesaaita naa tama telotu raa ni lono ite vana naa raa, toa iloo laatou Saul ki Sisaria no heunatia ka hano ki Tarsus.

³¹ Teenaa te nnoho naa tama telotu i Judea, Galilee, aa ko Samaria raa ni taukareka iloo. Naa tama naa ni tokonakina hakaraa o iloo TeAitu Tapu, aa te kooina ni hakauru ake no lotu laatou hakapaa raa ni hanake no tammaki iloo. Teenaa naa tama naa ni nnoho kalotu peenaa i TeAriki.

Peter e hakassura naa mahi TeAtua i Lida ma Jopa

³² Peter ni hano ki naa kina hakkaatoa i te matakaaina naa, teenaa i te saaita

---

☆ 9.25 2 Cor 11.32-33

tokotasi raa, aia nihano nommata inaa tama TeAtua ennoho iLida. ³³ Ite kina naa raa, aia nittiri itetanata ettapa ma ko Enias. Tetanata naa seelavaa tesasare, aa teinei aia kulava iloo anasetau evaru emoemoe koi peenaa, seelavaa te masike. ³⁴ Peter ni huri atu no mee ake peela kaa ia, “Enias. Koe e haia Jesus no taukareka. Masike no ffatu oo moelana.” Teenaa masike lokoi Enias notuu kiaruna. ³⁵ Naatama hakkaatoa ninnoho iLida ma Sharon raa nikkite ia ia, teenaa naatama naa ni ffuri naa manava laatou notautari katoo ki TeAriki.

Dorkas e hakaoratia Peter

³⁶ Ite matakaaina ettapa ma ko Jopa raa, teelaa seffine elotu, tana inoa ko Tabita. Iaa tana inoa haka Greece raa ko Dorkas.* Te ffine naa e hakasura peenaa te tiputipu e taukareka aa etokonaki peenaa kinaa tama ennoho see hai mee. ³⁷ Ite saaita naa raa, te ffine naa nilaavea te maki no mate iloo. Tana haitino ni hakaukauria no hakamoeria iloo ite puitana iaruna. ³⁸ Jopa see mmao iLida. Teenaa te saaita naatama e tautari i-Jesus ennoho i Joparaa nillono maa Peter enoho iLida raa, heunatia iloo laatou te takarua taanata kioo no mee ake ki Peter ki hakavave no hanake kilaatou. ³⁹ Teenaa masike iloo Peter no oo laatou. Itana saaita ni tae atu raa, aia ni toa naatama naa ki te puitana iaruna. Naa puruna raa ni muimui ake i ana vasi ka ttani no hakarikari ake ki Peter inaa kkaahu

---

* **9.36** Te inoa Tabita (haka Aramaic) aa ko Dorkas (haka Greece) e mee maa te manu ‘deer’

Dorkas ni tuitui i tana saaita koi ora. ⁴⁰ Peter ni heunatia a ia naa tama naa katoa ki oo no tui ihaho, teena tuu iloo ia ki anaturi no taku; araa hakatahuri atu iloo ki te fine e mate raa no mee ake, “Tabita, masike ki aruna!” Te fine naa ni tallaki ana karamata no kite iloo i Peter, teena masike iloo ia no noho ki aruna. ⁴¹ Peter ni suru atu no hakamasikeria iloo ia te fine raa ki aruna. Teena kannaatia ake iloo ia naa tama telotu, hakapaa ma naa puruna, ki oo ake no mmata i Dorkas ku ora hoki. ⁴² Te lono nei ni tere ki naa kina katoa iloto Jopa, teena turaa tama iloo ni ffuri no lotu i TeAriki. ⁴³ Peter ni noho ake iloo ana aso e tammaki i Jopa laaua ma Simon, teena setama e penapena mee ki naa kiri naa manu.

10

Peter laaua maa Cornelius

¹ Teelaa setanata e noho i Sisaria, tana inoa ko Cornelius. Aia naa se hakamau i te kaavena soldia naa Rome etaapaa ma ko te ‘Kaavena Soldia Haka Italy’. ² Te tanata naa setama telotu, aa tana haanauna naa hakkaatoa elotu i TeAtua. Aia setama maraa e tokonaki ki naa Jew e noho hakaaroha aa e taku peenaa ki TeAtua i te kau saaita. ³ I te aso tokotasi, i te ttoru telaa suru raa, a ia ni hakakiiitea TeAtua i naa hanake te ensol tokotasi TeAtua kia ia no mee ake, “Cornelius!” ⁴ Cornelius ni mataka ka ttoka tonu atu ki te ensol raa ka mee ake, “TeAriki, teelaa se aa?” Te ensol raa ki mee ake, “TeAtua elono i oo taku maraa e taku ake; a ia e hiahia i oo heheuna tokonaki ki aaraa tama, aa te nei

a Ia ku noho ki kauatu oo mee e fiffai. ⁵ Heunatia nitama ki oo ki Jopa no toomai te tanata e ttpa ma ko Simon Peter. ⁶ Ttama naa e nnoho laaua ma Simon, te tama maraa e penapena mee ki naa kiri naa manu. Te hare te tama naa etuu taupiri kitai.” ⁷ Araa teenaa, hano iloo te ensol naa, aa Cornelius iaa ku aru ki te takarua i ana poe raa aa ma te soldia tokotasi, teenaa setama elotu aa e heheuna ia ia. ⁸ Aia nitaratara ake i ana mee ni hakakkiitea TeAtua, teenaa heunatia iloo ia naa tama naa ka oo ki Jopa.

⁹ Ite ssoa te aso, te saaita te laa ni ino raa, naa tama naa ni sassare no taupiri atu iloo ki Jopa; aa ite saaita naa raa, Peter nikake ki aruna te taffuu te hare Simon raa ki mee ana taku ki TeAtua. ¹⁰ Aia ni lono itana hiikai; aa ite saaita naa tama raa koi ppena mai naa kaikai raa, Peter ni hakakkiitea TeAtua tanavana. ¹¹ Aia nikite i naa taaraki iho telani ka hakaterekia iho temee e mee ma se maro e llaha iloo elasi kite kerekere, teenaa e mee ma nitama raa e taao hi ki naa tapa e haa te maro naa ka hakatere iho kilaro. ¹² Te kau manu hakkaatoa, naa manu e torottoro, aa ma naa manulellere ite vao etakkoto i aruna temee naa. ¹³ Araa te reo raa ku taratara iho, “Peter. Masike no taa naa manu naa no kai!”

¹⁴ Araa nei Peter ku mee ake, “Te Ariki, nau seelavaa temee peenaa! Nau sekikai iloo ni manu e kerekere peenaa.”*

¹⁵ Te reo raa kittao ake hoki, “Naa mee TeAtua e ttpa ma e taukalleka raa, koe

---

* **10.14** Naa Jew raa e puuia naa Loo Moses raa ki see kkai naa manu nei

see tarataraina maa teenaa ni mee e kerekkere.”

¹⁶ Te taratara naa ni hakahekahe ake ana saaita iloo e toru, ki oti raa te maro raa ku hakahekahe ki te lani.

¹⁷ Te saaita Peter koi noho no hakataakoto i tana mee ni kite raa, naa taanata ni heunatia ake Cornelius raa ku oti tellave ite hare Simon, teenaa naa tama naa kuttuu ake ite tootoka te hare. ¹⁸ Naa tama naa nittuu no vasiri peelaa, “E haitama e noho ite kina nei ettapa ma ko Simon Peter?”

¹⁹ I te saaita naa raa, Peter koi noho no hakataakoto i tana mee ni kite naa, teenaa ki taratara ake Te Aitu Tapu raa kiaa ia, “Hakannoo! E mee te takatoru taanata essee ia koe. ²⁰ Masike no hano kilaro, aa koe ku hano maa naa tama naa. Koe ki sei iloo ki mamaanatu tammaki, i naa tama naa ni tama e heunatia atu nau.” ²¹ Teenaa sepu atu iloo Peter no mee ake ki naa tama naa, “Nau nei ko te tama e seeia kootou. Kootou ni oomai no aa?”

²² Naa tama raa ki mee ake, “Maatou e heunatia mai Cornelius. A ia se tama e sosorina taukareka aa elotu i Te Atua, aa naa Jew raa hakkaatoa e fiffai kiaa ia. Te ensol tokotasi Te Atua ni taratara ake ma ki arumia koe ki hanake kitana hare, ki hakannoo ia maa ni taratara peehea koe ma ki kauake.” ²³ Teenaa tauhia iloo naa tama naa Peter ki noho laatou i te poo naa.

I telaa aso raa, Peter ni masike no oo laatou maa naa tama naa; aa e mee hoki naa tama te lotu i Jopa ni oo laatou hakapaa. ²⁴ Peter ni tae atu ki Sisaria ite ssoa te aso, aa ite henua naa raa, Cornelius ni noho kattariake kiaa ia maa ana hareakina aa maa ana soa ni aru ake.

25 Te saaita Peter ni mee kiuruatu kiloto te hare raa, Cornelius ni hanatu no pureppure laaua, teenaa hakamaruui loo kilaro notuu kiana turi imua Peter. 26 Tevanaiaa aia ni hakamasikeria Peter kiaruna, ka mee ake Peter peelaa kiaaia, “Masike. Nau nei setamavare koi.” 27 Peter nisare haitaratara laaua ma Cornelius kauruatu kiloto te hare, teenaa kikite ia maa telopotama ekkutu iloto te hare. 28 Peter ki mee ake kinaa tama naa, “Kootou e illoa hakaraaoi loo maa maatou naa Jew raa epuuia naa Loo maatou raa ki see hakauru maatou no hakapaa kinaa tama inaa henua sara aa ki see oo atu maatou nonnoho inaa hare naa tama naa. Tevanaiaa TeAtua nitaratara mai maa nau ki see mee taku maanatu maa naa tama inaa henua sara raa e hakallika te hakapaa kinaa Jew. 29 Te nei ko taku vana ni see sahe i te saaita kootou ni aru mai ma kiau nau. Aa te nei nau ku vasiri atu ki kootou: nau e arumia kootou ki au nau no aa?”

30 Cornelius ki mee ake, “Inaa aso e toru ku oti tellakaraa, nau enoho kataku iloto taku hare i te ssao nei, i tettoru telaasuru. Teenaa tuu ake lokoi te tanata e uru ki naa hekau e maasina raa imua aaku 31 no mee mai peelaa kiaa nau, ‘Cornelius! TeAtua elono iootaku aa ekite iootokonaki kinaa tama see hai mee. 32 Heunatia setama ki hano ki Jopa no toomai te tanata ettapa ma ko Simon Peter. Ttama naa ennoho laaua ma Simon, te tama e penapena mee kinaa kiri naa manu. Te hare te tama naa etuu taupiri ki tai.’ 33 Teenaa aru atu iloo nau kiau koe, aa te nei e taukareka iloo ia koe ni au. Maatou nei

hakkaatoa e nnoho ite kina nei imua TeAtua, ki hakannoo maatou kinaa mee katoo TeAriki ni vanaatu ki taratara mai ki maatou.”

Naa taratara Peter

³⁴ Teenaa kaamata iloo Peter te taratara: “Nau nei ku iloa maa TeAtua maaoni see iloa te hirihiri maa ni tama aana e hiihai. ✧ ³⁵ TeAtua e hiihai kinaatama inaa henua hakkaatoa teelaa elotu iaa Ia, aa ehakassura te tiputipu etonu. ³⁶ Kootou e illoa ite taratara TeAtua nikkave kite kanohenua Israel, iana hakaea te Lono Taukareka ite laaoi iloto te inoa Jesus Christ, TeAriki naatama hakkaatoa. ³⁷ Kootou e illoa inaa vana ni ssura iloto Judea, e kaamata mai i Galilee imuri te saaita John ni hakaea inaa tiputipu te hakaukau tapu. ³⁸ Kootou e illoa hoki i Jesus te tama i Nazareth, te tama nitaka ma naa mahi TeAitu Tapu. A Ia ni hakasura te tiputipu e taukareka raa i ana kina katoo ni hano, ka haia a Ia naatama katoo e tauhia naa mahi Satan raa no taukalleka, ite aa i TeAtua nitaka ma Ia. ³⁹ Maatou nikkite i ana vana katoo ni mee i Israel aa iloto Jerusalem. A Ia ni tuukia te henua kite kros no mate. ⁴⁰ Tevāna iaa a Ia ni hakamasikeria TeAtua ite mate imuri naa aso etoru, teenaa TeAtua ni mee ake ma ki hakasura mai a Ia ⁴¹ ki maatou koi, naa tama TeAtua ku oti te tuku kite tarataraina te Lono Taukareka. Ite saaita Jesus ni hakamasikeria ite mate raa, te nei ko maatou nei ni nnoho no kkai ka unu hakapaa ma Ia. Te henua hakkaatoa iaa ni see kkite iaa Ia. ⁴² TeAtua ni kaumai tana taratara ma ki hakaea maatou te Lono Taukareka raa kite henua aa

---

✧ **10.34** Deut 10.17

ki hakaea hoki maa Jesus raa ko te tama ni tukua TeAtua ki hakatonutonu naa tama koi ora aa ma naa tama ku oti te mmate. ⁴³ Naa pure kato TeAtua raa ni taratara iaa Ia, teenaa maa naa tama e lotu i Jesus raa ma ki uiia naa haisara laatou TeAtua iloto te inoa Jesus.”

Naa tama i naa henua sara raa e too TeAitu Tapu

⁴⁴ Te saaita Peter koi taratara raa, Te Aitu Tapu raa kutau i naa tama hakkaatoa teelaa ni nnoho ka hakannoo kiaa ia. ⁴⁵ Naa Jew elotu teelaa ni oomai hakapaa laatou ma Peter i Joparaa ni oho i naa mahi TeAitu Tapu raa ku kauake TeAtua hoki ki naa tama i naa henua sara. ⁴⁶ I te aa, i naa Jew raa ellono i naa taratara hakanau naa tama naa i TeAtua i naa taratara e kkee.

Peter ki mee ake, ⁴⁷ “E hai tama e lavaa te puuia laatou naa tama nei ki see too te hakaukau tapu iloto te vai? Naa mahi TeAitu Tapu raa kutau i naa tama nei, e mee pee ko maatou.” ⁴⁸ Teenaa vanaake iloo ia ki naa tama naa ki too laatou te hakaukau tapu iloto te inoa Jesus Christ. Ki oti raa naa tama naa ku mee ake ki Peter ki noho ake ni aso maa laatou.

11

Peter e taratara ki naa tama te lotu i Jerusalem

¹ Naa aposol raa ma naa tama te lotu ennoho i naa matakaaina iloto Judea raa nillono maa naa tama i naa henua sara raa hoki ku hakannoo ki naa taratara TeAtua. ² Te saaita Peter ni hanatu ki Jerusalem raa, naa tama te lotu teelaa e fiffai maa naa tama i naa henua sara

ki ssere raa ni ffuri atu ki Peter no mee ake, ³ “Koe nilavaa peehea te hano no noho iloto te hare naa tama inaa henua sara raa kakkai hakapaa ma naa tama naa?”

⁴ Teenaa kihuri atu Peter nitaratara ake hakaraaoi iloo inaa vana katoo nimee ia ia: ⁵ “I taku saaita ni noho kataku i Joparaa, nau ni hakakkiitea TeAtua inaa mee nei: Nau ni kite inaa hakatere iho temee etiputipu ma semaro ellaha elasi itelani, teenaa emee ma nitamaraa etaaohi kinaatapa ehaa te maro naa ka hakatere iho kilaro. Temee naa ni hakatere iho no ttuki iloo itaku vasi. ⁶ Nau nittoka kiloto no kite inaa takkoto naa manu e hahaanai, naa manu ka itama, naa manu e torotoro, aa ma naa manu lellere. ⁷ Araa nau kulono inaa taratara iho te reo raa peela, ‘Peter. Masike no taa naa manu naa no kai.’

⁸ “Tevana ia nau nimee ake peela, ‘TeAriki, nau see lavaa temee peenaa! Nau sekikai iloo ni manu e kerekere i te vasi te lotu peenaa.’

⁹ “Te reo raa ki taratara iho hoki itelani, ‘Naa mee TeAtua e ttapa ma e taukalleka raa, koe see tarataraina maa teenaa nimee e kerekere.’

¹⁰ Te taratara naa ni hakahekahe mai ana saaita iloo etoru, ki oti raa te maro raa ku hakahekahe ki te lani.

¹¹ “I te saaita naa raa, te takatoru taanata te laa ni heunatia ake i Sisaria no see ia nau raa, ku ttae ake ki taku hare ni noho. ¹² Teenaa taratara mai iloo TeAitu Tapu raa ki see mamaanatu tammaki nau

aa nau ku masike no hano ma naa tama naa. Takaono naa tama te lotu i Joparaa ni oo hakapaa maatou ki Sisaria no uru atu hakapaa ki loto te hare Cornelius. ¹³ Cornelius ni hakahekahe mai

i ana kite i naa tuu ake te ensolraa itana hare no mee ake kiaaia peelaa, 'Heunatia setama ki hano ki Jopa no toomai tetanata ettapa ma ko Simon Peter. ¹⁴ Ttama naa ma ki hakaea atu naa taratara teelaa ma ki hakassaoria ai koe aa ma too haanauna naa hakkaatoa.'

¹⁵ "Itaku saaita ni kaamata te taratara raa, TeAitu Tapu raa ni hanatu no tau i naa tama naa, e mee pee ko tana tau ana i taatou i te kaamata. ¹⁶ Teenaa ki maanatu ake iloo nau ki naa taratara TeAriki ni mee peelaa, 'John ni hakaukau tapu te henua ki te vai, aa TeAtua iaa ma ki hakaukau tapu kootou ki TeAitu Tapu.'✧

¹⁷ Taatou e illoa maa TeAtua ni hookii ki naa tama i naa henua sara raa TeAitu Tapu koi teelaa ni hookina mai a Ia ki taatou i te saaita taatou ni lotu i TeAriki Jesus Christ. Nau setama peehea ki maanatu nau maa TeAtua elavaa nau te tuukia?"

¹⁸ Te saaita naa Jew naa ni llono i naa taratara nei raa, naa tama naa ni see hai taratara hakallika hoki ni mee. Laatou ni ffuri no hakanau i TeAtua peelaa, "Aa teenei TeAtua ku hiihai hoki maa naa tama i naa henua sara raa ki ffuri naa manava laatou no tiiake naa haisara laatou ki ora laatou!"

Te lotu i Antiok

¹⁹ Aaraa tama te lotu teelaa ni masseu i te ssao te hakallika ni mee i te saaita Stephen ni taia raa, ni hakattaka no ttae iloo ki Fonisia, Cyprus, aa ko Antiok. Naa tama naa ni hakaea te Lono Taukareka raa ki naa Jew raa koi.✧

²⁰ Aaraa tama te lotu iaa, teelaa ni oomai i Cyprus

✧ 11.16 Acts 1.5 ✧ 11.19 Acts 8.1-4

ma Sairin, ni oo ki Antiok no hakaea ki naa tama haka Greece raa ite Lono Taukareka i TeAriki Jesus. ²¹ TeAtua nitokonaki hakaraa oi iloo ki naa tama naa, teenaa e tammaki iloo naa tama ni ffuri naa manava laatou no tautari ki TeAriki.

²² Naatama telotu i Jerusalem raa nillono maa e tammaki iloo naa tama i Antiok kulotu. Teenaa heunatia iloo laatou Barnabas kihano kite matakaaina naa. ²³ Tesaita Barnabas nitae atu raa, a ia n kite i naa heheuna telaa oi TeAtua inaa ora naa tama ite kina naa, teenaa hai ake iloo ia kinaatama naa kilotu maa oni laatou i TeAriki ma naa hatumanava laatou.

²⁴ Barnabas setama esosorina taukareka aa elotu maa oni, aa naa mahi TeAitu Tapu raa e takkoto ia ia. Teenaa e tammaki iloo naa tama ni ffuri naa manava laatou no lotu i TeAriki.

²⁵ Kioti raa Barnabas kumasike no hano ki Tarsus nossee i Saul. ²⁶ Itana saaita nilave i Saul raa, toa iloo ia no noho laaua i Antiok. I loto te setau hakkaatoa raa, Barnabas laaua ma Saul nikkutu peenaa ma naatama telotu raa ka akonaki laaua telopotama iloo. Teenaa naa tama telotu i Antiok raa nimua taapaa ma ni 'Tama Christ'.

²⁷ I te saaita naa raa, e mee naa pure TeAtua ni oo ake i Jerusalem ki Antiok.

²⁸ Tetama tokotasi inaa tama naa, tana inoa ko Agabus, ni usuhia TeAitu Tapu raa no masike ki aruna no pesi tanataratara maa naa tama hakkaatoa e noho i te kerekere nei ma ki laavea te one elasi. (Te one naa nilave ite henua itessao Claudius ni noho ma kote Tuku hakamaatua i Rome.)^{*} ²⁹ Teenaa tuku iloo te taratara naa tama elotu raa maa laatou

---

^{*} **11.28** Acts 21.10

ki kkaave se kooina naa mane laatou elavaa te hakanaaopo raa ki naa tama elotu ennoho i Judea. ³⁰ Naa tama naa ni ssiko mane no kauake iloo ki Barnabas lauaa ma Saul ki oo no kaavea ki naa tama hakamaatua te lotu i Judea.

12

Naa tama te lotu raa ku mee pakavaina Herod

¹ Ite saaita naa raa, te tuku Herod raa ni kaamata no mee pakavaina a ia aaraa tama te lotu. ² Teenaa Herod ni vanaake ki tana soldia raa ki tuutia te ua James, te taina John, ki te komu taatama raa ki mate. ³ Ite saaita Herod nikite maa naa Jew raa ni fiafia itana vana ni mee nei raa, hano iloo ia no mee maki tauhia Peter. (Naa vana nei ni mee ite ssao te Kaikai te Haraoa See hai Iis raa). ⁴ Peter ni tauhia naa soldia Herod raa no ponotia iloo ki loto te hare karapusi, araa tuku iloo naa kaavena soldia e haa ki roosi i Peter, te takahaa soldia ite kaavena tokotasi. Teenaa Herod ni maanatu maa Peter kioti ku too ake no hakatonu ana sara raa imua naa karamata te henua imuri te Kaikai te Pasova. ⁵ Teenaa Peter nitiiake ka moe peenaa iloto te hare karapusi; naa tama te lotu raa ia nitaku hakappuru iloo ki Te Atua ki tokonaki kiaa ia.

Peter ku hanaa i te hare karapusi

⁶ Te poo hakaoti Peter ite hare karapusi, ia ia maki toa Herod no hakatuuria imua te henua ite ssoa te aso raa, Peter ni hakamoeria

---

☆ 12.4 Ex 12.1-27

iloto tetakarua soldia. Aia naa e saisaitia ki naa seni elua; te seni tokotasi e sai atu ki te soldia i tana vasi, aa telaa seni e sai atu ki telaa soldia i telaa vasi aana. Aaraa soldia iaa e ttuu ka roorosi i te tootoka. ⁷ Saaita naa lokoi raa, te ensol TeAtua raa ku tuu ake no too te maasina raa iloto te hare karapusi. Te ensol raa ni kapaatu ki te utukei Peter no ffano iaa ia ki maahuru. A ia ki mee ake peelaa ki Peter, “Hakavave no masike ki aruna!” Naa seni ni mmau i naa rima Peter raa ni maffana lokoi i te saaita naa no maaoha kilaro.

⁸ Teenaa mee ake iloo te ensol raa kiaa ia, “Tuu tootuu naa aa koe ku hakao ootaka.” Ki otiraa, te ensol raa ki mee ake hoki, “Hakao tookkahuraa aa koe ku au vaamuri aaku.” ⁹ Peter ni hanatu vaamuri te ensol raa no oo iloo lauaa kihaho te hare karapusi, te vana iaa Peter ni hakatuu nataa iloo maa te vana te ensol emee nei se vana maaoni; aia nittau maa ia emiti. ¹⁰ Takarua naa ni oo no hakaraka iloo te kaavena mua naa soldia aa tessoaa te kaavena, teenaa oo atu iloo lauaa no ttae atu ki te tootoka katana e ppui i te ara e uru atu kiloto te matakaaina naa. Te saaita lauaa nittae atu raa, te tootoka naa ni taaraki soko ia, teenaa uru iloo lauaa kihaho. Lauaa ni sassare ka oo i te ara tokotasi noseai lokoi te ensol raa i te vasi Peter.

¹¹ Teenaa ki maasaro iloo Peter i te vana ni mee iaa ia naa, no taratara ia peelaa, “Teenei nau ku iloa maa teenei se vana maaoni! TeAtua ni heuna tana ensol raa ki au no hakasaoria nau i naa mahi Herod aa i naa vana katoo naa Jew raa ni mannatu ma ki mee kiaa nau.”

¹² Te saaita Peter ni maasaro ake i naa vana emee iaai raa, aia ni hano kite hare Mary,

te tinna John Mark, i te kina te lopo tama ni kkutu no taku. ¹³ Peter ni hanatu no pakuukuu iloo ite tootoka ihaho, teenaa hanatu iloo te taupu e heheuna ite hare naa, tana inoa ko Roda, no mee ma ki taaraki te tootoka. ¹⁴ Ite saaita te taupu naa ni mate ite reo Peter raa, aia ni hiahia iloo, teenaa aia ni ssiri ma ki taaraki te tootoka; aia ni ahe koi ki hare no taratara ake ki naa tama ite hare raa maa Peter etuu ake ihaho.

¹⁵ Naa tama raa ki mee ake, “Koe ku vvare!” Tevana iaa te taupu raa ni ppura iloo maa te laa ko Peter maaoni. Teenaa ki mee ake naa tama naa, “Teenaa pee ko te mouri koi Peter.”

¹⁶ Peter iaa koi tuu ka pakuukuu mai ite tootoka. Teenaa taaraki iloo naa tama naa te tootoka no llee naa mouri laatou i naa tuu ake Peter. ¹⁷ Peter ni ssau atu tana rima ki noho seemuu laatou, teenaa taratara ake iloo i naa hanake TeAriki no toomai aia ite hare karapusi. Ki oti raa taratara ake hoki aia peela, “Kootou hakaari atu ki James aa ma naa tama hakkaatoa te lotu.” Teenaa masike iloo ia no hano ki telaa kina.

¹⁸ Ite tapataiao raa, naa tama e roorosi te hare karapusi raa ni vvare hakaoti iloo i Peter ku sei. ¹⁹ Herod ni kkave tana taratara ki seeia Peter, tevana iaa te tama naa ni see laavea laatou. Teenaa vanaake iloo ia ki ana soldia raa ki vasiria naa tama ni roorosi te hare karapusi raa aa ku toa no taaia ki mmate.

Herod ku mate

Herod ni masike i Judea no hano iloo no noho hakamaarie i Sisaria. ²⁰ Herod ni hakatauttau laatou ma naa tama i Tyre ma Saidon. Teenaa

hakapaa iloo naa tama i naa matakaaina e lua naa no oo ake maki mmata laatou i Herod. Naa tama naa ni oo imua no usuhia laatou Blastus, te hakamau naa poe te tuku, ki tokonaki ki laatou. Teenaa oo iloo naa tama naa ki Herod no taratara ki see hetaa laatou, i te henua laatou raa etoo kaikai peenaa i te henua te tuku naa.

²¹ Itana aso ni tuku raa, Herod ni hakao ki ana kkahu hakamaatua raa no noho i aruna tana nohonoho maatua no kauake tana taratara ki te henua. ²² Teenaa ki tanitani varo atu naa tama naa, “Teenaa sei se tama nei e taratara, te nei se atua.” ²³ Herod ni likittia te ensol TeAtua raa no hakaraaua ki te maki elasi i te saaita naa lokoi, teenaa ia ia ni see taratara hakanau i TeAtua. Tana haitino ni kaina katoa naa roo raa no mate iloo ia.

²⁴ Naa taratara TeAtua ia ni ttoha ki naa kina hakkaatoa, teenaa te kooina naa tama ni hakannoo ki naa taratara naa no lotu i TeAtua raa, ni hanake no tammaki iloo.

²⁵ Barnabas laaua ma Saul nioti te mee naa heuna laaua raa, ahe ake iloo i Jerusalem ki Antiok, laatou ma John Mark.

13

Barnabas laaua ma Saul e heunatia TeAitu Tapu ki oo no mee naa heuna TeAtua

¹ E mee naa pure TeAtua maa naa tisa te lotu e ffai i naa tama te lotu i Antiok. Naa tama naa ko: Barnabas,
Simeon, ttama e taapaa ma ko Naiger,
Lusius, te tama i Sairin,
Manaen, ttama ni purutia naa maatua Herod,

aa ko Saul.

² Te saaita naa tama naa ni hakapakuu ka lotu i TeAtua raa, TeAitu Tapu raa ki mee ake ki laatou, “Hakatapu mai Barnabas laaua ma Saul ki heunatia laaua aku heuna ni tuku atu ki laaua.”

³ Naa tama naa ni hakapakuu ka taku, teenaa hakapiri iloo naa rima laatou ki aruna te takarua naa, araa heunatia iloo laatou te takarua naa ka oo.

Paul laaua ma Barnabas i Cyprus

⁴ Barnabas laaua ma Saul ni heunatia TeAitu Tapu ka oo ki Selusia, teenaa kkake iloo i te vaka raa no tere ki te henua ettapa ma ko Cyprus. ⁵ I te saaita te takarua naa ni ttae ki Salamis raa, laaua ni hakaea te Lono Taukareka TeAtua raa iloto naa hare lotu naa Jew. Te takarua naa ni ttaka ma John Mark ki tokonaki ki laaua.

⁶ Naa tama naa ni oo no ttae iloo ki telaa vasi te henua naa ki te matakaaina ettapa ma ko Pafos. Teenaa kittiri laatou i te Jew e mee anapakava, tana inoa ko Bar Jesus, aa te tama naa e hai maa ia se pure TeAtua.

⁷ Te tama pakava naa ni vaisoa ma te hakamau te henua naa. Te inoa te hakamau naa ko Sergius Paulus, setama e iloa inaa vana. Teenaa Barnabas laaua ma Saul ni arumia te hakamau naa ki oo ake kiaa ia, i te aa ia ia e hii hakannoo ki naa taratara TeAtua.

⁸ Tevana ia te takarua naa ni sahea peenaa Elimas (teenaa ko te inoa haka Greece te tama pakava naa), i te hakamau raa e usuusuhia a ia ki see lotu i Jesus. ⁹ Teenaa ki tau TeAitu Tapu raa i Saul (telaa inoa aana ko Paul): a ia ni ttoka tonu

ki te tama pakava raa no mee ake, ¹⁰ “Koe se tamariki Satan! Koe naa ko te tama e hakassara naa vana hakkaatoa e ttonu. Koe etaka ma te kau sosorina tippua, aa naa vana e ttonu TeAtua raa e haia a koe peenaa ma ki hurisia ki mee ma ni vana hakallesi. ¹¹ Naa hakkaitoa TeAtua raa teenei ku pakkuu atu kiaa koe; oo karamata ma kippuni aa koe ma ki taka too saaita see kite i naa maarama te ao.”

I te saaita naa lokoi raa, te nnehu raa ku uhi ake i naa karamata Elimas, teenaa sare iloo ia nossee setama kitauhia tana rima notaakina aia. ¹² Te saaita te hakamau naa ni kite maa naa karamata Elimas kuppuniraa, aia ni iloa maa naa taratara e mee i Jesus raa ni taratara maaoni, ia aia ni maasaro iloo i naa akonaki te takarua raa e kauake i TeAriki.

Paul laaua ma Barnabas i Antiok i loto Pisidia

¹³ Paul laatou ma naatama ettaka ma ia raa ni ffana i Pafos no tere iloo no tae kite matakaaina Perga iloto Pamfilia. Teenaa John Mark ni masike i te kina naa no ahe ki Jerusalem. ¹⁴ Naatama naa ni massike hoki i Perga no hakataka ki Antiok iloto Pisidia. I te Sabat raa, laatou ni oo no uru atu kiloto te hare lotu naa Jew raa no nnoho kilaro. ¹⁵ Te saaita naa taratara iloto naa Loo Moses aa ma naa taratara naa pure TeAtua raa ni oti te paaua ake raa, naa hakamau te hare lotu raa ki kkave laatou taratara peela ki Barnabas laaua ma Saul, “Naa taaina maatou nei. Ki mee se tama i koorua e hiihai maa ia ki mee se taratara maana ki tokonaki ki naa tama nei, e taukareka, koorua taratara.”

16 Teenaa masike iloo Paul ki aruna no ssau atu tana rima ki hakannoo ake naa tama naa, teenaa kaamata iloo ia tetaratara, “Kootou naa tama i Israel aa ma naa tama hakkaatoa i naa henua sara teelaa elotu i TeAtua: kootou hakannoo mai! 17 TeAtua teelaa elotu ai te kanohenua Israelraa nitini maa naa tippuna taatou raa ko tana kanohenua, teenaa naa tama naa ni haia a Ia no tammaki iloo i te saaita naa tama naa ninnoho ma ni horau i Egypt, aa iaa Ia se Atua e haimahi raa, te kanohenua Israelraa nilavaa te taakina a Ia no hakattaha i Egypt.✧ 18 Niaaina maa naa tippuna taatou raa ni see llono taratara raa, TeAtua ni mmata ake hakaraa oikoi ki laatou iloto naa setau e matahaa laatou ni ttaka vaaroto mouku.✧ 19 TeAtua ni seua a-Ia naa kanohenua e hitu iloto no kauake naa kerekere naa tama naa ki nohoria ana tama.✧ 20 E kaamata mai iloo i te saaita naa tippuna taatou raa ni ttae no nnoho i Egypt no tae mai ki te saaita Canaan ni nohoria laatou raa, naa setau raa e tae iloo ki te haa naa rau maa te mataarima.✧

“Kimuri te ssao naa raa, TeAtua ni hakanoho ana tama ki hakatonotonu te kanohenua Israel no tae iloo kite ssao Samuel, te pure TeAtua. 21 Araa te saaita te kanohenua naa ni ssee ki TeAtua ki kauake setuku ma laatou raa, TeAtua ni hakanoho Saul tetama Kish i te manava Benjamin, ki noho no tuku i naa setau e matahaa.✧ 22 Kiotiraa hanaa iloo Ia Saul no hakanoho David ma setuku. Teenei naa taratara TeAtua nimee i David: ‘Nau ekite maa David, tetama Jesi, etaka ma

✧ 13.17 Ex 1.7; 12.51 ✧ 13.18 Num 14.34; Deut 1.31 ✧ 13.19 Deut 7.1; Josh 14.1 ✧ 13.20 Judg 2.16; 1 Sam 3.20 ✧ 13.21 1 Sam 8.5; 10.21

te tiputipu teelaa e hiihai ai nau. A ia naa se tama ma ki oti ku haia a ia naa mee katoou nau e hiihai maa ia ki mee.’[✠] ²³ Aa teelaa se mokopuna David raa ni heunatia mai TeAtua ki hakasao te kanohenua Israel, tana inoa ko Jesus. Teenaa nipurepure TeAtua nitakkoto imua. ²⁴ Te saaita Jesus seki kaamata ana heuna raa, John ni hakahea ki te kanohenua katoou Israel raa ki tiiake naa haisara laatou aa laatou kutoo te hakaukau tapu.’[✠] ²⁵ Aa i te saaita John ni taupiri ki hakaoti ana heuna raa, a ia ni taratara ake peelaa ki naa tama i te kina naa, ‘Kootou e mannatu maa nau ko ai? Nau nei sei kote tama e taaria kootou. Tevana iaa kootou hakannoo! Te tama e taaria kootou naa ma ki au imuriaaku, aa nau nei seetau te uiia a nau ana taka e hakao.’[✠]

²⁶ “Aku taaina nei, naa mokopuna Abraham, aa kootou naa tama inaa henua sara elotu i TeAtua: tetaratara TeAtua e mee maa ia ehakasao te henua ki ora raa, etaratara itaatou! ²⁷ Naatama ennoho i Jerusalem aa ma naa hakamau laatou raa ni see illoa maa Jesus kote tama ehakasao te henua ki ora. Naatama naa hoki ni see illoa hakaraaoi inaa taratara naa pure TeAtua teelaa epaaua laatou inaa Sabat hakkaatoa. Tevana iaa naa taratara naa pure TeAtua raa ni haia laatou nottino maaoni i te saaita Jesus ni mee pakavaina laatou. ²⁸ Niaaina ma naa tama naa ni see hai mee ni lave i Jesus ki taia laatou ki mate raa, naa tama naa

---

✠ **13.22** 1 Sam 13.14; 16.12; Ps 89.20 ✠ **13.24** Mk 1.4; Lk 3.3

✠ **13.25** Mt 3.11; Mk 1.7; Lk 3.16; Jn 1.20,27

ni mee ake ki Pilate ki taia te Tama raa ki mate.✠
 29 Te saaita naa tama naa ni oti te haia mai
 laatou naa vana kato teelaa nitarataraina
 te Laupepa Tapu iaa Ia raa, te haitino Jesus
 ni hanaa mai laatou i te kros raa no hakamoeria
 kiloto te kava.✠ 30 Tevana iaa TeAtua
 ni hakamasikeria a Ia te Tama naa i te mate.
 31 Aa i te lopo aso raa, a Ia ni hakasurasura
 peenaa ki naatama teelaa nittaka ma ia
 itana hakataka mai ana i Galilee ki Jerusalem.
 Teenei naatama nikkite iaa Ia naa ku hakaea
 inaa vana laatou nikkite raa ki te kanohenua
 Israel i te saaita nei.✠

32 “Maaua nei e hakaea atu te Lono
 Taukareka nei ki kootou: Te mee TeAtua
 ni purepure ake ki naatippuna taatou 33 maa
 Ia ma ki oti ku haia a Ia raa, teenei ku haia a Ia
 kittino kikkite taatou, ana mokopuna. Teenaa
 Jesus e hakamasikeria a Ia i te mate. Teenei
 ku mee pee ko naa taratara David ni sissii iloto
 te ssoa tana Psalm.✠

‘A koe naa ko taku Tama;
 te aso nei nau nei ku mee pee ko too Tamana.’

34 Teenei naa taratara TeAtua ni mee iaa Ia
 ma ki hakamasike Jesus i te mate, ki see takoto
 tana haitino no purau iloto te kava:✠

‘Nau ma ki kauatu ki kootou naa hakaraaoi
 e ttapu, e ttonu iloo.

Teenaa ko aku purepure ni kauake ki David.’

35 Te Laupepa Tapu raa e taratara hoki peelaa:
 ‘Too Tama e Tapu nei ma ki see lavaa te tiiake koe
 ki moe no purau iloto te kava.’✠

✠ **13.28** Mt 27.22-23; Mk 15.13-14; Lk 23.21-23; Jn 19.15 ✠ **13.29**
 Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42 ✠ **13.31** Acts
 1.3 ✠ **13.33** Ps 2.7 ✠ **13.34** Is 55.3 (LXX) ✠ **13.35** Ps 16.10

36 I David ni haia a ia naa heuna TeAtua raa i tana saaita koi ora, aa i tana saaita ni mate raa a ia nitanumia ma ana tammana, teenaa tana haitino ni moe no purau iloto te kava.

37 Tevana iaa te mee nei ni see sura ki te tama TeAtua ni hakamasike i te mate.

38 “Aku taaina nei. Maaua nei e fiffai maa kootou ki illoa maa naa haisara kootou naa e lavaa te uia TeAtua i te vana Jesus ni mee naa.

39 Naa Loo Moses raa see lavaa te uii naa sara taatou. Jesus iaa e lavaa te haia a Ia naa ora naa tama e hakataakoto tonu iaa Ia raa ki mataffua. 40 Matamata hakaraa oi ki see ssura ki kootou naa mee ni tarataraina naa pure TeAtua raa:

41 ‘Hakannoo mai, kootou naa tama e taratara taussua iaa nau!

Aa lee naa mouri kootou aa kootou ku mmate!✧
Iaa nau ma ki mee taku vana ki kootou i te saaita kootou koi ora.

Niaaina maa se tama e taratara atu ma ki illoa kootou raa,
kootou ma ki hai maa nau see lavaa te mee peenaa!’ ”

42 Te saaita Paul laaua ma Barnabas ni massike i te hare lotu naa ki oo raa, naa tama i te kina naa ni taratara ake ki ahe ake laaua i te ssoa te Sabat raa no kauake hoki ni taratara i naa mee nei ki hakannoo laatou.

43 I te saaita te henua ni masseu i te hare lotu raa, e tammaki iloo naa Jew aa ma naa tama i naa henua sara, te laa kulotu i TeAtua raa, ni oo atu vaamuri Paul ma Barnabas. Te takarua naa ni taratara ake hakaraa oi iloo ki naa tama naa ki taao hi manava peenaa i te manava laa oi TeAtua.

✧ 13.41 Hab 1.5 (LXX)

44 I te ssoa te Sabat raa, e taupiri maa teelaa ko te kanohenua hakkaatoa i te matakaaina naa ni oo ake no hakannoo ki naa taratara TeAriki. 45 Te saaita naa Jew raa ni kkite i te tammaki naa tama e oo ake raa, laatou ni manava haaeo iloo i Barnabas ma Paul, teenaa ffuri iloo laatou no mee maa naa taratara Paul raa essara, ka sasaakiria laatou Paul. 46 Tevana iaa Paul laaua ma Barnabas ni seai iloo ki kkapo i naa taratara laaua e kauake ki naa tama naa; laaua ni taratara ake peelaa, "E taukareka maa te Lono Taukareka TeAtua raa e kauatu ki kootou naa Jew raa imua. Aa i kootou ni see hii hakannoo ki naa taratara naa ka mannatu kootou maa kootou see tau te too te ora e takoto no takkoto hakaoti raa, teenei kootou kitiiake maatou aa maatou ku oo no hakaeta telono nei ki naa tama i naa henua sara. 47 I te aa TeAtua ni taratara mai ki maaua peenei, 'Koe e hakatuuria a nau ma selamu e ura atu ki naa tama i naa henua sara, aa ma se maarama ki naa tama katoo i te maarama nei ki hakassaoria a nau laatou.' "☆

48 Te saaita naa tama i naa henua sara raa ni llono i naa taratara nei raa, naa tama naa ni fiafia iloo ka hakanau i naa taratara TeAtua. Teenaa naa tama ni hakamaatinoria TeAtua ma kioti kunnoho hakaoti ma Iaraa ni ffuri katoo no lotu iaa Ia.

49 Naa taratara TeAtua naa nittoha vaaroto te kina naa hakkaatoa. 50 Tevana iaa naa Jew raa ni sassare ka usuusuhia laatou naa hakamau te matakaaina naa laatou ma naa haahine hakamaatua teelaa elotu i TeAtua. Teenaa

---

☆ 13.47 Is 42.6; 49.6

kaamata iloo naa tama naa te haia pakavaina laatou Paul laaua ma Barnabas, ka kerekereia laatou te takarua naa ki hakattaha i te kina naa. ⁵¹ Te takarua naa ni ffuri no tahitahi naa kerekere emmau inaa ororo vae laaua naa ki illoa naa tama raa maa naa vana laatou raa essara, teenaa oo iloo laaua ki Aikonium. ⁵² Naa tama telotu i Antiokraa ninnoho ka fiafia, teenaa Te Aitu Tapu raa nitakoto iloto naa hatumanava laatou.

14

Paul laaua ma Barnabas i Aikonium

¹ Naavana nimee i Antiokraa nissura hoki i Aikonium: Paul ma Barnabas ni oo ki te harelotu naa Jew raa no hakaea hoki te Lono Taukareka. E tammaki iloo naa Jew aa ma naa tama inaa henua sara ennoho iloto te harelotu raa ni ffuri nolotu, ilaatou e usuhia iloo naa taratara te takarua raa e hakaea. ² Tevana iaa naa Jew teelaa ni see hii hakannoo ki te takarua naa ni usuhia laatou naa tama inaa henua sara raa ki see hakannoo ki naa tama elotu. ³ Paul laaua ma Barnabas ninnoho rooroa iloo i te matakaaina naa. Te takarua naa ni hakaea see kkapo peenaa te Lono Taukareka Te Atua, aa ki huri ake peelaa maa naa taratara itana laoi nei nitaratara maaoniraa, Te Atua ni uii ake ana mahi ki te takarua raa ki hakassura laaua naa mahi Te Atua. ⁴ Naa tama i Aikonium naa ni maavae, emee aaraa tama e hakapaa ki naa Jew, aa aaraa tama e hakapaa ki naa aposol.

✧ 13.51 Mt 10.14; Mk 6.11; Lk 9.5; 10.11

⁵ Kioti raa nei, aaraa Jew ma aaraa tama i naa henua sara, hakapaa ma naa hakamau laatou raa, ku taratara ki mee pakavaina laatou te takarua naa aa ku tauatia ki naa hatu. ⁶ Ite saaita te takarua naa ni llono ite vana naa tama naa e mannatu ki mee raa, ffuro iloo laaua ki naa taon Listra ma Derbe iloto Likonia, aa ki naa matakaaina hoki ettuu tauppiri ake ki te kina naa, ⁷ no hakaea te Lono Taukareka raa ki naa tama i naa matakaaina naa.

Paul laaua ma Barnabas i Listra

⁸ Iloto te taon Listra raa, teelaa setanata e mmate hakaoti ana vae i tana saaita iloo ni haanauria mai, teenaa te tama naa ni sei iloo kilavaa te sasare. ⁹ Ttama naa ni noho ka hakannoo ki naa taratara Paul. Paul e kite maa te tama naa e iloa maa ia elavaa te haia Te Atua kitaukareka, teenaa ki ttoka tonu atu Paul kiaa ia ¹⁰ no varo atu peelaa, “Tuu tonu ki aruna!” Te tanata raa ni tuu no sasare aareha lokoi i te kina naa.

¹¹ Te saaita te kuturana i te kina naa ni k kite i te vana Paul ni mee naa raa, naa tama naa ki tanitani varo haka Likonia peelaa, “Naa atua raa ku oti te oomai itelani no ttaka ma taatou maa ni tama te maarama nei!”

¹² Naa tama naa ni taapaa laatou Barnabas ma ko Zeus, a Pauliaa kutaapaa laatou ki Hermes, ia ia naa ko te tama ilaaua maraa etuu no taratara.* ¹³ Te maatua e heheuna i te hareaitu te aitu Zeus, teelaa etuu itaha koi te taon raa, ni too ake naa purumakau ma naa hau kaute raa kite mata te ara, ia ia ma naa tama hoki

---

* **14.12** Zeus raa ko te atua hakamau naa tama i Greece, aa Hermes raa ko te pure naa atua.

i te kina naa e mee ma ki taa naa manu naa no hakaara ki naa aposol naa. Teenaa ki huri ake peelaa maa laatou e lotu i Saul ma Barnabas.

¹⁴ Ite saaita Barnabas ma Paul nillono ite vana naa tama naa e mee ma ki mee raa, laaua nissae naa kahu laaua raa no ffuro atu kiloto te kuturana naa ka tanitani varo, ¹⁵ “Se aa kootou e meenaa? Maaua nitama e mee koi ma ko kootou. Maaua ni oomai no hakaara atu te Lono Taukareka, ki tiiake naa mannatu vvere kootou naa aa kootou kulotu kite Atua e ora, te tama nipenapena telani, te kerekere, te moana, aa ma naa mee kato te laa e takkoto i naa kina naa. ✧ ¹⁶ Imua raa kootou naa tama i naa henua sara raa ni tiiake Te Atua ki lotu huri koi ki naa atua kootou ni fiffai. ¹⁷ Aa niaaina maa kootou ni see illoa i Te Atua raa, taatou kato e hakakii te a Ia ki illoa taatou maa naa mee hakkaatoa e taukalleka raa, teenaa ni mee aana e kaumai ki taatou. Teenaa ko Ia raa e haia ala te uaraa kitoo aa naa kaikai raa kisso; a Ia e kauatu naa kaikai kootou kikkai aa kootou e haia a Ia ki fiafia.” ¹⁸ Niaaina maa te takarua aposol raa ni kauatu naa taratara nei raa, laaua ni hainattaa iloo te tuukia laaua te kuturana naa ki see lotu kilaaua.

¹⁹ E mee naa Jew ni oo ake i Antiok iloto Pisidia aa i Aikonium. Naa tama naa ni oo ake no usuusu hia iloo laatou naa tama ekkutu i te kina naa ki see hakannoo ki naa taratara Paul. Teenaa ki hakannoo atu naa tama naa no ffuri notauatia laatou Paul ki naa hatu ka huutia no ppesia kitaha tetaon, ilaatou nittau maa ia kumate. ²⁰ Tevana iaa te saaita naa tama

---

✧ **14.15** Ex 20.11; Ps 146.6

e lotu raa ni muimui atu i tana vasi raa, Paul ni masike no ahe ki te taon. I te soa te aso raa laaua ma Barnabas ni massike no oo ki Derbe.

Paul laaua ma Barnabas ku ahe ki Antiok iloto Syria

²¹ Paul laaua ma Barnabas ni hakaēa te Lono Taukareka raa iloto Derbe no huri iloo naa manava telopotama nolotu i TeAtua. Ki oti raa ahe iloo laaua ki Listra, Aikonium, aa ko Antiok iloto Pisidia. ²² I loto naa taon naa raa, Barnabas ma Paul ni akonaki peenaa naa tama eloturāa i naa taratara TeAtua; te takarua raa e haiake peenaa ki taohi manava laatou i TeAriki Jesus. Laaua ni taratara ake peelaa, “Taatou naa tama e-lotu raa ma ki llave i te kau haēo imua TeAtua e hakanoho tana Nohorana iloto taatou.” ²³ Te takarua raa ni hakanoho naa tama laaua ki noho hakamaatua i naa hare lotu i naa kina naa, teenaa i te saaita te takarua naa ni hakanoho naa tama naa raa, laaua ni haka pakuu kaku ki tokonakina naa tama naa TeAriki Jesus, te tama e taohi manava ai laatou.

²⁴ Paul laaua ma Barnabas ni hakataka vaaroto Pisidia no ttae iloo ki te henua e ttape ma ko Pamfilia. ²⁵ I te kina naa raa, te takarua naa ni hakaēa te Lono Taukareka TeAtua raa iloto tetaon Perga, araa oo iloo ki laro ki Atalia, ²⁶ araa kake iloo te vaka raa no ahe ki Antiok iloto Syria. Te takarua naa ni tukua naa tama te lotu i te taon naa ki oo laaua no haia naa heuna TeAtua, aa te nei naa heuna laaua naa ku oti raa, laaua nei ku ahe atu.

²⁷ I te saaita Paul laaua ma Barnabas ni ttae atu ki Antiok i Syria raa, hakkutu ake iloo laaua

naa tama te lotu raa no hakaea ake i naa heheuna tokonaki TeAtua kilaaua. Laaua e hakaea hoki i naa usuhia naa manava naa tama i naa henua sara raa i naa taratara TeAtua, ka ffuri laatou no lotu hoki. ²⁸ Paul laua ma Barnabas ni nnoho rooroa ake iloo ma naa tama te lotu i te kina naa.

15

Naa tama hakamaatua te lotu raa e kkutu i Jerusalem

¹ E mee aaraa Jew ni oo ake i Judea ki Antiok no taratara ake peela ki naa tama te lotu i te kina naa, “Kootou ma ki see lavaa te hakassaoria TeAtua ki mee maa kootou see ssere, teenaa naa Loo Moses raa e taratara peenaa.”[☆] ² Paul laua ma Barnabas ni hakatauttau hakallika iloo ma naa Jew raa i te taratara nei. Teenaa laua ma aaraa tama te lotu i te kina naa ni heunatia ki oo ki Jerusalem no mmata i naa aposol raa ma naa tama hakamaatua te lotu i te kina naa no taratara laatou i te mee nei.

³ Naa tama naa ni heunatia te lotu raa ka oo vaaroto Fonisia ma Samaria. Teenaa naa tama naa ni hakaea ki naa tama i naa henua naa i naa ffuri naa tama i naa henua sara raa no lotu i TeAtua. Naa tama te lotu i naa kina naa ni fiafia iloo i te llono ana laatou i naa taratara naa. ⁴ Te saaita te kaavena Paul raa ni ttae ki Jerusalem raa, naa tama te lotu i te kina naa ma naa aposol, aa ma naa tama hakamaatua te lotu raa ni fiafia ka oo ake no toa laatou hakaraaoi naa tama naa. Teenaa ki hakaea ake Paul ma Barnabas

---

[☆] **15.1** Lev 12.3

ki naa tama i te kina naa inaa vana TeAtua ni mee iloto naa heuna laaua. ⁵ Ki otiraa nei aaraa tama telotu teelaa e ffai iloto te kaavena naa Faarisi raa ku massike no taratara peela, “Naa tama inaa henua sara raa ki ssere, aa laatou ki tautari ki naa Loo Moses.”

⁶ Naa aposolraa ma naa tama hakamaatua teloturaa nikkutu hakapaa kitaratara laatou i te mee nei.

⁷ Naa tama naa ni rooroa iloo inaa nnoho laatou ka hakatonutonu te mee naa. Teenaa masike iloo Peter no taratara, “Aku taaina nei. Kootou e illoa maa nau se tama ni hakamaatinoria TeAtua iloto kootou imua iloo, ki hakaea nau te Lono Taukareka raa killono naa tama inaa henua sara kilotu naa tama naa i TeAtua.✧

⁸ TeAtua e iloa inaa mannatu naa tama hakkaatoa. A Ia naa ni kauake Te Aitu Tapu raa ki naa tama inaa henua sara raa kikkite taatou maa Ia e hiihai ki naa tama naa hoki, e mee pee ko Ia ni kaumai Te Aitu Tapu raa ki taatou.✧

⁹ A Ia ni see ttoka maa naa tama naa e kkee itaatou. Naa haisara naa tama naa ni uiia a Ia inaa tama naa kuffuri nolotu kiaa Ia. ¹⁰ Ai kootou ku mee are ma ki haaiteria kootou TeAtua, kakauatu naa mmaha teelaa ni see lavaa te aamo a naa tino taatou aa ma naa tippuna taatou raa ki naa tama kulotu naa?

¹¹ Seai, te mee raa see mee peenaa. Taatou nei e hakassaoria TeAtua i telaaoi Te Ariki Jesus raa e takoto i taatou, e mee koi ma ko Ia e hakassaoria a Ia naa tama naa henua sara naa.”

¹² Naa tama hakkaatoa i te kina naa ni nnoho seemuu ka hakannoo ki naa hakaea Paul ma Barnabas inaa mahi TeAtua teelaa ni hakassuratia laaua ka kkkite naa tama

✧ 15.7 Acts 10.1-43 ✧ 15.8 Acts 2.4; 10.44

i naa henua sara. ¹³ Te saaita Barnabas laaua ma Paul ni oti te taratara raa, James ni masike no taratara: “Aku taaina nei, hakannoo mai kiaa nau. ¹⁴ Simon Peter e taratara mai ki illoa taatou maa te mee mua TeAtua ni mee ka kkite te henua maa Ia e hiihai hoki ki naa tama i naa henua sara raa, teenaa a Ia ni too aaraa tama i naa tama naa ki mee ma ni tama tana kanohenua. ¹⁵ Naa taratara Peter nei e hanotonu ma naa taratara naa pure TeAtua e takkoto iloto te Laupepa Tapu. Naa taratara naa pure TeAtua raa e mee peela:

¹⁶ ‘TeAtua e mee mai peenei: Nau ma ki ahemai imuri,

no hakatuuria hoki te hare David ni sina. Te hare ni maseu naa ma ki hakatuuria hoki nau, aa te hare naa ma ki haia a nau ki tuu makattau hoki.

¹⁷ Teenaa naa kanohenua hakkaatoa i te maarama nei ma ki oomai no ssee i TeAriki,

teenaa ko naa tama hakkaatoa i naa henua sara teelaa ni toa a nau ma ni tama aaku.

¹⁸ Teenei ni taratara TeAtua, te tama ni hakailoa mai naa mee nei imua iloo.’ ✧

¹⁹ James ki taratara hoki, “Nau e maanatu maa taatou ki see haia hakallikaina taatou naa tama i naa henua sara teelaa ku ffuri no lotu i TeAtua. ²⁰ Taatou ki sissii se pas ki naa tama naa no taratara ake ki see kkai laatou naa kaikai e tarataraina naa loo raa maa e kerekkere i naa mee naa ni hakaara ki naa aitu hakallesi; laatou hoki ki tiiake te tiputipu e hai huri; laatou ki see kkai te manu e taa aa see hakatere tana ttoo, aa laatou ki see kkai te ttoo. ✧ ²¹ I te aa,

✧ **15.18** Amos 9.11-12 (LXX) ✧ **15.20** Ex 34.15-17; Lev 17.10-16; 18.6-23

i naa Loo Moses raa e tarataraina iloto naa taon hakkaatoa aa e paaua peenaa iloto naa hare lotu naa Jew raa i naa Sabat hakkaatoa.”

Te pas naa tama hakamaatua te lotu ki naa tama i naa henua sara

²² Ki oti raa naa aposol raa ma naa tama hakamaatua telotu, hakapaa katoou ma naa tama telotu ite kina naa, kutuku laatou takarua ki oo hakapaa laatou ma Paul aa ko Barnabas ki Antiok. Te takarua taanata ni tukua laatou raa ko Judas (e ttapa hoki ma ko Barsabas) laaua ma Silas. Naa tama telotu ite kina naa ettoka atu ki te takarua naa ma ni tama hakamaatua laatou.

²³ Te pas e oo ma naa tama naa e sissii peelaa,

“Aku taaina nei. Maatou naa aposol ma naa tama hakamaatua telotu raa e sissii atu te pas nei ki kootou, naa tama i naa henua sara teelaa kulotu ennoho i Antiok, Syria ma Silisia. ²⁴ Maatou ni llono maa aaraa tama ni oo atu i te kina nei no hakannaparia kootou ki naa taratara laatou. Naa tama naa ni see heunatia atu maatou. ²⁵ Teenei maatou ni noho no taratara hakapaa ki tuku ni tama ki oo atu laatou ma naa soa taatou, Barnabas laaua ma Paul. ²⁶ Teenei kote takarua teelaa poimmate iloto naa henua laaua emee maa Jesus Christ, TeAriki taatou. ²⁷ Maatou e heunatia atu maatou Judas laaua ma Silas ki taratara atu ki kootou ki naa tino maaisu laaua naa taratara koi e sissii atu maatou nei. ²⁸ Te maanatu maatou nei e hanotonu ma te hakataakoto TeAitu Tapu, teenaa ki see kauatu ni maha peelaa ki kootou; kootou koi ki tautari ki te tiputipu nei: ²⁹ kootou

ki see kkai naa kaikai teelaa ni hakaara ki naa aitu hakalellesi; kootou see unu tettoo; kootou see kkai te manu etaa see hakatere tanattoo, aa kootou ki tiiake tetiputipu e haihuri. Kootou ma kinnoho taukalleka ki mee maa kootou see tautari ki naa tiputipu see ttonu naa.

Teenaa koi.”

³⁰ Teenaa oo iloo naa tama naa ki Antiok. I te kina naa raa, naa tama naa ni hakakkutu ake naa tama telotu raa no kauake te pas. ³¹ Te saaita naa tama telotu te kina naa ni ppau te pas raa, naa tama naa ni fiaffia iloo, i naa manava laatou e hakatipuria iloo naa taratara iloto te pas naa.

³² Silas laaua ma Judas, teenaa ni pure TeAtua, ni nnoho no akonaki hakaraaoi iloo naa tama naa ki hakataakoto tonu laatou peenaa i TeAtua.

³³ Tetakarua naa ni nnoho ake hakamaarie i te kina naa, ki oti raa heunatia hakaraaoi iloo naa tama teloturaa ka ahe ki Jerusalem.

³⁴ [Tevana iaa, Silas kunaa mee iloo tana maanatu ki noho aia i te kina naa.]

³⁵ Paul laaua ma Barnabas iaa ni noho ake hakamaarie i Antiok, teenaa laaua ni hakapaa atu ma aaraa tama no akonaki ka hakaeta naa taratara i TeAriki.

Paul laaua ma Barnabas ku mavvae

³⁶ I te aso tokotasiraa Paul ni vanaake peelaa ki Barnabas, “Taaua ki ahe ki naa taon hakkaatoa taaua ni hakaeta naa taratara TeAtua raa nommata maa tennoho naa tama telotu inaa kina naa, ku mee peehea.” ³⁷ Barnabas ni hiihai makitoo aia John Mark ki oo laatou, ³⁸ araa nei Paul evana maa esara. I te aa ilaaua nitiake John Mark i Pamfilia;

a ia ni see ttari ma ki hakaoti naa henua naa hakapaa. ☆ ³⁹ Te takarua naa ni hakatauttau hakallika iloo no mavvae laaua: Barnabas kutoa a ia Mark notere iloo laaua ki Cyprus, ⁴⁰ aa Pauliaa kutoa a ia Silas ka oo laaua. Teenaa naa tama telotu ite kina naa nitaku kimmata ake Te Atua hakaraaoi ki laaua. ⁴¹ Paul ma Silas ni hakataka vaaroto Syria ma Silisia ka akonaki naa tama telotu i naa kina naa.

16

Timothy ku oo hakapaa laatou ma Paul aa ko Silas

¹ Paul ni hano notae iloo te matakaaina Derbe, araa hano iloo hoki ki Listra. E mee tetama enoho ite kina naa etautari i Jesus, tana inoa ko Timothy. Tana tinna raa se Jew elotu i Te Atua, aa tana tamana raa iaa se tama haka Greece. ² Naa tama telotu i Listra ma Aikonium raa etaratara peenaa maa Timothy se tama e taukareka. ³ Paul ni hiihai ma kitoa a ia Timothy ki oo laaua. Teenaa serea iloo ia naa kina tetama naa, ite aa, i naa Jew ennoho ite kina naa e illoa maa tetamana Timothy raa se tama haka Greece. ⁴ Naa tama naa ni hakataka i naa taon raa no kauake naa taratara naa aposol ma naa tama hakamaatua telotu i Jerusalem raa ki naa tama elotu i naa kina naa. Laatou ni hai ake ki tautari naa tama naa ki naa taratara naa. ⁵ Teenaa ki mau ai naa hakataakoto naa tama elotu i naa kina naa i Te Atua, aa te kooina ni ffuri nolotu i naa kina naa ni hanake koi no tammaki ite aso.

☆ 15.38 Acts 13.13

Paul e hakakiitea TeAtua i Troas

⁶ Naatama naa ni oo vaaroto Frigia ma Galesia, ite aa ilaato e ppuia Te Aitu Tapu raa ki see hakaea laato naataratara TeAtua raa iloto Asia. ⁷ Saaita naa tama naa ni tauppiri atu ki Misia raa, mee iloo ma ki oo laato vaaroto Bitinia, araa nei laato ni tuukia Te Aitu Jesus. ⁸ Teenaa hakaraka iloo naatama naa i Misia no oo ki Troas. ⁹ Ite poo naa raa, Paul ni hakakiitea TeAtua i naa tuu ake te tanata haka Masedonia no mee ake kiaa ia, “Kau ki Masedonia no tokonaki mai ki maato!” ¹⁰ Te saaita koi Paul ni hakakiitea TeAtua i te mee nei raa, massike iloo maato no tukutuku hakaoti naa mee maato raa ki oo ki Masedonia, teenaa imaato kuilloa maa maato nei ku arumia TeAtua ki oo no hakaea te Lono Taukareka raa ki naa tama i te kina naa.

Lidia ku lotu i TeAtua

¹¹ Maato ni kake ite vaka raa i Troas no tere iloo ki Samotras, aa i telaa aso raa maato ni ffana ka tere ki Neapolis. ¹² Maato ni massike i te kina naa hoki no hakataka iloo ki lotu ki te taon e tupa ma ko Filipai. Teenaa ko te taon elasi i Masedonia, aa te taon naa e takoto ilaro te roorosi te kaaman Rome. Maato ni oo atu no nnoho iloo naa aso maato i te kina naa.

¹³ Ite Sabat raa, maato ni oo ki taha te taon raa ki te riva, imaato e mannatu maa e mee te kina ite vasi te riva naa maraa e oo ai naa Jew raa no kkutu ki taku. Maato ni nnoho no haitaratara ma naa haahine ni kkutu ake i te kina naa. ¹⁴ Te ffine tokotasi, tana inoa ko Lidia, e hai i naa haahine e nnoho ka hakannoo ki naataratara maato. Te ffine naa setama ite matakaaina Tiatira, aa

te henua maraa e oo atu no tataavi naa maro e mmea pouri raa ia ia. Aia se ffine elotu i TeAtua, teenaa tana hakataakoto ni tarakina TeAriki ki hakannoo ia ki naa taratara Paul e kauake. ¹⁵ I te saaita te ffine naa maa ana hareakina raa ni oti te hakaukau tapuina raa, te ffine naa ki mee mai ki maatou, “Ki mee maa kootou e illoa maa nau setama elotu maaoni i TeAriki, aa kootou ku oomai no nnoho i taku hare.”

Paul laaua ma Silas kuponotia iloto te hare karapusi

¹⁶ Te aso tokotasi, i te saaita maatou ni sassare ka oo kite kina te lotu raa, maatou nittiri te taupu e tauria te tipua hakallika. Te ffine naa e lavaa te tarataraina aia naa vana ma kissima imuri, teenaa aia maraa e ffuti te lopo mane maa naa tama e roorosi ia ia naa ki ana vana e meemeena. ¹⁷ Te taupu naa ni sasare mai vaamuri peenaa maatou ma Paul ka tanitani varo peelaa, “Naa taanata nei nitama e heheuna maa TeAtua i Aruna. Naa tama nei e taratara atu i te ara kootou ma ki hakassaoria TeAtua.” ¹⁸ Te taupu naa ni hai tana vana naa i naa aso iloo e tammaki, teenaa kiloto Paul no huriatu iloo no nutua te tipua e tau i te ffine naa, “Nau e vanaatu kiaa koe iloto te inoa Jesus Christ: Hakataha i te taupu naa!” Te tipua naa ni hakataha i te ffine naa i te saaita naa lokoi.

¹⁹ Te saaita naa tama e mmata ake te taupu naa ni kkite maa laatou ku see lavaa hoki te too mane i te ffine naa raa, naa tama naa ki oo atu no tauhia iloo laatou Paul ma Silas no taakina ki te kina te henua e nnoho, ki mmata

naa hakamau raa ilaaua. ²⁰ Te takarua naa ni taakina atu naa tama naa kimua naa hakamau i Rome raa no mee ake peelaa, “Takarua Jew nei maraa e hakkoro te kau vana e hakallika no hakatauttau naa tama te henua nei. ²¹ Naa tama nei e akonaki te tiputipu teelaa see hanotonu ma naa loo maatou; maatou nei ni tama haka Rome, aa maatou see lavaa te tautari ki te tiputipu naa.”

²² Naa tama e kkutu i te kina naa ni ffuri atu hoki no taia laatou Paul ma Silas, teenaa ki mee ake naa hakamau raa ki saaea naa kkahu te takarua naa aa ku sarua ki naa laakau. ²³ Te saaita te takarua raa ni oti te sarua raa, laaua ni peesia kiloto te hare karapusi. Teenaa naa hakamau te hare karapusi raa ki mee ake ki te wasi raa ki roorosi hakaraaoi iloo ki see ffuro te takarua naa. ²⁴ Naa hakamau raa ni kauatu koi naa taratara nei raa, masike atu lokoi te wasi raa no ponotia te takarua raa ki mmoe ki te puitana iloo iloto i te hare karapusi. Naa vae te takarua raa ni hakkapitia kiloto naa kunaaroto laakau e mmaha.

²⁵ Te mee raa ku tino poo no taupiri ki te tuaapoo raa, te takarua raa ni mmoe ka huahua naa mako lotu ka taku i TeAtua, teenaa aaraa karapusi e mmoe ka hakannoo kilaaau. ²⁶ Te mahuke e hakamataku raa ni hakateki no ue ka tuu parapara te hare karapusi naa. Naa tootoka te hare karapusi naa nillee kattoo no ttuu tallaki ka maffana naa seni e mmau i naa karapusi. ²⁷ Teenaa kimaahuru te wasi te hare karapusi raa no kite i naa tuu tallaki naa tootoka; a ia nittau maa naa karapusi raa ku oti te ffuro, teenaa ki uhuki a ia tana komu raa

no mee iloo ma ki urumaki soko ia. ²⁸ Araa nei Paul ku kappisi atu ana varo, “Au see taa soko koe! Maatou hakkaatoa i te kina nei!”

²⁹ Te wasi raa ni kannaa kikauake selamu, teenaa tere atu iloo ia kiloto te hare raa no tuu ki anaturi imua Paul laua ma Silas; te wasi naa ni porepore iloo i tana matakua.

³⁰ Teenaa toa iloo ia te takarua naa ki haho, no vasiri ake, “Naa hakamau nei. Se aa taaku ki mee ki hakasaoria nau?”

³¹ Takarua raa ki mee ake, “Ki mee koe e hakannoo no tautari ki Te Ariki Jesus, koe ma ki hakasaoria ma too haanauna naa hakkaatoa.”

³² Teenaa hakaea atu iloo te takarua naa naa taratara i Te Ariki raa kiaa ia ma naa tama hakkaatoa i tana hare.

³³ Ite poo naa koiraa, Paul laua ma Silas ni toa te wasi raa no huihuia naa kina laua emmere; te tama naa ma tana haanauna raa ni toa laatou te hakaukau tapu raa i te saaita naa lokoi.

³⁴ Kiotiraa toa iloo ia Paul laua ma Silas ki tana hare raa no hanaia. Te wasi raa ma tana haanauna naa ni fiafia iloo i laatou nei kulotu i Te Atua.

³⁵ Ite tahaata telaa aso raa, naa hakamau naa Rome raa ni heuna naa polis laatou raa ki oo no hanaa te takarua naa.

³⁶ Teenaa ki mee ake te wasi raa ki Paul, “Naa hakamau raa e kave mai laatou taratara ma ki hanaa koorua ma Silas i te hare karapusi. Koorua nei kulavaa te oo, aa koorua oo hakaraa oi.”

³⁷ Teenaa ki mee ake Paul ki naa polis, “Maaua ni see hai sara nippena, tevanaiaa maaua ni sarua vare koi imua naa karamata te henua; maauaiaa nitama hoki i Rome! Maaua

ni ponotia naa tama naa ki loto te hare karapusi, aa teenei maaua ku haia laatou ki hanaa seemuu. See lavaa! Naa hakamau naa ki oomai naa tino laatou no hanaa maaua.”

³⁸ Naa polis raa ni oo no kauake iloo naa taratara Paul raa ki naa hakamau Rome, aa i te saaita naa hakamau raa ni llono maa te takarua raa ni tama haka Rome raa, naa tama naa ni mattaku. ³⁹ Teenaa oo atu iloo laatou no taratara hakaaroa atu ki te takarua naa; araa hanaa iloo laatou te takarua naa i te hare karapusi no taratara ake ki hakattaha laaua i te matakaaina naa. ⁴⁰ Araa oo iloo te takarua naa ki te hare Lidia. I te hare Lidia raa, laaua ni nnoho no taratara ma naa tama te lotu raa ki hakatipuina naa manava laatou. Ki oti raa massike iloo te takarua naa ka oo.

17

Paul i Tesalonaika

¹ Paul laaua ma Silas ni hakataka vaaroto naa matakaaina Amfipolis ma Apolonia, no ttae iloo ki Tesalonaika. I te kina naa raa e mee te hare lotu naa Jew e tuu. ² Paul se tama maraa e hanohano peenaa ki te hare lotu, teenaa te saaita laaua ni ttae atu ki Tesalonaika raa, aia ni hano ki te hare lotu naa. I loto naa Sabat katoo etoruraa, Paul ni noho ma naa tama raa no hakatonutonu ake i naa takkoto naa taratara iloto te Laupepa Tapu. ³ Aia e hakaari ake i naa taratara te Laupepa Tapu raa maa te Mesaea raa ma ki hakallono isu aa ki oti ku masike i te mate. Paul ki mee ake, “Te Jesus e hakaara atu nau ki kootou raa, a ia naa ko te Mesaea.” ⁴ E mee aaraa Jew

ni usuhia iloo i naa taratara Paul, teenaa ni oo atu no hakapaa kilaaua ma Silas; naa tama hoki ni hakapaa atu ki te takarua naa raa, ko naa haahine hakamaatua raa aa ma te kaavena Greece e tammaki iloo te laa kulotu i TeAtua.

⁵ Aaraa Jewiaa ni manava haaeo ilaaua. Naa tama naa ni hakakkutu naa tama e sosorina hakallika ettaka huri vaaroto te ara raa no hakapaa kilaatou, teenaa kissare laatou ka mee pakava naa mee iloto te matakaaina naa. Naa tama naa ni ffuro atu ki te hare Jason raa no seeia laatou Paul ma Silas ki huutia ake no hakattuuria imua te henua. ⁶ Tevana ia te takarua raa ni see laavea laatou, teenaa taakina ake iloo laatou Jason ma aaraa tama telotu no hakattuuria imua naa hakamau te henua raa no hai ake peela, “Naa taanata nei ni tama e hakakkoro heaatuna vaaroto naa henua hakkaatoa. Aa te nei naa tama naa ku ttae mai ki te henua taatou nei. ⁷ Naa tama nei ni toa Jason no tauhia iloto tana hare. Naa Loo te tuku hakamaatua i Rome raa e sahea peenaa naa tama nei; laatou e hai maa e mee telaa tuku hoki, teenaa maa te inoa te tuku naa ko Jesus.” ⁸ Naa tama ni kkutu i te kina naa aa ma naa hakamau te henua raa ni ffuri kato no lloto huri i te llono ana laatou i naa taratara naa. ⁹ Teenaa ki vanaa ke naa hakamau raa ki Jason ma tana kaavena naa ki ppeesi mane kilavaa laatou te tiiake ki oo, araa tiiake iloo laatou naa tama naa ka oo.

Paul laaua ma Silas ku kaavea ki Berea

¹⁰ Te poo naa koi raa, Paul laaua ma Silas ni heunatia naa tama telotura ki oo

ki Berea. Te saaita te takarua naa ni ttae atu raa, laaua ni oo tonu ki te hare lotu naa Jew. ¹¹ Te kanohenua Berea naa ellono nauhie ia i naa tama i Tesalonaika. Naa tama naa ni hii hakannoo iloo ki naa taratara e kauake te takarua naa, teenaa laatou e paupau peenaa naa taratara te Laupepa Tapu raa ki illoa laatou kimee maa naa taratara Paul raa ni taratara maaoni. ¹² Turaa tama iloo i te matakaaina naa ni ffuri no lotu i TeAtua, aa etammaki hoki naa haahine hakamaatua ma naa taanata haka Greece ni ffuri hoki no lotu i TeAtua. ¹³ Tevana ia te saaita naa Jew i Tesalonaika raa ni llono maa Paul ni hakahea hoki naa taratara TeAtua i Berea raa, naa tama naa ni oo atu hoki no kaamata te usuusuhia laatou naa tama i te matakaaina naa. ¹⁴ Naa tama te lotu i te kina naa ni massike no heunatia lokoi laatou Paul kihano ma aaraa tama ilaatou ki naa matakaaina ettuu kitai. Silas laaua ma Timothy ia ni noho koi i Berea. ¹⁵ Naa tama ni oo ma Paul raa ni oo notta hakapaa iloo laatou ma Paul ki Athens, araa ahe ake iloo naa tama naa ki Berea no taratara ake ki Silas ma Timothy i Paul e hiihai maa laaua ki hakavave no oo ake kiaa ia i Athens.

Paul ku noho i Athens

¹⁶ Saaita Paul ni noho kattari ki Silas laaua ma Timothy i Athens raa, naa manava Paul ni vvela iloo i tana kite ana i naa tammaki naa aitu hakallesi i te matakaaina naa. ¹⁷ Teenaa noho iloo ia no taratara maa naa Jew aa ma naa tama haka Greece teelaa e lotu, iloto te hare lotu naa Jew raa. Aa i te kina te henua maraa e kku tu raa, Paul e noho hoki i te kau aso hakkaatoa ka hakahea te Lono Taukareka raa

ki naa tama maraa e llaka ake ki te kina naa.
¹⁸ E mee naa tisa e haia ma ko naa Epicurus aa ma naa Stoik. Naa tama naa ni hakatauttau laatou ma Paul, no mee naa taratara laatou peelaa, “Se aa te tama hakatanata nei e mee ki taratara?”

Aaraa tama ki mee ake, “Ttama naa e mee maa etaratara inaa atua naa kina emmao.” Naa tama naa etaratara peenaa i Paul e hakaea te Lono Taukareka i Jesus aa itana saaita ni hakamasikeria i te mate. ¹⁹ Teenaa taakina iloo laatou Paul no hakatuuria imua te kansol e kktutu i Ariopagus raa no vassiri ake peelaa, “Maatou e mee ki illoa maatou inaa akonaki hoo e tarataraina a koe naa. ²⁰ Aaraa taratara maatou ni llono iaa koe raa, teenaa ni taratara hoo iloo ki maatou. Maatou e fiffai maa maatou ki illoa i ootaratara hoo e akonaki naa.”

²¹ (Naa tama katoo i Athens aa ma naa horau ennoho ite matakaaina naa e fiffai maa laatou ki nnoho koi no taratara maa ni vana hoo laatou ellono, aa ka hakannoo ki naa tama e hakaea maa ni taratara hoo.)

²² Paul ki masike no tuu iloo imua te kansol raa no taratara: “Te kanohenua Athens nei. Nau ekite maa kootou nitama iloo elotu.

²³ Itaku saaita nisare vaaroto te henua kootou nei no ttoka inaa kina kootou elotu raa, nau nilave te olta e hakatuu naa taratara nei: TE OLTA TE ATUA MAATOU SEE ILLOA. Te Atua kootou see illoa elotua kootou raa, teenaa ko taku Atua e hakaea atu nei.

²⁴ “Te Atua teelaa ni penapena te maarama nei ma naa mee katoo etakkoto raa, a Ia naa ko Te Ariki telani ma te kerekere; a Ia seenoho iloto naa hare tapu te tama e hakatuu ki ana rima. ²⁵ A Ia see ssee ma ki tokonaki ake naa tama te maarama nei kiaa Ia, i teelaa

ko Ia naa e hakaora tetama ki ora aa e hookii naa mee katoo ki naa tama te maarama nei. ✧

²⁶ A Ia ni kaamata no penapena te tanata tokotasi, teenaa ki ssura iho naa kanohenua hakkaatoa no haia a Ia naa tama naa ki nohoria te kerekere nei hakkaatoa. A Ia tana tino kunaa hakamaatino are naa sao aa ma naa henua naa tama naa ki nnoho. ²⁷ A Ia ni mee tana vana naa ki ssee ake te henua kiaa Ia no llave iaa Ia. A Ia iaa see mmao i taatou hakkaatoa.

²⁸ ‘Te Tama naa e hakaora taatou kilavaa taatou te sassare ite maarama nei aa ki tiputtipu taatou peenei.’

E mee pee ko naa taratara naa tama kootou e illoa i naa vana raa peela,

‘Taatou hoki ni tamalliki TeAtua.’

²⁹ Itaatou ni tamalliki TeAtua raa, taatou ki see mannatu maa TeAtua e mee koi pee ko naa atua e penapena ki naa kol, naa siliva, aa ki naa hatu, teelaa ma e penapenaa i naa tihuna tetama. ³⁰ TeAtua kuseai tana maanatu ite ssao te henua ni see illoa kiaa Ia imua,

aa ite saaita nei raa a Ia etuku tana taratara ki naa tama naa inaa kina hakkaatoa ki tiiake naa sosorina e hakallika laatou. ³¹ Ite aa iaa Ia ku oti te hakamaatino hakaoti tana aso, teenaa tana Tama ni hakanoho raa ma ki hakatonutonu naa tama hakkaatoa ite maarama nei ite ara etonu. Ttama naa ni hakamasikeria a Ia i te mate ki kkite te henua hakkaatoa maa teenaa ko te tama ma ki hakatonutonu laatou!”

³² I te saaita naa tama raa ni llono i naa taratara Paul inaa hakamasikeria te tama e mate no ora hoki raa, naa tama naa ni taussua iaa ia, aa aaraa tama iaa e taratara peela, “Maatou e fiffai

✧ **17.25** 1 Kgs 8.27; Is 42.5; Acts 7.48

maa maatou kihakannoo iaakoe etaratara ite meena hoki.”³³ Teenaa masike iloo Paul inaa tama naa no hano.³⁴ E mee aaraa tama ni hakannoo ki naa taratara Paul no lotu i TeAtua, teelaa e hai ai Dionisius, teenaa setama e hai te kansol. E mee hoki te ffine, tana inoa ko Damaris, aa ma aaraa tama hoki.

18

Paul i Korint

¹ Ki otiraa masike iloo Paul i Athens no hano ki Korint. ² Aia ni hanatu no ttiri iloo ite Jew, tana inoa ko Aquila. Ttama naa setama ni haanau i Pontus, aa see rooroa koi raa, aia ni hanake ma tana aavana, Priscilla, i Italy. Teenaa ite tuku i Rome, Claudius, ni mee tanataratara maa naa Jew raa kihakattaha hakkaatoa Rome. Paul ni hanatu no mmata iloo ilaaua,³ teenaa noho iloo ia no heheuna hakapaa ma te hai aavana naa. Takarua naa ni tama e penapena naa tamaa hare kantis, e mee pee ko ia. ⁴ Paul maraa e noho no akonaki naa Jew aa ma naa tama haka Greece raa iloto te hare lotu naa Jew raa i naa Sabat hakkaatoa.

⁵ I te saaita Silas laaua ma Timothy ni ttae ake i Masedonia raa, Paul ni see hai heuna sara hoki ni mee; aia ni heheuna tonu koi te hakaea peenaa naa taratara TeAtua, ka taratara ake ki naa Jew raa maa Jesus ko te Mesaea.

⁶ I tana saaita ni sahea naa tama naa no taratara hakallika laatou ia ia raa, Paul ni tahitahi naa kerekere e mmau i ana hekau e hakao raa no mee ake kilaatou, “Ki mee kootou e sara, teenaa ni vana koi kootou e see soko kootou! Kootou see tuku mai naa sara naa kiaa nau.

Ekaamata i te saaita nei raa, nau ma ki hano ki naa tama i naa henua sara.”⁷ Teenaa masike iloo Paul i te hare lotu raa no hano ki te hare te tama haka Greece, tana inoa ko Titius Justus. Titius setama elotu i TeAtua, aa tana hare raa etuu taupiri ki te hare lotu naa Jew naa.⁸ Te tama hakamaatua i te hare lotu naa Jew naa, tana inoa ko Crispus, ni huri no lotu hakapaa katoa ma tana haanauna raa i TeAriki. Turaa tama hoki i Korint ni lono inaa taratara naa no lotu i TeAriki, teenaa naa tama naa katoa ni too te hakaukau tapu.

⁹ Ite poo tokotasi raa, Paul ni hakakiiitea TeAtua tana vana, teenaa TeAriki ni tuu ake no taratara ake kia ia, “Koe see mataku. Hakaea aku taratara raa killono te henua, koe see noho seemuu.”¹⁰ Ite aa, Nau etaka ma koe. Koe ma ki see lavaa te mee pakavaina ni tama, i aku tama ettaka vaaroto te matakaaina nei etammaki iloo.”¹¹ Teenaa noho iloo Paul tana setau ma naa marama e ono i te kina naa ka akonaki te henua i naa taratara TeAtua.

Paul e tuu imua Galio

¹² Ite saaita Galio ni hakanohoria te kaaman Rome raa ma ko te tama hakamaatua i Greece raa, naa Jew i te kina naa ni oo hakapaa no tauhia laa tou Paul kataakina ki te koti.¹³ Naa tama naa ki mee ake ki Galio, “Naa tama i te kina nei e usuusuhia ttama nei kilotu laa tou i TeAtua ma te tiputipu teelaa see tonu ma naa loo maatou!”

¹⁴ Te saaita Paul ku kaamata ma ki taratara lokoi ia, Galio ku tuutia a ia naa taratara Paul, no taratara ake ki naa Jew, “Ki mee maa te nei se ssara iloo

e lasi ni haia ttama nei raa, teenaa etonu manau kihakannoo kikooutou naa Jew. ¹⁵ Aa iteenei nitamaa heaatuna koi kootou emee inaa taratara kootou, naa inoa kootou, aa inaa loo kootou raa, kootou soko kootou kihakatonu te mee naa. Nau ma ki see hakatonu tonu naa mee peenaa!” ¹⁶ Teenaa kerekereia iloo ia naa tama naa i te hare koti. ¹⁷ Naa tama naa ni ffuri atu no tauhia iloo laatou Sostenis, te tama hakamaatua te hare lotu naa Jew, no taia imua te koti. Tevana iaa Galio ni seai iloo ki anaana atu ki naa vana naa tama naa e mee.

Paul ku ahe ki Antiok

¹⁸ Paul ni noho ake ana aso iloo e tammaki ma naa tama te lotu raa i Korint. Araa tere iloo laatou ma Priscilla aa ko Aquila ki Senkria. I te saaita laatou seki tere raa, Paul nitasi tanalauru nommore, teenaa iaia emee tanataratara nituku ma TeAtua. ¹⁹ Naa tama naa nitere no tae iloo ki Epises, teenaa Aquila ma Priscilla nitiake Paul i te kina naa. Paul ni masike no hano iloo ki te hare lotu naa Jew raa no noho ka hakaea ake naa taratara TeAtua raa ki naa Jew i te kina naa. ²⁰ Naa tama naa ni mee ake ki Paul ki noho ake hakamaarie ma laatou, araa nei Paul ni see hiihai. ²¹ Tevana iaa Paul ni mee ake peelaa ki laatou, i te saaita naa tama naa ni hakataffuri kioo, “Ki mee maa TeAtua ehiihai, nau ma kihemai kikooutou.” Araa kake iloo ia i te vaka raa i Epises no tere ki Sisaria.

²² Itana saaita nitae ki Sisaria raa, a ia ni hano ki Jerusalem nommata inaa tama te lotu i te kina naa, araa hakataka iloo no hano

---

☆ **18.18** Num 6.18

ki Antiok. ²³ Paul ni noho ake hakamaarie i Antiok, araa hano iloo vaaroto naa matakaaina Galesia ma Frigia no tokonaki naa taratara TeAtua raa ki naa tama te lotu i naa kina naa.

Apollos e hakaea naa taratara TeAtua i Epises ma Korint

²⁴ I te saaita naa raa, te Jew tokotasi, tana inoa ko Apollos, ni hanake ki Epises. Ttama naa setama ni haanau mai i Alexandria, aa aia setama erakapau iloo i ana taratara aa e iloa hakaraaoi iloo i naa takkoto naa taratara te Laupepa Tapu.

²⁵ Ttama naa ni akoina hakaraaoi iloo i te Mateara TeAriki, aa e mattoni iloo i ana taratara ka hakaea i naa tiputipu Jesus ki aaraa tama. Tevana iaa te tama naa e iloa koi i te hakaukau tapu e haia John.

²⁶ Teenaa te tama naa ni kaamata no hakaea see kkapo i naa taratara TeAtua raa iloto te hare lotu naa Jew. Te saaita Priscilla laaua ma Aquila ni llono iaa ia raa, toa iloo laaua te tama naa ki te hare laaua raa no hakatonu ake hakaraaoi i naa tiputipu te Mateara TeAtua.

²⁷ Te saaita Apollos ni maanatu ma ki hano ia ki Greece raa, naa tama te lotu i Epises raa ni tokonaki kiaa ia ka sissii laatou pas, ka kaavea ki naa tama te lotu i Greece raa ki mmata ake hakaraaoi ki Apollos. Teenaa itana saaita nitae ki Greece raa, naa tama te laa ni huria naa manava laatou telaoi TeAtua no lotu raa, ni tokonakina hakaraaoi iloo aia. ²⁸ I ana saaita e hakatauttau ma naa Jew imua te henua raa, naa tama naa maraa see ttae kiaa ia itana llau te taratara, teenaa aia maraa e ppau ake

naa taratara te Laupepa Tapu raa ki illoa
naa tama naa maa Jesus ko te Mesaea.

19

Paul i Epises

¹ Te saaita Apollos ni noho ake i Korint raa, Paul ni hakataka vaaroto te henuanaa notae ki Epises. Teenaa kilave ia ia aaraa tama telotu
² no vasiri ake kilaatou, “Kootou nitoa kootou Te Aitu Tapu raa ite saaita kootou ni hakatina no lotu?”

Naa tama naa ki mee ake, “Seai. Maatou see illoa maa e taka Te Aitu Tapu.”

³ Paul ki vasiri hoki, “Aa teelaa se hakaukau tapu peehea ni too kootou?”

Naa tama raa ki mee ake, “Te hakaukau tapu John ni taratara ake ki te kanohenua.”

⁴ Paul ki mee ake, “Te hakaukau tapu ni haia John raa, teenaa se hakaukau tapu naa tama ku ffuri no tiiake naa haisara laatou; aa John ni taratara ake ki te kanohenua Israel raa ki hakattina no lotu ite tama teelaa maki au imuri ana, teenaa ko Jesus.”[☆]

⁵ Te saaita naa tama telotu i Epises naa ni llono i naa taratara nei raa, naa tama naa ni hakaukau tapuria iloto te inoa Te Ariki Jesus.

⁶ Te saaita Paul ni haka piri ana rima ki aruna naa tama naa raa, Te Aitu Tapu raa ni hanake no tau ilaatou; naa tama naa ni taratara ki naa taratara e kkee ka haka e naa taratara Te Atua. ⁷ Laatou naa katoo se taka sinahuru aa te takarua taanata.

[☆] 19.4 Mt 3.11; Mk 1.4,7-8; Lk 3.4,16; Jn 1.26-27

⁸ Ilo to naa marama e toruraa, Paul maraa e hakaeta see kkapo peenaa naa taratara TeAtua raa iloto te hare lotu naa Jew. Aia e noho no taratara peenaa ma naa tama naa ki illoa maaoni laatou i te Nohorana TeAtua. ⁹ Tevana iaa aaraa tama i naa Jew naa ni lono nataa iloo ka see lavaa te hakannoo no lotu i TeAtua; naa tama naa ni massike iloo imua naa tama i te kina naa no taratara hakallika i te Mateara TeAriki. Teenaa masike iloo Paul no too naa tama eloturaa no oo laatou, aa i te kau asoraa, Paul e noho ma naa tama naa i te hare akonaki i Tiranus raa no hakaeta naa taratara TeAtua. ¹⁰ Naa setau iloo elua Paul ni noho no hai ana akonaki naa, teenaa ki lono hakkaatoa naa Jew aa ma naa tama haka Greece teelaa e noho iloto Asia raa i TeAriki.

Naa tamalliki taanata Siva

¹¹ Paul ni hakasura te kau mahi TeAtua seki kkite naa tama imua, ¹² teenaa naa tapaa maro aa ma naa kkaahu teelaa ni ppaa kite haitino Paul raa, maraa etoa ki naa tama e mmaki raa ki uiia naa maki naa tama naa, aa naa tippua e tau i naa tama naa maraa e hakattaha ilaatou. ¹³ Aaraa Jew teelaa nisassare ka hanahana naa tippua raa ni haate ma ki hanahana laatou iloto te inoa TeAriki Jesus. Naa tama naa maraa e varo ake peelaa ki naa tippua, “Nau e vanaatu kiaa koe ki hakattaha iloto te inoa TeAriki Jesus, te tama e hakaeta ai Paul.” ¹⁴ Te takahitu tama taanata te Maatua Hakamaatua naa Jew, e ttapa ma ko Siva raa, ni mee peenaa.

15 Araa nei te tipua hakallika raa ni huri ake no vanaake kilaatou, “Nau e iloa i Jesus, aa nau e iloa hoki i Paul; aa kootou ko ai?”

16 Te tama e tauria te tipua hakallika naa ni oso atu no taaiia iloo naa tama naa ka saaea naa kkaahu laatou. Teenaa naa tama naa ni ffuro ttaka hua ki haho. 17 Naa Jew ma naa tama haka Greece hakkaatoa ennoho i Epises raa ni llono i te vana ni mee naa. Teenaa naa tama naa ni papore i naa mattaku laatou, aa te inoa TeAriki Jesus ni hakanauria iloo i tana haimahi. 18 Etammaki iloo naa tama te lotu i te kina naa ni oo ake no hakaari kallono te henua hakkaatoa i naa vana e hakallika laatou ni mee. 19 Etammaki naa tama ni mee naa pakava laatou raa ni too ake naa laupepa laatou raa no ttuni imua naa karamata te henua hakkaatoa. Te kooina te taavi naa laupepa naa etae te mataarima naa simata siliva. 20 I te ara nei raa, naa taratara TeAriki ni haimahi ka ttoha ki naa kina hakkaatoa.

21 Imuri naa vana nei raa, Paul ni maanatu ma ki hano ia vaaroto Masedonia ma Greece no hakataka ka hano ki Jerusalem. Aia ni maanatu maa i tana saaita etae atu ki Jerusalem raa, a ia ku hakataka ka hano ki Rome. 22 Teenaa heunatia iloo ia Timothy laua ma Erastus, tetakarua e heheuna maa ia, ki oo ki Masedonia; a ia iaa ku noho ake hakamaarie i te matakaaina Asia.

Naa vana hakallika e ssura i Epises

23 I te saaita naa raa, naa tama i Epises raa e hakatauttau huri i te Mateara TeAriki.

24 Teelaa se tama e noho i te kina naa,

tana inoa ko Demetrius. Ttama naa e heheuna i te penapena naa tamaa hareaitu te atua ffine Artemis, ki naa katana ekkiva. Aia e ffuti mane iloo itana vana e mee naa. ²⁵ Demetrius ni aru ki naa tama katoo e heheuna pee ko ia naa no taratara ake, “Naa taanata nei. Kootou e illoa maa taatou e hai mane i naa heuna taatou e mee nei. ²⁶ Aa te nei kootou kukkite no llono soko kootou inaa vana Paul e hai nei. Ttama naa etaratara maa naa mee taatou e penapena ma ni atua nei seai ni atua maaoni. Etammaki iloo naa tama i Epises ma naa matakaaina hakkaatoa iloto Asia nei ku oti te usuhia te tama naa no hakannoo naa tama naa kiaa Ia. ²⁷ Emmata peela maa naa heuna taatou e mee nei ku taratara hakallikaina te henua. Aa see mee ma ko te mee naa koi. Te hareaitu te atua ffine, Artemis raa, hoki ma ki oti ku see ilotia ma se hare etapu, aa te atua ffine teelaa nilotua naa kanohenua katoo iloto Asia aa i te maarama nei ma ki oti ku see ilotia hakaoti.”

²⁸ Te saaita naa tama naa ni llono i naa taratara nei raa, naa tama naa ni lloto iloo ka tanitani varo peela, “Artemis raa ko te atua hakamaatua i Epises!” ²⁹ Naa tama hakkaatoa te matakaaina naa ni ffuri no hai ki naa varo laatou vaaroto te matakaaina naa. Naa tama naa ni oo notauhia iloo laatou Gaius laua ma Aristarkus, teenaa setakarua i Masedonia ettaka hakapaa ma Paul, no terekina ki te kina te henua maraa ekkutu. ³⁰ Paul ni hiihai ma ki hano ia no taratara ake ki naa tama ekkutu i te kina naa, tevana ia aia ni ppuia naa tama te lotu naa ki see hano. ³¹ Aaraa tama i naa hakamau te matakaaina naa ni soa Paul,

teenaa naa tama naa ni kkave ake hoki laatou taratara ki Paul ki see hakasura ake ki te kina te henua e kktutu.

³² I te saaita naa raa, te kanohenua ni kktutu no taratara raa ni hevaa huri koi, teenaa naa tama koi e kkee naa varo laatou, i te aa i te mahi naa tama naa ni see illoa ma se aa laatou e oo ake no mee. ³³ Naa Jew raa ni turekina atu

laatou Alexander kimua ki taratara ake ki naa tama i te kina naa. Teenaa ki huri atu iloo Alexander no ppoo atu tana rima ki nnoho seemuu naa tama naa ki taratara tokonaki ia.

³⁴ Tevana iaa, i te saaita naa tama naa ni mmate maa Alexander se Jew raa, naa tama naa ni hakatoo hakapaa katoo no tanitani varo, “Artemis raa ko te atua hakamaatua i Epises!”

³⁵ Naa tama naa ni haihai peenaa no lavaa iloo laatou te hakamau te matakaaina naa te haia kannoho seemuu, teenaa te hakamau naa ni mee ake peelaa ki naa tama naa, “Kootou naa tama i Epises! Naa tama i naa kina hakkaatoa e illoa maa te matakaaina Epises raa e mmata ake ki te hare aitu te atua hakamaatua Artemis aa ma te hatu etapu teelaa nileihomai itelani.

³⁶ See hai tama e lavaa te taratara maa teenei seai ni taratara maaoni. Aa teenaa, kootou ki see vvaa no mee ni vana e hakallika i te kina nei. ³⁷ Kootou ni toomai kootou naa taanata nei, tevana iaa naa taanata nei ni see taratara hakallika i te atua ffine taatou nei aa maa ni see kailallao ni mee maa laatou i naa hare aitu. ³⁸ Ki mee maa Demetrius laatou ma naa tama e heheuna ma ia raa etau peelaa maa naa taanata nei

ni hakassara naa vana laatou, e mee naa tama maaoni e hakannoo ki naa koti e nnoho, teenaa naa tama nei e lavaa te toa laatou no kotia

ki naa tama naa. ³⁹ Aa kimee maa emee aaraa mee hoki kootou e fiffai ma ki tarataraina, kootou ki hakatonu temee naa ma naa tama hakamaatua te henua nei. ⁴⁰ I te aa, i taatou kato e lavaa tettu imua te koti inaa vana nissura ite aso nei. Taatou see hai taratara e lavaa te hakatonu ai taatou ite vana te henua nei e vaaia ai taatou.” ⁴¹ Teenaa vanaake iloo ia ki naa tama ra ki masseu ki naa hare laatou.

20

Paul ku tae ki Masedonia ma Greece

¹ Te saaita te kanohenua naa ni hakatauttau nootiraa, Paul ni aru ake naa tama teloturaa no purepure ake hakaoti iaa ia kumee ki hano. Teenaa masike iloo ia no hano ki Masedonia.

² Aia ni hakataka vaaroto naa matakaaina i te kina naa no hakaea ake naa taratara Te Atua ra ki naa tama inaa kina naa. Teenaa au iloo ia no tae mai ki Greece, ³ no noho iloo ana marama e toru i te kina naa. Itana saaita ni matamata ki hano ia ki Syria ra, a ia kulono maa emee naa Jew e taratara kioo ake no taia aia, teenaa masike iloo ia no ahe vaaroto Masedonia. ⁴ Naa tama ni oo hakapaa laatou ma Paul ra ko:

Sopater, te tama Pirus, teenaa se tama i Berea;
Aristarkus laua ma Sekundus, naa tama
i Tesalonaika;
Gaius, te tama i Derbe;
Timothy aa ko Tikikus laua ma Trofimus,
naa tama i Asia.

⁵ Naa tama naa ni oo imua ki Troas no ttari mai ki maatou. ⁶ Imuri te Kaikai te Haraoa See hai iis ra, maatou ni ffana i Filipai no tere ki Troas. Maatou nittae atu ki Troas ite rima naa aso,

teenaa nnoho iloo maatou te wiki tokotasi i te kina naa.

Te horau hakaoti Paul ki Troas

⁷ I te poo te sarere raa, maatou ni kikutu hakapaa no kkai te kaikai e tapu. Paul ni noho no taratara ma naa tama i te kina naa no tae iloo ki te tuaapoo, iaa ia ma ki masike no hano itelaa aso. ⁸ Te puitana i aruna ni nnoho maatou ka hakannoo ki Paul raa e ura ana lamu e tammaki. ⁹ Te taupeara tokotasi, tana inoa ko Iutikus, e noho mai i te tamaa tootoka e hakahotu hakavasi raa no hakannoo ki naa taratara Paul. Naa taratara Paul raa ni taki iloo ka hano, teenaa te taupeara naa ni laavea te turemoe no moe iloo manuu. Maatou nittekikoi iaa ia kuleiho no pakuu ki te kerekere ilaro. Te saaita naa tama raa ni oo atu no saaua ake ia raa, te tama raa kumate. ¹⁰ Paul ni hanatu no suru atu iloo ki te taupeara raa no ao ana rima iaa ia, teenaa mee ake iloo ki naa tama ettuu i te kina naa, “Kootou see ssopo naa manava kootou, ttama nei koi ora!” ¹¹ Ki oti raa kake ake hoki Paul ki aruna no kkai laatou te kaikai e tapu. Paul ni noho no hai ana taratara raa no tae iloo ki te tahaata. Ite tapataiaoa raa hano iloo ia. ¹² Naa tama i te kina naa ni toa laatou te taupeara raa ki hare, teenaa naa manava laatou ni taukalleka iloo iaa ia ku ora.

Paul ku masike i Troas no hano ki Militas

¹³ Maatou ni oo imua no kkake i te vaka raa no tere ki Assos, teenaa Paul evana maa ia ma ki hanake vaauta no kake ake i te kina naa. ¹⁴ Itana saaita ni hanake no ttiri i maatou i Assos raa, a ia ni hakkaakea ake maatou

ki te vaka raa no tere maatou ki Mitilin.
¹⁵ Maatou ni ffana i te kina naa no tere iloo no tae ki Kaios itelaa aso. Ite ssoa te aso raa maatou kuttae ki Samos, aa itelaa aso raa maatou kuttae ki Militas. ¹⁶ Paul ni hiihai maa maatou ki tere hakaraka i Epises, teenaa iaa ia e hiihai maa ia ki tae ki Jerusalem, ki mee maa ia e lavaa, i te aso te Pentekos.

Naa purepure hakaoti Paul ki naa tama hakamaatua te lotu i Epises

¹⁷ Ite saaita Paul nitae ki Militas raa, a ia ni kkave tana taratara ki naa tama hakamaatua telotu i Epises raa ki oo ake no mmata iaa ia.
¹⁸ Te saaita naa tama naa ni ttae ake raa, Paul ni noho no taratara ake ki laatou peelaa, “Kootou e illoa kato o iaku tiputipu itaku saaita ni noho taatou, kaamata mai iloo itaku aso mua nitae mai ki Asia. ¹⁹ Niaaina maa nau nilave itekau haaeo inaaseeia nau aaraa Jew kitaia raa, nau ni heheuna seemuukoi iaku heuna emee maa TeAriki, aa iaaraa saaita, nau maraa enoho koi no tani iaku mee pakavaina naa tama naa. ²⁰ Kootou e illoa maa naa taratara TeAtua teelaa e kauatu tetaukareka kootou raa ni see huuina a nau ikootou; nau ni hakahea naa taratara naa imua naa karamata te henua aa iloto hoki naa hare kootou. ²¹ Nau ni taratara hakaapo ake hakaraa o iloo ki naa Jew raa ma naa tama inaa henua sara, ki tiiake naa haisara laatou aa laatou ku hakattina no lotu i TeAriki Jesus. ²² Aa te nei TeAitu Tapu raa ku mee mai ma ki hano nau ki Jerusalem; nau iaa see iloa maa nau ma ki haia peehea i te kina naa. ²³ Nau e iloa koi maa i aku matakaaina kato o e hano raa,

TeAitu Tapu raa kunaa hakaapo mai are maa nau ma ki karapusina aa maa nau ma ki tiri i te kau haaeo. ²⁴ Tevana iaa taku ora seai se mee maaoni ma ki noho nau no tarataraina te mee naa; nau e hiihai koi maa nau ki hakaoti naa heuna TeAriki Jesus nikaumi ki haia, teenaa ki hakaeta nau te Lono Taukareka i te manava laaoi TeAtua.✧

²⁵ “Nau ni hanatu no hakaeta te Nohorana TeAtua raa ki kootou hakkaatoa. Aa te nei nau ku iloa maa kootou ma ki see lavaa te kote hoki iaa nau imuri. ²⁶ Nau ku kauatu te taratara hakamaatua nei i te aso nei: ki mee maa se tama i kootou esara, kootou see tuku mai te ssara naa kua nau. ²⁷ I te aa, iaa nau ku oti te hakaeta atu naa mee katoo TeAtua e hiihai maa kootou ki iloa. ²⁸ Teenaa kootou ki mmaata kittonu naa ora kootou aa kootou ku mmaata ake ki naa tama te laa ni kauatu TeAitu Tapu raa ki roorosi ake kootou. Kootou ki roorosi hakaraaoi iloa ki naa tama TeAtua; naa tama te laa ni suia a la ki te tto tana Tamariki Tanata.

²⁹ “Nau e iloa maa itaku saita ku oti te hano raa, e mee naa tisa hakallesi ma ki hakassura atu no seua naa tama telotu, e mee pee koi-naa oo iho naa manu vao e kaitama raa no seua naa sipsip. ³⁰ E mee naa tama hoki iloa iloto kootou naa ma ki ffuri no hakarereesia laa taa aaraa tama telotu ki tautari ake kilaatou. ³¹ Kootou ki roorosi hakaraaoi iloa; kootou mannatu iaa nau ni akonaki atu peena ma tetani, i te poo ma te ao, iloto naa setau e toru hakkaatoa.

³² “Aa te nei kootou ku tukua atu nau ki naa rima TeAtua, aa naa taratara i te laaoi TeAtua i kootou raa ma ki mmaata ake

---

✧ 20.24 2 Tim 4.7

ki kootou. Naa ora kootou ma ki hakatipuria naa taratara naa no kauatu naa tuuhana teelaa etukua mai TeAtua maa ni mee ana tama. ³³ Taku saaita ninnoho taatou raa, nau ni see oti manava kinaa mane ma naa hekau kootou. ³⁴ Kootou e iloa maa nau ni heheuna iloo ki aku rima nei ki lavaa naa mee katoa maatou ma naa tama ettaka ma nau raa essee. ³⁵ Nau ni heheuna haimahi iloo kikkite kootou maa taatou ki heheuna peenei ka tokonaki ki naa tama e tino mmate. Kootou hakamaarona ki naa taratara TeAriki Jesus ni mee: "Te hiahia te tama e hookii tana mee raa e lasi are i te hiahia te tama e too tana mee."

³⁶ Saaita Paul ni oti ana taratara raa, tuu iloo ki ana turi ma naa tama naa no taku. ³⁷ Naa tama naa hakkaatoa ni ttani no oo atu no ao ki Paul ka vaisonisoni laatou. ³⁸ Naa tama naa ni alloha i Paul i aa ia ni vanaake maa laatou ma ki see kkite hakaoti iaa ia. Teenaa oo iloo laatou no kaavea Paul ki te vaka.

21

Paul ku hano ki Jerusalem

¹ Maatou ni oti te pureppure ake ki naa tama naa raa, tere iloo maatou ki te henua ettapa ma ko Kos. Ite ssoa te aso raa maatou ku ttae atu ki telaa henua, ettapa ma ko Rodes, araa hakaraka iloo maatou ka tere ki te matakaaina Patara. ² Maatou ni oo atu no lave iloo te vaka e tuu ki hano ki Fonisia, teenaa kkake iloo maatou i te vaka naa no tere. ³ Maatou ni tere no kkite iloo i naa tuu ake te henua ettapa ma ko Cyprus, teenaa hakaraka iloo maatou i tana vasi haka saupuku no tere ki Syria. Maatou ni tere atu

no tautau iloo i Tyre ka ssepu maatou no oo ki uta, aa te vaka raa iaa ku tuu ki pesi tana kako.

⁴ Maatou nioo atu nollave iloo inaa tama telotu te matakaaina naa, teenaa nnoho iloo maatou te wiki tokotasi ma naa tama naa. I te saaita maatou ni nnoho ma naa tama naa raa, naa tama naa ni usuhia Te Aitu Tapu raa no puratia laatou Paul ki see hano ki Jerusalem.

⁵ Tesaaita tessao maatou kioo kutaraa, maatou ni massike nooo kite vaka raa itai. Naa taanata telotu naa ma naa aavana laatou aa ma naa tamalliki laatouraa nioo hakapaa ma maatou kitai. Maatou nioo nottuu iloo kinaa turi maatou i te kerekere itai raa no taku ki Te Atua. ⁶ Ki otiraa purepure iloo maatou kaoo maatou no kake i te vaka, aa naa tama naa iaa ku ahe kinaa hare laatou.

⁷ Maatou ni uhuki i Tyre no tere ki Tolemaias. Teenaa maatou nioo nonnoho maatou aso tokotasi ma naa tama telotu i te kina naa.

⁸ I tessa te aso raa uhuki iloo maatou no tere ki Sisaria. I te matakaaina naa raa, maatou nioo nonnoho maatou ma Philip, te tama e sare haka ea te Lono Taukareka, itana hare. Philip tetanata tokotasi i te takahitu taanata nitukua kitokonaki kinaa heuna telotu i Jerusalem. ⁹ Ttama naa e mee tana takahaa taupu e heheuna hoki te haka ea naa taratara Te Atua.

¹⁰ Maatou ninnoho ake iloo naa aso maatou i Sisaria, teenaa tae ake loko i te pure tokotasi Te Atua, tana inoa ko Agabus. Te pure naa e hanake i Judea. ¹¹ Ttama naa ni hanake no toa iloo aia te ttuu Paul raa no saisai

✧ **21.8** Acts 6.5; 8.5 ✧ **21.10** Acts 11.28

ana tino vae ma ana tino rima soko ia no taratara peelaa, “TeAitu Tapu raa e taratara mai peenei: Te tama e mee tana tuu nei ma ki saisaitia peenei naa Jew i Jerusalem, teenaa aia ma ki kauake naa tama naa ki naa tama i naa henua sara.”

¹² Te saaita maatou ma naatama ennoho maatou naa nillono inaa taratara nei raa, maatou ni puratia maatou Paul ki see hano ki Jerusalem. ¹³ Araa nei Paul ku huri mai ki maatou no mee mai, “Kootou eaa? Ai kootou e ttani ai ma ki sopo taku manava? Nau see mataku ki mee maa nau e saisaitia notai i Jerusalem iaa nau e mee naa heuna TeAriki Jesus.”

¹⁴ Maatou ni see lavaa iloo te hurisia maatou te manava Paul, teenaa tiiake iloo maatou ki hano ia ki tana maanatu. Maatou ni mee ake koi peelaa, “Tiiake ki akottia te hiihai TeAtua.”

¹⁵ Maatou ni nnoho ake hakamaarie i te kina naa, araa oo iloo maatou ki Jerusalem.

¹⁶ Aaraa tama telotu i Sisaria ni oo ma maatou. Teenaa maatou ni toa naa tama naa ki te hare Neison, te tama haka Cyprus. Tama naa ko te tama mua lokoi ni hakattina no lotu i TeAtua.

Paul ku tae ake ki Jerusalem

¹⁷ Te saaita maatou ni ttae atu ki Jerusalem raa, naa tama telotu i te kina naa ni oo ake notoa maatou. ¹⁸ Teelaa asoraa, oo iloo maatou ma Paul no mmata i James. Naa tama hakamaatua telotura hakkaatoa ni nnoho i te kina naa.

¹⁹ Paul ni purepure atu ki laotou no taratara ake iloo inaa vana kato TeAtua ni mee ki naa tama i naa henua sara i tana saaita ni hakaea ake naa taratara TeAtua.

20 Tesaaita naa tama telotunaa nillono inaa taratara Paul raa, naa tama naa ni hakanau katoo i TeAtua. Araa taratara ake iloo te tama tokotasi laatou ki Paul, “Taku taina nei. Koe e kite maa te kooina naa Jew teelaa ku hakattina nolotu i TeAtua raa kulavailoo naa simata etammaki, aa naa tama naa katoo koi tauhia laatou naa Loo Moses. 21 Naa tama naa nillono maa koe ni taratara ake ki naa Jew teelaa e nnoho hakapaa ma naa tama inaa henua sara raa kitiiake laatou naa Loo Moses, teenaa maa koe e vana ma ki see ssere naa tamalliki laatou aa maa laatou ki see tautari ki naa tiputipu taatou naa Jew. 22 Se aa taatou ki mee? Naa Jew naa ma ki oti ku llono maa koe ku tae mai ki te kina nei. 23 Aa hakannoo, te nei te mee maatou e fiffai ma koe ki mee: Teelaa se takahaa taanata iloto maatou. Naa tama naa nituku naa taratara laatou imua naa karamata TeAtua maa laatou e hakatapu naa ora laatou. 24 Koe kuhano ma naa tama naa aa kootou hakapaa ku hakamaarama naa haitino kootou, ite vasi naa Loo raa, kimataffua imua naa karamata TeAtua. Ki oti koe ku taavi ki lavaa naa tama naa tetasia naa lauru laatou. I te ara nei raa, te henua hakkaatoa ma ki illoa maa naa taratara naa tama ni mee iaa koe raa sei ni taratara maaoni, aa maa koe too tino e tautari ki naa Loo Moses. ✧ 25 Aa naa tama inaa henua sara teelaa ni hakattina nolotu raa iaa, maatou ku oti te kkave maatou pas ki laatou no taratara ake i maatou ku oti te taratara maa laatou ki see kkai naa kaikai teelaa ni hakaara ki naa aitu aa laatou ki see unu tetoo; laatou ki see kkai te manu teelaa nitaa aa ni see hakatere tanatoo, aa

---

✧ 21.24 Num 6.13-21

laatou ki tiiake te tiputipu e hai huri.”☆

26 Ite ssoa te aso raa, Paul ni hano ma te takahaa taanata naa no hakamaarama naa haitino laatou, i te vasi naa loo, ki mataffua i naa karamata TeAtua. Ki oti raa uru atu iloo Paul kiloto te Hare Tapu raa no hakaari ake ki naa maatua raa i te kooina naa aso te hakatapu laatou raa koitakkoto mai, teenaa ko te saaita laatou ma ki hakaara ni mee ki TeAtua maa naa tama naa.

Paul ku tauhia iloto te Hare Tapu

27 Te saaita naa aso e hitu naa ni taupiri ki llaka raa, aaraa Jew teelaa ni oo ake i naa matakaaina i Asia raa, ni kkite i Paul iloto te Hare Tapu. Teenaa usuhia iloo laatou naa tama e kkutu i te kina naa no oo atu naa tama naa no tauhia Paul. 28 Naa tama naa ni varo peelaa, “Naa taanata Israel nei, kootou oomai no tokonaki mai ki maatou! Teenei ko te tama e sare taratara hakallikaina a ia te kanohenua Israel, naa Loo Moses, aa ma te Hare Tapu nei, ki naa tama i naa kina hakkaatoa. Aa teenei naa tama i naa henua sara raa ku hakauruhia a ia kiloto te Hare Tapu raa ki kerekere te kina e tapu nei!” 29 (Naa tama naa e taratara peenaa ilaatou ni kkite i Trofimous, te tama i Epises, e sassare laaua ma Paul iloto Jerusalem. Teenaa naa tama naa e mannatu maa te tama naa ni too ake Paul kiloto te Hare Tapu.)☆

30 I te saaita te henua ni llono i te taratara nei raa, te kanohenua katoou i Jerusalem ni massike no hurohuro i naa lloto laatou. Naa tama naa ni ffuro atu hakkaatoa

no tauhia laatou Paul ka huutia ki haho te Hare Tapu, teenaa puuia lokoi laatou naa tootoka te Hare Tapu raa no mmau.

³¹ Te saaita naa tama naa ni mee ma ki taia laatou Paul raa, te taratara raa ku tae ki te hakamau naa soldia Rome raa ma naa tama i Jerusalem raa ku hetaa huri. ³² Te hakamau naa ni masike koi no too iloo ana soldia raa ma aaraa hakamau aana no ffuro atu ki naa tama naa. Te saaita naa tama naa ni kkite i te hakamau naa ma ana soldia raa, see taia iloo laatou Paul. ³³ Te hakamau raa ni hanatu ki Paul no vanaake iloo ki ana soldia raa ki tauhia Paul no saisaitia ki naa seni elua. Teenaa ki vasiri te hakamau raa peela, “Teenei ko ai? Se ssara peehea ttama nei ni mee?” ³⁴ E mee aaraa tama e ttuu i te kina naa ni tanitani varo huri koi; aaraa tama koi ekkee naa taratara laatou e haiake. Te hakamau raa ni vvare hakaoti i naa hevaa huri naa tama naa, teenaa aia ni see ilotia iloo ia te tahito te vana ni meena. Aia ni huri ake ki ana soldia raa no vanaake iloo ki toa Paul kite hare laatou naa soldia raa e roorosi. ³⁵ Te saaita naa soldia raa koi oo atu are ki kake i te hare laatou raa, naa tama raa ku muimui ake i naa vasi ki taia laatou Paul, teenaa ki ffuri naa soldia raa no saaua laatou Paul. ³⁶ Te vana iaa te kanohenua naa ni oo atu koi vaamuri ka tanitani varo ake ki naa soldia raa peela, “Taia te tama naa ki mate!”

Paul ku taratara ki te kanohenua

³⁷ Te saaita naa soldia raa ni ttuu ki toa laatou Paul kiloto te hare laatou raa, Paul ki mee ake ki te hakamau, “Nau e lavaa te kauatu se taratara maaku kiaa koe?”

Te hakamau raa ki vasiri ake, “Koe e iloa te taratara haka Greece? ³⁸ Koe nei seai ko te tama haka Egypt teelaa ni hakkoro te henua ki ffuri no hetaa ma naa tama te kaaman Rome, aa ki otira too iloo naa simata e haa naa tama e taa tama raa no ffuro laatou ki loto mouku?”

³⁹ Teenaa ki mee ake Paul kiaa ia, “Seai. Nau nei se Jew. Nau ni haanauria mai i Tarsus iloto Silisia, aa teenaa seai ma se henua hakavarevare. Nau e hiihai maa koe ki tiiake nau ki taratara ki te kanohenua nei.”

⁴⁰ Te hakamau naa soldia raa ni hiihai. Teenaa ki masike Paul no tuu ki aruna te kakkake raa no ssau atu tana rima ki naa tama ettuu ake i te kina naa ki see vvaa. Te saaita naa tama naa ni ttuu seemuu raa, Paul ni kaamata no taratara haka Jew ki laatou:

22

¹ “Aku taaina ma akutammana nei. Kootou hakannoo mai ki hakatonu atu nau ia nau seai taku sara ni mee!”

² Te saaita te kanohenua naa ni llono maa Paul e taratara haka Jew raa, naa tama naa ni noho seemuu hakkaatoa. Teenaa ki kaamata Paul no taratara, ³ “Nau nei se Jew, aa nau ni haanauria mai i te matakaaina Tarsus iloto Silisia, tevanaiaa nau ni matua i Jerusalem, aa Gamaliel raa ko takutisa ni ako mai ka iloa nau inaa Loo hakkaatoa naa tippuna taatou imua. Nau nei hoki e hakatina ki haia a nau naa heuna Te Atua pee ko kootou, naa tama ettuu i te kina nei i te aso nei. ✧

⁴ Nau ni hakataka ki naa kina katoo no see ia naa tama e tautari ki te Mateara Te Ariki raa

---

✧ **22.3** Acts 5.34-39

ki taiaa kimmate, teenaa telopo taanata ma naa haahine i naa tama naa ni peesia a nau ki loto te hare karapusi. ⁵ Te Maatua Hakamau aa ma naa tama hakamaatua i te Kansol raa e lavaa te taratara atu peelaa maa aku taratara nei ni taratara maaoni. Naa tama naa ni kaumai naa pas laatou e sissii ki naa Jew taatou teelaa e nnoho i Damascus ka hano ma nau. Teenaa nau ni hanatu ki Damascus ki saisaitia naa tama naa ki naa seni raa no taakina mai ki Jerusalem ki taiaa.✧

Paul ku hakaea i tana huri ana tana manava no lotu i TeAtua
(Acts 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “I taku saaita ni taupiri ki Damascus i te laaraatea*, te maasina e lasi raa kullama iho i te lani no aareha iaa nau. ⁷ Teenaa leiho iloo nau ki te kerekere raa no lono nau i naa taratara iho te reo raa i te lani peelaa, ‘Saul, Saul! Nau e seeia a koe ki taia i te aa?’

⁸ “Teenaa ki vasiri nau peelaa, ‘Koe ko ai, TeAriki?’ Te reo raa ki mee mai, ‘Nau ko Jesus te tama i Nazareth, te tama e seeia a koe ki taia.’ ⁹ Naa tama ni oo maatou naa ni kkite i te maasina naa, tevana iaa naa tama naa ni see llono te reo te tama e taratara mai kiaa nau.

¹⁰ “Nau ki vasiri hoki, ‘TeAriki, nau ki mee peehea?’ Araa TeAriki ku mee mai, ‘Masike kiaruna aa koe ku hanatu ki loto te matakaaina naa. E mee te tama e noho i te kina naa ma ki taratara atu i too vana ki mee.’

¹¹ Aku karamata ni ppuni i te maasina e lasi naa, teenaa ki ffuri mai naa tama e oo maatou raa

✧ **22.5** Acts 8.3; 26.9-11

* **22.6** telaaraatea: teenaa te saaita

te peeloo te kkai

no ppikitia taku rima no hakattaki atu ki loto Damascus.

¹² “I loto te matakaaina naa raa teelaa se tanata, tana inoa ko Ananias. Aia setama iloo e lotu aa etautari kinaa Loo Moses, aa naa Jew katoo i te kina naa e fiffai kiaa ia. ¹³ Ttama naa ni au no tuu i taku vasi no mee mai kiaa nau, ‘Taku taina Saul, ttoka mai!’ Saaita naa lokoi raa aku karamata kukkite hoki no ttoka atu nau kiaa ia. ¹⁴ Aia ki mee mai, ‘Koe ni hakamaatinoria te Atua naa tippuna taatou raa ki iloa koe itana hakataakoto, ki kite koe itana Tama e tonu, aa kilono koe itana tino reo. ¹⁵ I te aa, iaa koe naa ma ki hakaea kite henua hakkaatoa ioovana nikkite kallono. ¹⁶ Aa koe etari hoki kiaa? Masike ki aruna no taku, aa koe ku mee ki hakaukau tapuria koe ki uiia oo haisara TeAtua.’

¹⁷ “Teena ahe iloo nau ki Jerusalem no hano no taku i te Hare Tapu. I taku saaita ni taku raa, nau ni hakakkiitea TeAtua ¹⁸ i naa tuu ake TeAriki no taratara mai kiaa nau peelaa, ‘Hakavave lokoi no hakataha i Jerusalem i te saaita nei. Naa tama i te kina nei ma ki see fiffai maa koe e hakaea ake aku taratara raa kilaatou.’ ¹⁹ Nau ki mee ake, ‘Naa tama naa e illoa hakaraa oi iloo maa te nei ko nau nei ni sare uru ki naa hare lotu naa Jew raa no taia naa tama e lotu iaa koe ka ponotia ki loto te hare karapusi. ²⁰ Aa i te saaita Stephen, te tama ni sare hakaea iaa koe, ni taia no mate raa, nau nei ni hiihai ki te vana naa tama naa ni mee. Teena nau ni tuu i te kina naa no ttoka i naa taia te tama naa, ka roorosi ake nau ki naa kkahu naa tama ni taa

iaa ia.’[☆] ²¹ Teenaa ki mee mai TeAriki, ‘Tere; koe ma ki kaavea a nau hakammau iloo ki naa tama i naa henua sara.’”

²² Te kanohenua naa ni hakannoo hakaraaoi iloo ki Paul. Araa nei i tana saaita ni taratara peenaa raa, naa tama naa ni ffuri no tanittani varo peelaa, “Taia te tama naa ki mate! Ttama naa ki see tiiake ki ora!”

²³ Naa tama naa ni tanittani varo maaroo iloo ka sasae naa maro laatou raa ka tapittapi naa kerekere raa ki aruna. ²⁴ Teenaa heuna iloo te hakamau raa ana soldia kitoa Paul kiloto te hare no sarua, aa kuvasiria ki illoa laatou i te vana naa tama raa elloto no tanittani varo peelaa iaa ia. ²⁵ Tevana iaa i te saaita Paul

ni saisaitia laatou ki sarua raa, Paul ni huri ake ki te soldia tokotasi i te kina naa no mee ake, “Eaa? Te mee naa e tonu maa kootou ki sarua kootou te tama haka Rome te laa seki toa are ki te koti no hakatonu tana sara?”

²⁶ Te saaita te soldia naa ni lono i naa taratara ake Paul raa, hano iloo no mee ake ki te hakamau laatou, “Koe e iloa ito vana e mee nei? Ttanata nei se tama haka Rome!”

²⁷ Teenaa ki hanatu te hakamau raa no vasiri ake ki Paul, “Taratara mai, koe se tama maaoni i Rome?”

Paul ki mee ake, “Uee.”

²⁸ Araa te hakamau naa ku vana ake ki Paul, “Nau nei ni pesi te mane elasi iloo ki ilotia nau maa nau se tama i Rome.”

Paul ki haka ahe ake, “Ana nei iaa e mee ma se tama i Rome i aku maatua raa ni tama haka Rome.”

²⁹ Teenaa naa soldia nittuu ki vasiria laa-tou Paul raa ni hakattaha iaa ia i te saaita naa

[☆] **22.20** Acts 7.58

loko; aa te hakamau laatou naa ni mataku i tana saaita ni iloa maa Paul se tama haka Rome, aa Paul iaa ku oti te saitia a ia ki naa seni.

Paul e tuu imua te Kansol

³⁰ Te hakamau naa soldia raa ni mee ma ki iloa hakaraaoi aia maa teelaa sessara peehea naa Jew raa e hai maa Paul ni mee. I te ssoa te aso raa, aia ni vanaake ki ana soldia raa ki hanaa naa seni e mmau i Paul, teenaa aru iloo ia ki naa maatua hakamaatua te Hare Tapu aa ma naa tama hakamaatua te Kansol raa ki nnoho. Araa too atu iloo ia Paul no hakatuuria imua naa tama naa.

23

¹ Paul nittoka tonu atu ki naa tama te Kansol raa no taratara ake ki laatou, “Aku taaina nei. Taku hakataakoto e maarama iloo i naa tiputipu taku ora imua naa karamata TeAtua, e kaamata mai imua no tae mai ki te aso nei.” ² Te Maatua Hakamau, tana inoa ko Ananias, ni huri no vanaake iloo ki naa tama ettuu ite vasi Paul raa ki paakia ana maaisu. ³ Teenaa ki huri Paul no mee ake kiaa ia, “A koe, te tama e mee pee ko naa hono ku ppara teelaa e paraia ki te peni e makkini ki see ilotia maa teenaa ni hono ku hakallika, ma ki pakuutia TeAtua! Koe naa e noho ki hakatonutonu iaa nau ite vasi naa Loo, aa koe iaa ku see tuku ki naa Loo naa iaa koe ku vanaake ki naa tama kootou naa ki paakia aku maaisu!”[☆]

[☆] **23.3** Mt 23.27-28

⁴ Naa taanata e ttuu i te vasi Paul raa ki mee ake ki Paul “Koe see lavaa te taratara ake peenaa ki te Maatua Hakamau!”

⁵ Paul ki mee ake, “Aku taaina nei. Nau ni see iloa maa ia ko te Maatua Hakamau. Naa taratara iloto te Laupepa Tapu raa e mee maa, ‘Au see taratara hakallika ki te hakamau te kanohenua kootou naa.’”☆

⁶ Paul ni kite peelaa maa aaraa tama i te Kansol raa ni Sadiusi aa aaraa tama ni Faarisi, teenaa aia kitaratara vaaruna iloo peelaa ki laatou te Kansol, “Aku taaina nei. Nau nei se Faarisi, i aku tammana raa ni Faarisi. Nau nei etuu imua te koti i aa nau e taaoahi manava maa te mate raa ma ki hakamassikeria no ora hoki!”☆

⁷ Saaita koi Paul ni taratara peenei raa, naa Faarisi raa ma naa Sadiusi raa ki kaamata no hakatauttau soko laatou, teenaa naa kaavena e lua naa ni maavae. ⁸ I te aa, i naa Sadiusi raa e taratara maa see hai tama ma ki hakamasikeria i te mate aa maa see hai mee hoki e haia ma ni ensol aa ma ni aitu; naa Faarisi raa iaa e taratara maa naa mee e toru naa ni mee maa oni iloo.☆ ⁹ Te vvaa naa tama naa ni hano no lasi iloo, teenaa aaraa tisa naa Loo teelaa ettaka ki te kaavena naa Faarisi raa ku massike no taratara haimahi peelaa, “Maatou ekkite maa see haivana esara i te tama nei. Teelaa pee se ensol aa ma se aitu maa oni raa ni taratara ake ki te tama nei.”

¹⁰ Naa tama naa ni hakatauttau hakallika iloo, teenaa te hakamau naa soldia raa ni matakū maa Paul ma ki taia no mate. Teenaa heuna iloo te hakamau raa ana soldia

---

☆ **23.5** Ex 22.28 ☆ **23.6** Acts 26.5; Phil 3.5 ☆ **23.8** Mt 22.23; Mk 12.18; Lk 20.27

ki oo atu no hakataharia Paul i naa tama naa no hakauruhia kiloto te hare naa soldia.

¹¹ I te poo naa raa, TeAriki ni hakasura atu ki Paul no mee ake peelaa, “Koe see mataku! Koe ku oti te hakaea ki naa tama i te kina nei i aku tiputipu, teenaa koe ku hano no hakaea hoki ki naa tama i Rome.”

Paul ku tarataraina naa Jew raa ki taia

¹² I te tahaata telaa aso raa, naa Jew raa ni kkuu no taratara ki taia laatou Paul. Naa tama naa ni tuku laatou taratara imua TeAtua maa laatou ma ki see kkai ka unu, teenaa kitae iloo ki te saaita Paul kulavaa laatou te taia no mate.

¹³ Teelaa se tino haa naa taanata katoo ni mee laatou vana naa.

¹⁴ Naa tama naa ni oo atu ki naa maatua hakamaatua te Hare Tapu raa ma naa tama hakamaatua naa Jew raa no mee ake, “Maatou ku oti te tuku maatou taratara imua TeAtua maa maatou ma ki ttaka see kkai ki taia iloo maatou Paul ki mate.

¹⁵ Teenaa kootou ma naa tama te Kansol raa kikkave se taratara maa kootou ki te hakamau naa soldia Rome raa ki kaavea mai Paul ki kootou; hakarereesia kootou te hakamau naa maa kootou e mee ki vasirisiri hakaraaoi ki Paul. Maatou nei ma ki taaria maatou te tama naa ki taia ki mate i tana saaita seki tae atu ki kootou.”

¹⁶ Tevana iaa te ilaamotu tanata Paul raa ni lono i naa taratara naa tama naa, teenaa tere iloo te tamariki tanata naa ki te hare naa soldia raa no hakaari ake ki Paul.

¹⁷ Teenaa ki kannaa Paul ki te soldia tokotasi no vanaake, “Toa te tamariki tanata nei ki te hakamau kootou; te tama nei e mee tana taratara ki taratara ake kiaa ia.”

¹⁸ Teenaa toa iloo te tama naa ki te hakamau laatou no mee ake peelaa,

“Paul, te karapusi, e mee mai ma ki taakina mai te tamariki tanata nei kiaa koe; ttama nei e mee tana taratara ki taratara atu kiaa koe.”

¹⁹ Te hakamau naa soldia raa ni ppiki ki te rima te tamariki tanata naa no oo iloo lauaa no nnoho soko lauaa, teenaa vasiri ake iloo kiaa ia, “Se aa taau e mee ma ki taratara mai kiaa nau?”

²⁰ Te tamariki tanata raa ki mee ake, “Naa tama hakamaatua naa Jew raa ku oti te tuku laatou taratara maa taiao laatou ku oomai no mee atu maa Paul kitoa laatou no mmata i te Kansol; naa tama naa ma ki hakallesi maa te Kansol raa e mee ma ki vasiri laatou kiaa ia. ²¹ Tevana ia koe see hakannoo ki naa tama naa. Teelaa setino haa taanata raa ma ki taaria laatou te tama naa ki osohia no taia. Naa tama naa ku oti te tuku laatou taratara imua TeAtua maa laatou ma ki seelavaa tekkai, kitae iloo ki te saaita Paul kulavaa te taia laatou ki mate. Naa tama naa ku nnoho i te saaita nei ki mee laatou vana naa, aa naa tama naa e nnoho koi ka ttari ki too taratara ma ki kauake.”

²² Teenaa mee ake iloo te hakamau raa ki te tamariki tanata naa, “Au see hakaari ake ki se tama maa koe ku oti te taratara mai te mee naa kiaa nau.” Araa heunatia iloo ia te tamariki tanata naa ka hano.

Paul ku kaavea ki Felix, te Hakamau te kaaman

²³ Teenaa aru iloo te hakamau naa soldia raa ki te takarua i ana soldia hakamaatua raa no taratara ake, “Too se ruarau naa soldia, setino hitu naa soldia effuro inaa hos, aa se ruarau naa soldia e hetaa ma naa tao, ki oo ki Sisaria i te ssivo i te poo nei. ²⁴ Koe ku mmata hoki ki too ni hos kikake Paul, ki tae hakaraaoi aia ki Felix, te Hakamau te kaaman enoho

i te kina naa.” ²⁵ Teenaa sissii iloo te hakamau naa soldia raa tana pas peelaa:

²⁶ “A nau Claudius Lisias e sissii atu te pas nei kiaa koe Felix, te hakamau te kaaman: Te aso taukareka iaa koe. ²⁷ Ttama nei ni tauhia naa Jew raa no mee ma ki taia ki mate. Itaku saaita ni iloa maa te tama nei se tama haka Rome raa, nau ni hano ma aku soldia raa no hakasaoria a ia. ²⁸ Nau ni mee ma ki iloa nau ma sessara peehea te tama nei ni mee, teenaa toa iloo nau te tama nei ki mmata te Kansol laatou raa iaa ia. ²⁹ Nau ni kite maa te tama nei see hai sara ni mee teelaa e tau ma ia ki taia ki mate, aa seai ma ki karapusina; ttama nei e kotia koi naa tama naa i te vasi naa loo laatou naa Jew. ³⁰ Itaku saaita ni lono maa naa Jew raa e taratara ma ki taia laatou te tama nei raa, maanatu iloo nau ki kaavea atu te tama nei kiaa koe. Nau ku oti te taratara ake ki naa tama e kotia laatou te tama nei ki oo atu no kauatu naa taratara laatou raa kiaa koe.”

³¹ Naa soldia raa ni hakannoo ki naa taratara te hakamau laatou naa. Paul ni toa laatou i te poo naa no tae iloo ki te matakaaina Antipatris. ³² I te ssoa te aso raa, naa soldia teelaa e sassare ki naa vae laatou raa ni ahe ki Jerusalem, aa naa soldia e ttaka ki naa hos raa iaa ku oo laatou ma Paul. ³³ Paul ni toa naa soldia raa no ttae iloo laatou ki Sisaria, teenaa kauake iloo laatou te pas te hakamau laatou raa ki Felix, te Hakamau te kaaman, ka tiiake atu Paul kiaa ia. ³⁴ Te Hakamau raa ni ppau te pas raa no vasiri ake ki Paul maa Paul se tama i te matakaaina i hea. I tana saaita ni iloa maa Paul se tama i Silisia raa, a ia ki mee ake, ³⁵ “Nau ku ttari ki ttae mai naa tama e kotia laatou

a koeraa, aa nau ku hakannoo ki too koti nei.”
Teena vanaake iloo ki ana wasi raa ki toa Paul
no roorosi ake kiaa ia iloto te hare te tuku Herod.

24

Paul e tuu i te koti

¹ Naa aso e rima ku oti tellaka raa, Ananias,
te Maatua Hakamau te Hare Tapu raa ku hanake
ki Sisaria ma aaraa tama hakamaatua naa Jew,
aa ma te tama teelaa ma ki tokonaki kilaatou
ite vasi naa loo, tana inoa ko Tertulus.
Naa tama naa ni oo atu no kauake iloo
naataratara laatou emee i Paul raa ki Felix.
² Araa kannaatia ake iloo laatou Paul ki hanake
kilo te hare, teena kaamata iloo Tertulus
no taratara:

“Tama hakamaatua nei. Maatou ennoho
hakaraaoi iloo ma telaaoi ia koe ennoho
hakamaatua imaatou, aa koe ni hakassura
te kau vana kitaukareka tennoho maatou
ite henua maatou nei. ³ Maatou e taratara
peenaa inaa kina hakkaatoa ite fiaffia
maatou ia koe. ⁴ Nau see hiihai maa koe
e tauhia rooroaina a nau, tevana ia nau e hiihai
maa koe ki kaumai se tamaa saaita koi ki kauatu
naataratara maatou nei: ⁵ Maatou nikkite
maa te tama nei setama ehakkoro heaatuna;
te tama nei maraa e usuhia a ia naa Jew i naa kina
hakkaatoa kiffuri no hetaa ma naa tama
te kaaman Rome, aa te tama nei hoki ko te tama
hakamaatua ite kaavena e tautari ki te tama
i Nazareth. ⁶ Te Hare Tapu maatou raa hoki
e haia hakallikaina ttama nei ma se kina vare koi
see tapu, teena ki tauhia ai maatou te tama nei
no karapusina. [Maatou ni taratara maa maatou
ma ki hakatonutonu te tama nei ite vasi naa loo

maatou, ⁷ araa nei Lisias, te hakamau naa soldia Rome raa, ku hanake no hetaa ma maatou ka toa a ia te tama nei i maatou. ⁸ Teenaa ki kave mai te taratara Lisias maa maatou ki oomai no mmata iaa koe.] Ki mee maa te tama nei e vasiria a koe raa, koe ma ki iloa i te vana te tama nei e kotia ai maatou.” ⁹ Naa Jew naa ni ffuri atu hakkaatoa no mee maa naa taratara Tertulus raa ni taratara e maaoni.

Paul e hakatonu i aa ia imua Felix

¹⁰ Ki otiraa Felix ku nnuu ake ki Paul ki taratara, teenaa ki kaamata Paul no taratara, “Nau e iloa maa i te lopo setau nei raa, koe naa ko te tama e noho no hakatonutonu te kanohenua nei hakkaatoa, teenaa nau e hiahia iloa iaa nau elavaa te tuu imua aau no hakatonu itaku vasi. ¹¹ Koe elavaa koi te iloa maa ni aso koi e sinahuru ma rua ku oti tellaka raa, nau ni hanake ki Jerusalem no lotu. ¹² Naa Jew nei ni see krite maa nau ni hakatauttau ma ni tama iloto te Hare Tapu, aa laatou hoki ni see krite maa te henua ni usuhia a nau ki massike no mee ni vana e hakallika iloto naa hare lotu naa Jew aa ma i naa kina sara hoki iloto Jerusalem. ¹³ Naa tama naa see lavaa te hakatonu hoki maa naa taratara laatou naa e maaoni. ¹⁴ Tevana iaa nau elavaa te hakaari atu te mee nei kiaa koe: Nau e lotu kite Atua naa tippuna maatou, aa nau e tautari kite Mateara Te Ariki te laa e haia naa tama nei maa sei se mee maaoni. Aa nau hoki e tautari ki naa taratara katoo e takkoto iloto naa Loo Moses aa ma naa taratara te laa ni sissia naa pure Te Atua. ¹⁵ Nau e taaohi manava i Te Atua pee ko naa tama nei hoki, teenaa ma naa tama hakkaatoa, naa tama e sosorina

taukalleka aa ma naa tama e sosorina hakallika, ma ki hakamassikeria ite mate. ¹⁶ Teenei

nau e hai hakappuru iloo ki takoto maarama taku hakataakoto imua TeAtua aa imua te henua.

¹⁷ “Nau ni noho ake iloo aku setau see kite i Jerusalem, teenaa nau ni hanake ki te henua naa no kkave naa mane maa naa tama e nnoho hakaaroha i te kina naa aa ku hakaara ni mee maaku i te Hare Tapu.

¹⁸ Teenaa ko taku saaita ni hakamaarama taku haitino iloto te Hare Tapu, teelaa ni oo ake naa tama nei nollave iaa nau. See hai tama tammaki nittuu ake ma nau ite kina naa,

aa ni see haitama hoki ni heatu ka vvaa ite kina naa. ☆ ¹⁹ Tevana iaa teelaa ko naa Jew ni oo ake i Asia raa ni hakatauttou maatou;

naa tama naa are ki oomai no kotia nau kiaa koe kimee maa laatou e mannatu maa nau ni hakassara aku vana. ²⁰ Aa kimee maa seai, koe ku vasiri ki naa tama nei maa

te Kansol raa ni taratara ma se ssara peehea nau ni mee, itaku saaita nituu imua naa tama naa.

²¹ Itaku saaita nituu imua naa tama naa raa, nau ni varo ake koi peela, ‘Nau nei ku kotia kootou i te aso nei i aa nau e iloa maa te mate raa ma ki massike no ora.’ ☆

²² Felix ku oti te iloa hakaraa oi iloo i naa taratara i te Mateara TeAriki, teenaa te koti naa nitukua aia ki telaa aso. Aia

ki mee ake kilaatou, “Ite saaita Lisias, te hakamau naa soldia, e tae mai raa, nau ma ki hakatonu te koti kootou nei.” ²³ Teenaa

vanaake iloo Felix ki te soldia e roorosi i Paul raa ki toa Paul ki te hare karapusi, tevana iaa aia ki see kapitia pee ko aaraa karapusi; naa wasi raa

ki tiiake laatou naa soa Paul raa ki too ake ni aa Paul e hiihai.

Paul e taratara ki te hai aavana Felix laaua ma Drusila

²⁴ Kullaka ana aso raa, Felix ni hanake ma tana aavana, Drusila, teenaa se ffine haka Jew. Aia ni aru ki Paul ki hanake, teenaa nnoho iloo laaua hai aavana no hakannoo ki naa hakaea ake Paul inaatakoto telotu tetama i Jesus Christ.

²⁵ Araa nei ite saaita Paul nitae notaratara i te tiputipu etonu, te tiputipu tetama elavaa te taaohi ki te tiputipu etonu, aa ite Aso te Hakatonu TeAtua raa, Felix ni matakū no mee ake iloo peelaa ki Paul, “Kullava. Koe ku hano. Taku saaita elaua raa nau ma ki ssee atu kiaa koe.” ²⁶ Paul maraa e arumia Felix ite kau saaita ki hanake ki hai taratara laaua, teenaa i Felix ni maanatu maa ia ma ki tauia Paul ki tokonaki ake ia ki tana koti.

²⁷ Naa setau elua kuoti tellakaraa, Felix ni suaia Porsius Festus itana heuna ma ko te hakamau te kaaman. Paul ni tiiake Felix ka moe iloto te hare karapusi, teenaa ia ia ni hiihai maa naa Jew raa ki fiafia ia ia.

25

Festus e hakannoo ki te koti Paul

¹ Kullaka naa aso e toru ite ttae ake ana Festus ki te matakaaina naa raa, Festus ni masike i Sisaria no hano ki Jerusalem. ² Teenaa

naa maatua hakamaatua te Hare Tapu ma naa tama hakamaatua naa Jew raa ki oo ake no kotia laatou Paul ki Festus. Naa tama naa ni puratia laatou Festus ³ ki hakannoo kilaatou aa ku too ake Paul ki Jerusalem, ite aa, ilaatou

ku oti te taratara hakaoti kitaia laatou Paul i te ara. ⁴ Festus ki hakaaha ake, “Paul e karapusi i Sisaria, aa teenei nau kutaupiri ki ahe nau ki te kina naa. ⁵ Tiiake naa tama naa ki oo maatou hakapaa ki Sisaria, aa laatou ku kotia laatou Paul ki mee maa ia ni hakassara ana vana.”

⁶ Festus ni noho ake i Jerusalem naa aso e varu sei esinahuru ma naa tama naa, teena masike iloo no hano ki Sisaria. Ite ssoa te aso raa, a ia ni hano no noho i te hare koti raa no aru ki too ake Paul. ⁷ Ite saaita Paul ni tae ake ki te hare koti raa, naa Jew teelaa ni oo ake i Jerusalem raa ni oo ake no ttuu i naa vasi Paul no kauake ki Festus maa ni sara Paul ni mee. Tevana iaa naa tama naa ni see lavaa iloo te hakatonu ake i te hakamaaoni naa taratara naa. ⁸ Teena Paul ki masike no taratara, “Nau sei taku vana e sara ni mee ki naa Loo naa Jew aa kite Hare Tapu; nau sei hoki akutaratara e hakallika ni mee ki te Tuku Hakamau i Rome.”

⁹ Tevana iaa Festus ni hiihai maa naa Jew raa ki fiafia iaa ia, teena ki vasiri ake ia peelaa ki Paul, “Koe e hiihai maa koe ki hano ki Jerusalem ki hakannoo nau ki too koti raa i te kina naa?”

¹⁰ Paul ki mee ake, “Nau nei e tuu imua te koti te Tuku Hakamau i Rome; aa teenei taku kina ki koti. Koe e iloa hakaraa oi iloo iaa nau sei taku sara ni mee ki naa Jew. ¹¹ Ki mee maa naa Loo raa ni hakasaraina a nau aa maa nau ni mee ni vana essara teelaa etau ma nau ki tukua ki mate, teena nau see kapi taku maaisu ma ki see taia nau. Aa ki mee maa naa taratara naa Jew nei sei maa ni taratara maaoni, nau see lavaa te kaavea se tama ki naa tama naa

ki taia. Nau e hiihai maa te Tuku Hakamau i Rome raa ki hakannoo ki taku koti nei!”

¹² Te saaita Festus nioti tetarata ma tana kansol raa, a ia ki mee ake, “Koe e hiihai maa te Tuku Hakamau i Rome raa ki hakannoo ki too koti nei, teenaa koe ma ki kaavea a nau ki te Tuku i Rome.”

Festus e tarata ake ki Agripa i Paul

¹³ Kullaka ana aso raa, te Tuku Agripa laua haikave ma Bernis ni oo ake ki Sisaria no mmata i Festus. ¹⁴ Takarua naa ni nnoho ake naa aso laua i te kina naa, teenaa Festus ki tarata ake ki te tuku raa i te koti Paul: “E mee tetanata nitiiake Felix ka moe iloto te hare karapusi.

¹⁵ Taku saaita ni hano ki Jerusalem, naa maatua hakamaatua ma naa tama hakamaatua naa Jew raa ni oo ake no kotia laatou te tama naa kiaa nau. Naa tama naa ni ppura iloo ma ki hakatonu nau maa ttama naa esara. ¹⁶ Tevana ia

nau ni tarata ake ki naa Jew naa maa te ara taatou, naa tama i Rome, e hakatonu tonu te tama ekotia raa, taatou see illoa te tupa lokoi maa te tama ekotia raa esara; taatou maraa etiiake te tama naa ki noho hapaa ma naa tama e mee laatou koti ia ia, teenaa kilavaa te tama naa te hakatonu tana vasi raa imua. ¹⁷ Te saaita naa tama naa ni oomai maatou ki te kina nei raa, nau ni sei iloo ki tiri,

nau ni hano no noho iloto te koti raa no aru ki too ake te tama naa. ¹⁸ Aa te saaita naa Jew naa ni massike no tarata, nau ni maanatu maa naa tama naa ma ki hakaari mai maa ni mee e hakallika te tama naa ni ppena. Araa nei naa tama naa ni see hai vana ppena ni mee.

¹⁹ Naa tama naa e taratara are i naa hakatauttau laatou ma te tama naa i te lotu laatou aa i te tama ettapa ma ko Jesus, teelaa ni mate; tevana iaa Paul e hai maa ttama naa e ora. ²⁰ Nau ni see iloa maa te hakamaaoni naa taratara nei ma ki seeia a nau peehea. Teenaa ki vasiri ake nau ki Paul ki mee maa ia e hiihai ki hanoia ki Jerusalem, ki hakannoo nau ki tana koti raa i te kina naa. ²¹ Araa nei Paul ni ppura maa te Tuku Hakamau Rome raa ki hakannoo ki tana koti. Teenaa ki vanaake nau ki aku soldia raa ki tauhia Paul ki tae ki tana saaita ma ki heunatia a nau ki te Tuku Hakamau Rome.”

²² Teenaa ki mee ake Agripa ki Festus, “Nau hoki e hiihai maa nau ki hakannoo ki naa taratara te tama naa.”

Festus ki mee ake, “Taiao koe ku hakannoo ki naa taratara te tama naa.”

²³ Telaa aso raa, Agripa laaua ma Bernis ni hakao ki naa kkaahu naa tuku raa ni uru ake kiloto te hare koti e lasi te henua naa. Takarua naa ni uru ake ma naa hakamau te matakaaina naa aa ma naa hakamau naa soldia. Araa Festus ku vanaake ki naa soldia raa ki taakina ake Paul ki hare.

²⁴ Festus ki kaamata no taratara, “Te Tuku Agripa ma naa tama hakkaatoa e noho i te kina nei. Teenei tetanata ni oomai naa Jew hakkaatoa teelaa e noho i te kina nei aa ma i Jerusalem no kotia kiaa nau; naa tama naa ni oomai no kkaa iloo naa pukua laatou kiaa nau maa te tama nei ki taia ki mate. ²⁵ Tevana iaa nau ni sei taku sara ni kite i te tama nei teelaa e tau maa ia ki taia ki mate. Tama nei tana tino iloo ni hiihai maa te Tuku Hakamau i Rome raa ki hakannoo ki tana koti nei, teenaa ki mee ai taku maanatu maa te tama nei ki kaavea

ki Rome. ²⁶ Tevana iaa nau sei aku taratara hakaraaoi e iloa ma ki sissii nau i te ssara te tama nei no kkaave ki te Tuku Hakamau i Rome. Teenei etoomai ai nau te tama nei kiaa koe, te Tuku Agripa, ki seeia a koe te tahito te ssara te tama nei. Teenaa toosaaita ku ilotia a koe te ssara te tama nei raa, nau raa ku iloa maa ni taratara peehea nau ki sissii no kkaave ki Rome. ²⁷ I te aa, nau e maanatu maa see tonu maa nau e kaavea koi nau te karapusinei ka hano, aa nau iaa see sissii maa ni sara peehea te tama nei ni mee.”

26

Paul e hakatonu i aa ia imua Agripa

¹ Teenaa Agripa ki mee ake ki Paul, “Koe ku taratara i too vasi.” Teenaa ssau atu iloo te rima Paul ki laatou no kaamata ana taratara:

² “Te tuku Agripa. Nau e hiahia iaa nau e lavaa te tuu imua aau no hakatonu atu taku vasi i naa taratara naa Jew e mee ia-nau nei. ³ I te aa iaa koe e iloa hakaraaoi iloo i naa tiputipu te nnoho naa Jew aa i naa hakatauttau laatou kilaatou. Teenaa nau e hiihai maa koe ki hakannoo mai hakaraaoi iloo ki aku taratara nei.

⁴ “Naa Jew raa hakkaatoa e illoa i aku tiputipu, kaamata mai iloo itaku saaita koi tamariki i taku henua no tae ki taku saaita ni hano no noho i Jerusalem. ⁵ Naa tama naa kunaa ttaka iloo kailloa iaa nau, aa ki mee maa naa tama naa e fiffairaa, laatou e lavaa te taratara atu iaa nau nihai te kaavena naa Faarisi, teenaa ko te kaavena e taohi iloo ki naa vana te lotu

maatou naa Jew.✧ 6 Aa teenei nau kukotia i aa nau e taaohi manava ki naa taratara TeAtua ni purepure ake ki naa tippuna maatou.

7 Teenei ko naa purepure TeAtua teelaa e taaohi manava ai naa manava e sinahuru maa rua Israel i naa lotu laatou peenaa i te ao ma te poo. Ttuku nei, nau nei e kotia naa tama nei i aa nau e taaohi manava ki naa purepure TeAtua!

8 Ai kootou e hainattaa iloo te hakattina maa TeAtua e hakamasike te mate no ora?

9 “Imua raa nau ni maanatu ma ki puuia a nau te henua kisee lotu i Jesus te tama i Nazareth.

10 Teenaa ko aku vana nimee i Jerusalem. Nau ni heunatia naa maatua hakamaatua te Hare Tapu raa ka hano nau no ponotia te lopotama TeAtua kiloto te hare karapusi; nau nei hoki ni hiihai maa naa tama naa ki taaia ki mmate. 11 Naa tama naa ni taaia a nau iloto naa hare lotu i te kau saaita, ki tiiake te lotu laatou naa. Nau ni lotoffaaeo iloo i naa tama naa, teenaa ki hano hoki nau ki aaraa matakaaina no seeia naa tama peenaa ki taaia.✧

12 “Teenaa ni heunatia ai nau naa maatua hakamaatua raa ma ki hano nau ki Damascus ma te pas laatou, ki huri ake maa nau e heunatia ake laatou.

13 Ttuku nei, itelaaraatea*, itaku saaita koi hanatu iloto te araraa, nau ni kite i naa maasina iho te meeraa itelani, e maarama iaa itelaa no aareha iaa nau. Naa tama maatou ni oo hakapaa naa ni too kattoo te maasina naa. 14 Maatou hakkaatoa ni ssina no pakuu ki te kerekere i laro. Teenaa lono iloo

---

✧ 26.5 Acts 23.6; Phil 3.5 ✧ 26.11 Acts 8.3; 22.4-5 * 26.13
telaaraatea: teenaa te saaita te peeloo te kkai

nau i naa taratara iho te reo raa haka Jew peela, 'Saul, Saul! Nau e seeia a koe ki taia i te aa? Koe ma ki mere iaa koe e huri mai no mee ma ki hetaa taaua; koe e mee ma se purumakau e aakasi ki te laakau e tuu makattau.'

¹⁵ "Teenaa ki vasiri nau, 'Koe ko ai, TeAriki?'

"TeAriki ki mee mai, 'A nau ko Jesus, te tama e seeia a koe ki taia. ¹⁶ Massike no tuu ki aruna.

Nau e hakasura mai no tukua koe ki heheuna iaa nau. Tere no hakaea ki aaraa tama i too vana e kite i te asonei aa ma naa mee aaku ma ki huri atu kiaa koe imuri.

¹⁷ Koe ma ki hakasaoria a nau i naa tama i too tino henua, Israel, aa ma naa tama i naa henua sara. Teenaa koe ku heunatia a nau ki naa tama naa. ¹⁸ Naa karamata

naa tama naa ma ki tarakina a koe, ki hakattaha laatou i te pouuri no nnoho ki te maarama; ki hakattaha laatou i naa mahi Satan no tautari ki TeAtua. Teenaa ki ffuri naa tama naa no lotu ki uiia naa haisara laatou TeAtua, aa laatou kulavaa te nnoho hakapaa ma naa tama TeAtua ni hakatapu.'

¹⁹ "Te tuku Agripa, nau nei e tautari ki taku mee ni hakakiiitea TeAtua i te lani. ²⁰ Nau ni kaamata te hakaea naa taratara TeAtua raa i Damascus, araa hano iloo nau no hakaea ake ki naa tama i Jerusalem ka hakataka atu ki naa matakaaina vaaroto Judea. Ki otiraa hano iloo nau

no hakaea hoki naa taratara naa ki naa tama i naa henua sara. Nau ni hakaea ake ki tiiake naa haisara laatou aa laatou ku ffuri no lotu i TeAtua, teenaa laatou ki ffuri naa sosorina laatou ki maatino maa laatou kuoti tetiiake naa haisara laatou. ²¹ Teenei ko taku vana

---

☆ **26.20** Acts 9.20,28-29

ni tauhia naa Jew raa no haia ki taia ki mate, i taku saaita ni laavea laatou iloto te Hare Tapu. ²² Tevana iaa TeAtua ni tokonaki mai peenaa kiaa nau no tae mai iloo ki te aso nei. Aa teenei e tuu ai nau i te kina nei no hakaeta atu naa taratara nei ki kootou, naa hakamau ma naa tamavare, hakkaatoa. Aku taratara e kauatu nei ko naa taratara koi Moses ma naa pure TeAtua raa ni taratara imua ma ki oti kussura imuri: ²³ Teenaa maa te Mesaea raa ma ki taia no mate aa a Ia naa ko te tama mua ma ki masike i te mate no hakaeta ki naa Jew ma naa tama inaa henua sara ilaatou elavaa te hakassaoria TeAtua; a Ia naa e takoto ma se maasina ki naa tama naa.”[☆]

²⁴ Te saaita Paul koi taratara raa, Festus ku tanitani varo atu kiaa ia, “Paul! Koe ku vvere hakaoti i te lopo mannatu e ttaka ma koe naa!”

²⁵ Paul ki mee ake, “Festus te hakamau! Nau nei see vvere. Aku taratara e kauatu nei ni taratara te tama e atamai. ²⁶ Te tuku Agripa! Nau see kkapo te kauatu naa taratara nei kiaa koe; koe e iloa hakaraa oi iloo i naa taratara nei. I te saaita naa vana nei ni ssura raa, koe see mee maa koe ni see iloa, inaa vana nei ni see mee maa e ssura i se kina e lluu. ²⁷ Te tuku Agripa, koe e maanatu maa naa taratara naa pure TeAtua ni sissii raa ni taratara maaoni? Nau e iloa maa koe e iloa maa naa taratara naa tama naa ni taratara maaoni!”

²⁸ Agripa ki mee ake, “E aa? Koe e maanatu maa taku manava elavaa koi koe te huria i te punaa saaita nei ki tautari nau i Christ?”

[☆] **26.23** Is 42.6; 49.6; 1 Cor 15.20

29 Teenaa ki mee ake Paul, “Niaaina maa koe e huri toomanava i te saaita nei koi aa seai maa koe ettari kimuri, nau etaku ki TeAtua ki huria toomanava aa ma naamanava katoou naatama e hakannoo kiaanau ite aso nei ki tiputtipu kootou ma konau, tevanaiaa nau see mee maa kootou hoki ki saitia ki naa seni pee ko nau.”

30 Teenaa massike iloo te tuku, te hakamau te kaaman, Bernis aa ma naatama katoou iloto te hare raa no oo ki haho. 31 Naa tama naa ni uru ki haho ka taratara sokolaatou peela, “Tama nei see hai sara teelaa etau ma ia kitaia no mate aa maa ia kipunotia kiloto te hare karapusi.”

32 Teenaa ki huri Agripa no mee ake ki Festus, “Ki mee maa te tama nei ni see mee ma ki tuku tana koti nei ki te Tuku Hakamau i Rome raa, te tama nei ni tiiake koi taatou ki hano.”

27

Paul ku kake i te vaka raa no hano ki Rome

1 I te saaita te taratara raa ni kaumai maa maatou ki tere ki Italy raa, Paul ma aaraa karapusi ni tukua kilaro te roorosi te soldia hakamaatua tokotasi i te kaavena soldia naa Rome ettapa ma ko “Naa soldia te Tuku Hakamau Rome”. Te inoa te soldia naa ko Julius. 2 Maatou ni kake i te vaka e au peela i te matakaaina Adramitium, teelaa etuu kiffana no hano ki naa matakaaina etuu vaatai i Asia, teenaa uhuki iloo maatou no tere. E mee te tama i te matakaaina Tesalonaika iloto Masedonia ni oo maatou hakapaa, tana inoa ko Aristarkus. 3 Tesso te aso raa

maatou kuttae atu ki Saidon. Paul ni haia hakaraaoina iloo Julius, teenaa Paul nitiaake ia kihano nommata iana soaraa kikauake ana mee e fiffai. ⁴ Maatou ni uhuki i te henua naa no tere, araa nei te matani raa nippui mai imua, teenaa tere hakalluu iloo maatou i te vasi te henua ettapa ma ko Cyprus. ⁵ Maatou ni huri no tere iloo ite moana vware no hanake vaatua Silisia ma Pamfilia no tae atu iloo ki Maira iloto Lisia. ⁶ I te matakaaina naa raa, Julius ni lave i te vaka e hanake i Alexandria teelaa etuu ki hano ki Italy, teenaa hakkakea iloo ia maatou i te vaka naa.

⁷ Maatou ni tere hakassoro koi i te matani raa e kkapi, teenaa no llaka iloo naa aso raa, maatou ku saaita atu ki te matakaaina Naidus. Tevana iaa, i te matani raa koi ppui mai imua raa, maatou ni see lavaa te hanatu i te mataavaka maatou naa. Teenaa kitaa maatou no tere hakalluu ake i te henua ettapa ma ko Crete. Maatou ni tere no hakaraka iloo i te usuana te henua naa ettapa ma ko te Usuana Salmone. ⁸ Maatou ni tere hakappae vaauta no tere hakassoro atu no tae iloo ki te koopana ettapa ma ko te Koopana e Lluu, see mmao ki Lasea.

⁹ Maatou nituu rooroa iloo i te kinanaa, no tae iloo kite ssao ku hakappore te ffuro inaa vaka ite moana, ite aa ite ssao naa Jew maraa e hakapakuu see kkai raa* kulaka. Teenaa Paul ni huri ake ki naa tama raa no taratara ake peela, ¹⁰ “Kootou naa taanata nei. Nau e kite maa te horau taatou nei ma ki hakappore iloo;

---

* **27.9** te ssao naa Jew maraa e hakapakuu see kkai raa: te ssao nei e hakappore te ffuro i naa vaka i te moana

te vaka taatou nei makiseua ma tana kako, aa taatou hoki elavaa temmate.”¹¹ Tevana iaa te soldia hakamaatua ettaka maatou raa ni hakannoo are kite ariki te vaka laaua ma te tama e mee tana vaka naa; a ia ni see hakannoo ki naa taratara Paul.¹² Te koopana etuu maatou naa seelluu ite ssao te matani raa e oko mai ite anake nopeau te moana, teenaa te mahi ana naa tama ite vaka raa ni fiffai maa maatou ki tere ki tae maatou ki Finiks, ki lavaa maatou te hakalluu ite kina naa ite saaita te matani raa e oko. Ite aa, ite koopana Finiks raa etuu ka huri kite laki haka kkipu ma telaki haka tokorau.

Te lani ite moana

¹³ Ite saaita te matani raa ni kaamata te aniani mai maarie ite kipu raa, naa taanata raa ni mannatu maa te mee raa ma ki taukareka koi, teenaa ffuti iloo laatou te taura te vaka raa no tere hakappaae lokoi maatou vaauta te henua naa.¹⁴ Maatou ni see tere hakammao, teenaa te matani elasi raa ku kaamata te oko mai itokorau vaaruna te henua.¹⁵ Te vaka maatou raa ni pakuutia te matani elasi naa no hainattaa iloo maatou te hakatuu atu kite matani, teenaa tiiake iloo maatou ki hano ma te matani.¹⁶ Maatou ni lluu ake hakamaarie ite saaita maatou ni hakaraka ite vasi haka kkipu te tamaa henua ettapa ma ko Kauda. Teenaa ki lavaa ai maatou te saisaitia maatou te tamaa poti te vaka, teelaa e hakattaki mai vaamuri raa, no mmau.¹⁷ Ki oti raa huutia ake iloo laatou te poti naa ki aruna te vaka raa no saisaitia kite ttino te vaka. Teenaa pesi iloo laatou taura

no hakattaki vaamuri ki see vave tahea te vaka, ilaatou e mattaku maa te vaka raa ma ki kasa no kkapi inaa lautuone itai te matakaaina Libya. ¹⁸ Itelaa aso raa, maatou koi hano ma naa haeo naa, teenaa ffuri iloo naatama te vaka naa no taua naa kako te vaka raa kite moana. ¹⁹ Aa itetтору naa aso raa, aaraa hekau te vaka raa ni tauatia naa tama te vaka raa kite moana. ²⁰ Inaa aso iloo e tammakiraa, maatou ni see kkite itelaa ma naa hetuu, aa te matani raa ni oko haimahii loo. Teenaa maatou ni mannatu maa maatou ma ki see lavaa te ora.

²¹ Naa tama i aruna te vaka naa ni mmoe koi peenaa see lavaa te kkai, teenaa ki masike atu Paul no tuu imua laatu no mee ake, “Ki mee maa kootou ni hakannoo kiaa nau ki see ffana taatou i Crete raa, taatou ni see llave are i naa haeo nei.

²² Tevana iaa te nei nau ku mee atu ki kootou. Kootou see mattaku! See hai tama i kootou ma ki mmate; te vaka nei koi ma ki seua.

²³ Ite poo raa, te ensol te Atua teelaa elotu ai nau nei ni hakasura mai kiaa nau no mee mai:

²⁴ ‘Paul koe see mataku. Koe ma ki tuu imua te Tuku Rome. Naa tama e oo hakapaa kootou i te vaka nei e hakassaoria Te Atua i aa la e aroha iaa koe.’ ²⁵ Teenaa kootou naa taanata nei. Kootou ki see mattaku. Nau e iloa maa taatou ma ki hakassaoria pee ko naa taratara mai Te Atua kiaa nau. ²⁶ Tevana iaa taatou ma ki kake ki aruna se tamaa henua.”

²⁷ Ite sinahuru maa haa naa poo maatou raa, maatou koi tahea peenaa vaaroto te moana poouri, teenaa kitae i te tuaapoo raa, naa tama e heheuna i te vaka raa ni sano koi maa maatou ku taupiri ki naa henua. ²⁸ Teenaa hakatere iloo

laatou uka ki illoa laatou ite ffonu te kina naa. Naa tama naa ni haate raa nei, te ffonu raa e tae ki naa sekumi elua; aa see rooroa hoki raa, laatou ni haate hoki no illoa maa te kina raa ku mmasa iaa, teenaa kulava ite sekumi aa ma naa roha erima. ²⁹ Naa tama naa ni mattaku, ma ki oti te vaka raa kukasa i aruna naa akau. Teenaa pesi iloo naa taura e haa imuri vaka no noho laatou no taku ki vave maarama te henua.

³⁰ Naa tama e heheuna ite vaka naa nimee ma ki fforu mmuni laatou no hakattaha ite vaka; laatou ni hakatere te poti raa kilaro no mee iloo maa laatou e mee kipesi naa taura ite mataavaka te vaka. ³¹ Teenaa ki mee ake Paul ki naa soldia raa ma te soldia hakamaatua ilaatou, “Ki mee maa naa tama naa see noho iloto te vaka nei, see haitama ikootou ma ki oti ku sao.” ³² Teenaa ffuri iloo naa soldia raa no tuutia naa maea raa no tiiake te poti raa ka tahea.

³³ Saaita te mee raa ku mee koi ki maarama raa, Paul ku vanaake ki naa tama naa hakkaatoa ki kkai ni kaikai maa laatou: “Teenei ni aso iloo ku sinahuru maa haa, aa kootou nei ni sei iloo ki kkai ni kaikai maa kootou. ³⁴ Nau e vanaatu ki kootou. Kootou kkai nimee maa kootou kitaaohi naa manava kootou. See hai tama ikootou ma ki mmate.” ³⁵ Itana saaita ni oti te taratara ake raa, a ia ki too naa haraoa raa no lotu ki Te Atua imua naa tama naa, teenaa ttohi iloo te haraoa raa no kai. ³⁶ Naa manava naa tama naa ni taukalleka, teenaa noho iloo laatou hakkaatoa no kkai. ³⁷ Te kooina katoo naa tama i aruna te vaka naa e tae ki te rua rau maa tetino hitu aa tetakaono. ³⁸ Te saaita naa tama naa ni oti katoo te kkai no pposu raa,

laatou ni ffuri no taua naa paeke haraoa raa
ki loto te moana ki hakarana te vaka.

Te vaka raa ku sua naa peau

³⁹ I te tahaata raa naa tama i te vaka raa
ni see mmate i te henua etuu ake, tevana iaa
laatou ekkite maa teelaa se koopana
e mee tana kerekere makkini. Teena
taratara iloo naa tama naa ki terekina te vaka raa
no hakkaakea i te koopana naa. ⁴⁰ Naa tama naa
ni ffuri no tuutia iloo laatou naa taura
te vaka raa katiiake ka mmoe iloto te moana,
araa veetea iloo laatou naa maea ennoa
ki naa hoe te vaka. Ki oti raa hakamasike iloo
te tamaa puukei i te mataavaka raa ki hakaraa
te vaka raa kimua, teena irihia atu iloo maatou
ki uta. ⁴¹ Tevana iaa te vaka maatou naa ni hano
no kake iloo i te lautuone, teena te mataavaka
te vaka naa ni uru atu kiloto te kerekere raa
no mmau hakaoti, aa te murivaka raa iaa ni sua
naa peau e llasi raa no maseu.

⁴² Naa soldia raa ni mannatu ma ki taia
laatou naa karapusi raa ki mmate, ki see kkau
naa karapusi raa ki uta no ffuro. ⁴³ Tevana iaa
te soldia hakamaatua naa soldia naa ni see hiihai
maa Paul kitaia, teena tuukia iloo ia
naa soldia raa ki see taia naa karapusi. Aia
ni vanaake maa naa tama elavaa tekkau raa
kissopo nokkau ki uta imua. ⁴⁴ Aa
aaraa tama iaa ki hakarana ki naa murihono
te vaka raa no kkau ki uta imuri. Teena maatou
hakkaatoa ni ttae hakaraaoi iloo ki uta.

28

Paul ku noho i Malta

1 Saaita maatou nittae hakaraaailoo ki utaraa, maatou kuilloa maa teenaa ko te henua ettapa ma ko Malta. 2 Maatou ni haia hakaraaoina iloo naa tama te henua naa. Teenaa naa tama naa ni hakkaa te ahiraa ki hakamahana naa haitino maatou, ite utaraa ni kaamata no too ka saumakallii te kina naa. 3 Paul ni hano no too ake iloo te saiffie, teenaa itana saaita ni tukutuku atu naa ffeiraa ki te ahiraa, te kata raa kutoro iho iloto naa ffeiraa, ite mee raa e vvela, no aavei ite rima Paul. 4 Saaita naa tama te henua naa ni kkite inaa tautau ake te kata raa ite rima Paul raa, naa tama naa ni ffuri no taratara soko laatou: "Tama nei se tama e taatama maaoni. Niaaina maa te tama nei nisee maremo ite moana raa, aia nei see lavaa te tiiake koi ki ora." 5 Araa nei Paul ni riaki tana rima no leiho iloo te kata raa kiloto te ahi, teenaa aia niseai tana kina ni uutia. 6 Naa tama te henua naa ni mannatu maa te haitino Paul maki ffura, ki mee maa seai, te tama naa maki leiho koi no mate. Laatou ni nnoho rooroa iloo ka tokatokaria laatou Paul, araa nei nisee haivana ni mee ki Paul, teenaa ki ffuri laatou no taratara maa Paul se atua. 7 See mmao ite kina maatou ennoho raa, emee te kerekere te tama hakamaatua te henua naa, tana inoa ko Publius. Maatou ni toa hakaraaoina iloo te tama naa ki tana hare nonnoho maatou naa aso etoru maia. 8 Tetamana Publius naa emoe kamakamaki iana moelana; aia elaavea te makallii aaelele tana kaikai. Paul ni uru atu ki te kina te tama naa emoe raa no taku iloo ki Te Atua, teenaa hakapiri iloo ana rima ki aruna te pisouru te tama naa no haia ttama naa no seai tana maki. 9 Naa tama hakkaatoa emmaki ite henua naa

ni oo ake ki Paul ki haia laatou ki taukalleka.
¹⁰ Naa tama te henua naa nikaumai te lopo mee ki maatou, teenaa kimuri iloo, i te saaita maatou ni mee ki tere raa, te vaka maatou raa ni hakautania naa tama naa ki naa kaikai ki tere ma maatou.

Paul ku tae ki Rome

¹¹ Maatou ninnoho naa marama maatou e toru hakkaatoa i te henua naa. Teenaa maatou ni kake i te vaka ni hanake i Alexandria, teelaa ni tuu ka hakalluu i te henua naa kilaka te ssao naa matani ellasi. Te vaka naa ettapa ma ko te “Saumaasana aitu”.
¹² Maatou ni tere no tae iloo kite matakaaina Sirakus no nnoho naa aso e toru i te kina naa.
¹³ Teenaa uhuki hoki maatou ka tere no tae ki Retium. I te ssoa te aso raa te matani raa ni oko mai i te kipu. Teenaa tere iloo maatou no tae ki Puteoli i te ssoa hoki te aso.
¹⁴ Teenaa maatou ni tauhia naa tama telotu nittiri i maatou i te kina naa kinnoho ake maatou se wiki ma laatou. Aa te nei te ara maatou ni oomai no ttae ki Rome.
¹⁵ I te saaita naa tama telotu i Rome raa ni llono maa maatou ku ttae ake raa, aaraa tama inaa tama naa ni oo no ttari mai ki maatou i Apius aa aaraa tama ni oo no tari mai i te kina ettapa ma ko “naa Hare Moemmoe e Toru”. I te saaita Paul ni kite i naa tama naa raa, tana manava ni taukareka iloo no taratara hakahiahia ia i Te Atua.

Paul ku noho i Rome

¹⁶ Te saaita maatou nittae ki Rome raa, Paul ni tiiake ki noho soko ia ka roorsi te soldia tokotasi ia ia.

¹⁷ Kullaka naa aso e toru raa, Paul ni aru ake ki naa tama hakamaatua naa Jew i te kina naa

ki oo ake ki taratara laatou. I te saaita naa tama naa ni kkutu ake raa, a ia ki taratara ake ki laatou, “Aku taaina nei. Niaaina maa nau ni see hai vana e hakallika ni mee ki naa tama taatou aa ki naa tiputipu taatou, naa tama i Israel, teelaa ni hano iho iloo i naa tippuna taatou raa, nau ni karapusina i Jerusalem aa teenei nau ku kaavea mai ki Rome. ¹⁸ I taku saaita ni toa naa hakamau Rome no vasiria raa, naa hakamau naa ni kkite maa nau see haisara teelaa etau ma nau kitaia kimate. Teenaa taratara iloo naa tama naa maa nau ki tiiake ki hano. ¹⁹ Araa nei naa Jew raa ni see fiffai maa nau ki tiiake ki hano, teenaa ni huri ai nau no mee ake ki naa hakamau Rome raa i aa nau e hiihai maa te Tuku Hakamau Rome raa ki hakannoo kitaku koti nei. Tevana iaa nau ni see mee maa nau e au no kotia naa tama taku tino henua. ²⁰ Teenei ko taku vana ni aru atu ki taratara atu nau ki kootou. Nau nei e saisaitia ki naa seni nei i aa nau e tautari ki te tama e taao hi manava ai te kanohenua Israel hakkaatoa.”

²¹ Naa Jew raa ki mee ake, “Maatou see hai pas e kaavea mai i Judea maa e taratara iaa koe, aa see haitama hoki inaatama maatou ni oomai i Judea ni taratara hakallika iaa koe. ²² Maatou e fiffai maa maatou killono itoo hakataakoto i te mee nei, i te aa i maatou e illoa maa naa tama i naa kina hakkaatoa e taratara hakallika i te kaavena te lotu kootou.”

²³ Teenaa naa tama naa ni tuku laatou aso ki oo ake hoki laatou no mmata i Paul, aa i te aso naa raa te koo ina naa tama ni oo ake ki te hare e noho ai Paul raa e tammaki iloo. Paul ni hakaea atu ki naa tama naa i naa tiputipu

---

✧ **28.19** Acts 25.11

te Nohorana TeAtua, aa e akonaki ake i naa takkoto naa taratara inaa Loo Moses aa ma naa taratara naa pure TeAtua ni sissii imua, teenaa ki illoa hakaraaoi naa tama naa i Jesus Christ. Paul ni kaamata iloo i te tahaata no tae ki te laasuru i ana noho ka akonaki naa tama naa.

²⁴ Aaraa tama i naa Jew naa ni huria iloo naa manava laatou i naa taratara Paul, aa aaraa tama iaa e hai maa teenaa seai ni taratara maaoni. ²⁵ I te saaita naa tama naa ni masseu ka hakatauttou soko laatou raa, Paul ki pesi ake te taratara nei ki laatou: “Te Aitu Tapu raa ni taratara tonu maaoni ki naa tippuna kootou, teenaa ko ana taratara ni tarataraina Isaiah:

²⁶ ‘Tere no vanaake ki te kanohenua nei:

Kootou ma ki llono i aku taratara,

tevana iaa kootou ma ki see massaro;

kootou ma ki ttoka no kkite i aku vana e mee,

tevana iaa kootou ma ki see illoa i te hakataakoto naa mee naa.

²⁷ I te aa, i naa tama nei e manava makattau;

naa tama naa see fiffai maa laatou ki hakannoo;

naa tama naa see fiffai maa laatou ki kkite.

Teena naa tama naa ma ki see kkite ki naa karamata laatou;

naa kautarina laatou ma ki ppuni;

aa naa hakataakoto laatou ma ki see mallama,

aa teenaa laatou ma ki see ffuri mai kiaa nau ma ki haia laatou ki taukalleka.’”[☆]

²⁸ “Kootou ki illoa maa te taratara raa ku oti te kkave ki naa tama inaa henua sara ilaatou ma ki hakassaoria TeAtua, teenaa naa tama naa ma ki hakannoo.”

[☆] **28.27** Is 6.9-10 (LXX)

29 [Te saaita Paul ni oti ana taratara nei raa, naa Jew raa ni hakatauttau soko laatou ka masseu kinaa kina laatou.]

30 Paul ni noho ana setau elua itana hare e taavi i te kina naa, teenaa aia ni hakauru kitana hare naa te kau tama hakkaatoa teelaa ni ooake no mmata ia aia. 31 Aia ni see kkapo te haka ea i te Nohorana TeAtua ka akonaki kite henua i naa tiputipu TeAriki Jesus Christ. Teenaa ni see hai tama ni hanake no puuia a ia.

Na Taratara TeAtua i naa taratara Takuu
The New Testament in the Takuu language of North
Solomons Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Takuu long Niugini

Copyright © 2009 Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Language: Takuu

Translation by: Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Contributor: Isles of the Sea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-04-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 7 Jun 2022

78ef068e-b7cb-5f13-bf46-55a4db12e0f1